

K A R Y S

1978
GRUODIS-
DECEMBER
Nr. 10

KARYS

1978
Nr. 10 (1547)

Redaktorius
ZIGMAS RAULINAITIS

Administratorius
LEONAS BILERIS

Redaktoriaus pavaduotojas
JONAS RŪTENIS

Atskirus skyrius redaguoja:
S. KAUNELIENĖ
"TREMTIES TRIMITAS"

BALYS BRAZDŽIONIS
"Lietuviai Kariai Laisvajame
Pasaulyje"
BRONIUS BALČIŪNAS
"Karinės Žinios"
Leidžia:
L.V.S. RAMOVĖ N.Y. SKYRIUS

TURINYS

L. Tamošaitis — L.K. Kūrėjų-Savanorių New Yorko Skyriaus naujos vėliavos mecenatas, kpt. Jurgis Kiaunė	viršelis
Tėv. P. Baltakis, OFM — Žodžiai nuo altoriaus	397
P. Jurgėla — Lietuvos kariuomenės karžygiškumas	399
B. Balčiūnas — Tankai prie Kursko	402
M. Karaša — Vakarų Sibiro plotuose	408
A. Skirka — Neiššautas šūvis	411
TREMTIES TRIMITAS	415
B. Gražulis — Pilna greta	417
"Stasio Butkaus" š. kuopai 20 metų — Specialus priedas	1-24
Šaulių kronika	418
KARINĖS ŽINIOS	427
KRONIKA	428

ATSTOVAI:

Baltimore — M. ŠIMKUS, Chicago — K. JUŠKAITIS, Los Angeles — O. ŽADVYDAS, Australia — V. ŠALKŪNAS

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", Baly's Radio & Television
CLEVELAND, OH — F. Eidimtas
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv.
Antano Parapijos Spaudos Kioskas),
V. Perminas
OMAHA, NB — Pr. Kovas
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

PLATINTOJAI

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, P.
Misevičius, Aug. Kuolas

ANGLIJOJE

"Dainora" — 14 Priory Road; Kew, Sur-
rey; TW9 3DF. Tel. 01-940 6377

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-
Miesau 2 Bahnhofstr. 11

AUSTRALIJOJE

S. Slavickas, 22 Slevin St., No. Geelong,
3215, Vic.
W. Paluk, 1 Brentnall Ave., Blair Athol
5084, SA
S. Pačėsa, 13 Orchid Road, Guildford,
NSW, 2161

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$11.00, pusmečiui U.S. \$6.00, atskiro nr. U.S. \$1.50

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA

KARYS, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world

Published monthly except July and August by "KARYS" — 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207, USA

Subscription U.S. \$11.00 per year. Single copy U.S. \$1.50 — Second Class Postage Paid at Brooklyn, N.Y. Publication No. 291500

Isteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgavintas Jungtinėse
Amerikos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 10 (1547)

GRUODIS — DECEMBER

1978

ŽODŽIAI NUO ALTORIAUS

TĖV. PAULIUS BALTAKIS, OFM

Lietuvos kariuomenės šventės proga nuoširdžiai sveikiname mūsų savanorius kūrėjus, buvusius karininkus ir kareivius, šaulius ir Lietuvos atstovą, Generalinį Konsulą.

Žuvusius savanorius-kūrėjus, karius, partizanus ir politinius kalinius prisiminkime šioje šv. Mišių aukoje, paprašydami Tautų Viešpatį, kad jų gyvybės auka, sujungta su Kristaus, pagreitintų mūsų pavergtos Tėvynės išlaisvinimo dieną.

Mieli Klausytojai,

Gyvenant svetimame krašte, pavergtai tautai neturint savos kariuomenės, švęsti Kariuomenės Dieną nevienam atrodo perdėtas sentimentalumas.

Taip, tai yra tiesa, kad šiandien švenčiama Kariuomenės Diena nebeturi *tos pačios* prasmės ir tikslo, kaip turėjo nepriklausomybės laikais. Bet yra taip pat tiesa, kurios negalime paneigti ir pamiršti, kad nė vieno iš mūsų, kurie atvykome į J.A.V. po 1920 metų, *čia nebūtų*, jei mūsų savanoriai-kūrėjai nebūtų iškovoję Lietuvai nepriklausomybės, jei prieš 60 metų atsikūrusi Lietuvos kariuomenė nebūtų tos valstybinės nepriklausomybės išsaugojusi 22 metus.

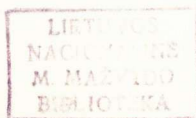
Daugelį dalykų gyvenime mes primame, kaip savaimė suprantamus, neturalia teise mums priklausančius, už kuriuos mes niekam nesame skolingi net paprasto ačiū. Vienas iš tų yra išvengimas komunistinės vergijos, bei sėkmingas įsikūrimas čia, Amerikoje. Ne vienas iš mūsų tai priskiriame *laiku* padarytam protingam apsisprendimui, ar likimo laimei, visiškai pamiršdami savęs paklausti ar aš būčiau turėjęs progos padaryti tą protingą apsisprendimą; ar aš iš viso būčiau turėjęs bet kokią *galimybę* pasitraukti į Vakarų, jei 1918 metais Lietuvos Tarybos

paskelbtą Nepriklausomybės Aktą mūsų savanoriai nebūtų pavertę realybe; jei Vasario 16-tosios Akte išreikšto tautos ryžto, gyventi laisvai ir nepriklausomai, atsikūrusi Lietuvos kariuomenė nebūtų *ginklu parėmusi ir 22 metus išsaugojusi?*

Kaikurių tautų gyventojai ir neturėdami valstybinės nepriklausomybės gali kurti savitą kultūrą, gali džiaugtis didesniame ar mažesniame laisvėje asmenine laisve. Visiškai kitokioje padėtyje yra mūsų tauta. Valstybinė nepriklausomybė mums reiškia daug daugiau negu vien politinį savarankiškumą. Savanorių ir kariuomenės iškovota ir išsaugota valstybinė nepriklausomybė išgelbėjo, gobšių kaimynų tarpe gyvenančią mūsų tautą, nuo visiško tautinio ir fizinio sunaikinimo. Visi žinome, kad mus "išvaduoti" siekė ne tik Rusijos bolševikų kariuomenė, kuri jau buvo užėmusi du trečdalius Lietuvos teritorijos, ar Lenkijos Želigovskio pulkai, bet net ir mūsų broliai latviai, kurie sunkia mūsų padėtimi pasinaudodami, 1920 m. spalio 12 d. užpuolė silpną pasienio sargybą ir užėmė visą eilę pasienio vietovių.

Tiesa, mūsų kariuomenė neturėjo galimybės 1940 metais pasipriešinti Hitlerio ir Stalino sąmokslui, tačiau savo egzistavimu ir ryžtinga kovos dvasia ji sulaukė rusiškojo komunizmo grėsmę 22 metus. Per tuos gi nepriklausomybės metus Lietuva spėjo įsiteisinti pasaulio tautų bendruomenėje kaip nepriklausoma ir kūrybinga valstybė ir vėl subrendo politiniai, tautiniai ir ekonomiškai. Todėl 1940 metais mūsų tautą ištikusi didžioji tragedija nebebuvo taip fatališka, kaip kad ji būtų buvusi 1918-20 metais. Dalis tautos galėjo pasitraukti į Vakarų ir veikti pasaulio opinią žudomos tautos naudai, o likę pavergtame krašte, nors ir patyrė be galo daug aukų, tačiau per tą laikotarpį, dėka pasikeitusios būklės pačioje Sovietų Sąjungoje, išvengė genocidinio sunaikinimo.

Dėka nors ir trumpai turėtos valstybinės nepriklausomybės mūsų tauta, kad ir pavergta, šiandien tebėra fiziniai ir dvasiniai gyva, kūrybinga

Lapkričio 23 Dienos šventė Apreiškimo parap. bažnyčioje, Brooklyne. Pašventinus Kūr.-Sav. sk. vėliavą. I eil. iš k.: J. Zaruskas, Kūr.-Sav. sk. pirm., M. Raulinaitienė, vėliavos krikšto motina, kun. P. Baltakis, OFM, klebonas — kun. J. Pakalniškis, kun. A. Račkauskas ir gen. kons. A. Simutis. Nuotr. L. Tamošaičio

ir tautiniai susipratusi. Per visą pasaulį nuskambėjo liepsnose paskendusio Romo Kalantos šaukimas: „Laisvės Lietuvai!“ Mes buvome dvasiniai pakelti Simo Kudirkos drąsa, pasakant okupantui tiesiai į akis: „Sovietų Sąjunga nėra mano tėvynė“. Bet dar daugiau mes džiaugiamės dvasiniu tautos subrendimu, taip vaizdžiai išreikštu Nijolės Sadūnaitės. Paskutiniame savo žodyje teisme ji kalbėjo: „Kas gali būti gyvenime svarbiau, kaip mylėti žmones, jų laisvę ir garbę... Man atiteko pavydėtina dalia, garbinga lemtis — ne tik kovoti už žmonių teises ir teisingumą, bet ir būti nuteistai. Mano bausmė bus mano triumfas“. O, tokių, kaip Romas, Nijolė ir Petkus, Lietuvoje šiandien yra ne šimtai, bet tūkstančiai, didžioji Lietuvos jaunimo dalis.

Tauta tik laukia nors mažiausio laisvės vilties prošvaisčio, kad prasiveržtų ugniakalniu. Todėl, nežiūrint kaip ilgai komunistinė vergija beužtrukty, Lietuva sulauks naujos Vasario 16-tosios, nes naujų savanorių-kūrėjų jai tikrai netruks.

Mūsų rūpestis ir baimė esame mes patys, mes, ta laisvėje gyvenanti tautos dalis. Laikas ir kasdieniniai gyvenimo rūpesčiai su kiekvienais metais silpnina mūsų tautinį jautrumą, mūsų *pareigos* ir *skolos* jausmą pavergtai Tėvynei. Vis didesnė ir didesnė mūsų išsivijos dalis, ypač jaunesniosios — vidurinės kartos, užsidaro kaip sraigės savo grynai asmeninių reikalų kiaute.

Brangieji, sutraukiant pasakytas mintis, Kariuomenės Diena yra mums, gyvenantiems išsivijoje, religiniu ir tautiniu atžvilgiu, brangi ir prasminga, nes ši šventė mumyse palaiko ir puoselėja tas didžiąsias krikščioniškas dorybes — *viltį* ir *dėkingumą*, bei ugdo *pareigos* jausmą pavergtai tėvynei. Ji puoselėja viltį, primindama, kad kaip lietuvių tauta prisikėlė nepriklausomam gyvenimui po 150 metų užtrukusios caristinės Rusijos vergijos, taip ji nepaluš ir komunistinėje vergijoje, nežiūrint kaip ilga ir sunki ji bebūtų; Kariuomenės Diena ugdo mumyse taip pat dėkingumo dorybę, primindama *kieno dėka* mūsų

LIETUVOS KARIUOMENĖS KARŽYGIŠKUMAS

PETRAS JURGĖLA

(Paskaita Lietuvos kariuomenės atkūrimo šventėje
New Yorke 1978 m. lapkričio 19 d.)

Lietuvos Nepriklausomybės pradžią išvedame nuo 1918 m. vasario 16 d., kada *politinė* vadovybė, Lietuvos Taryba, paskelbė Nepriklausomybės aktą. Kariuomenė oficialiai buvo įsteigta 1918 m. lapkričio 23 d. Tačiau *karinės lietuvių pajėgos kūrėsi anksčiau ir dargi ne Lietuvos žemėje*. Carų nuvertus, lietuviai kariai rusų kariuomenėje pradėjo organizuotis 1917 ir 1918 metais. Susidarė keletas atskirų lietuviškų batalionų, o Vytauto batalionas net Sibire. Jie svajojo organizuotai ir su ginklais grįžti Tėvynėn, bet tegalėjo sugrįžti tik pavieniui ir be ginklų.

1918 metais nuo balandžio iki spalio Vilniuje 40 karininkų ir 1 kareivis buvo įsirašę tarnauti būsimoje Lietuvos kariuomenėje. Spalio 16 Vilniun atvyko 11 pirmųjų savanorių kareivių. Vilniaus kareivinėse per vakarinį patikrinimą spalio 17 pirmą kartą nuskambėjo Lietuvos Himnas. Lapkričio 1 d. pirmojo pulko vadu skiriamas karininkas Vincas Grigaliūnas-Glovackis. Tą pat dieną Lietuvos Tarybai saugoti statomi sargybiniai. Lapkričio 10 kareivinėse buvo jau per 30 kareivių ir keliolika karininkų. Lapkričio 14 prasideda pirmieji pratimai. Lapkričio pabaigoje Vilniuje buvo apie 150 savanorių, o Lietuvos Taryboje buvo įsiregistravę apie 400 karininkų, kurie gyveno provincijoje. Pagaliau, lapkričio 23 skelbiamas pirmas įsakymas Lietuvos kariuomenei.

Taigi, mūsų kariai tiek Rusijoje ar Sibire 1917, 1918 ir 1919 metais, tiek Lietuvoje 1918 metais patys organizavosi ir kūrė pajėgas Lietuvos laisvei iškovoti.

tauta tebėra gyva fiziniai ir dvasiniai, *kieno dėka* mes galėjome pasitraukti į Vakarus, *kieno dėka* likome gyvi ir laisvi.

Kariuomenės Diena primindama kaip savanoriai-kūrėjai, partizanai ir politiniai kaliniai aukojasi dėl Tėvynės šviesesnio rytojaus, primena taip pat, kad ir mes turime paties Dievo uždėtą pareigą dirbti, kovoti ir aukotis, kad išėivijoje gyvenanti tautos dalis išliktų tautiniai susipratusi, nes lemiamoje valandoje, Tėvynėje pasilikę broliai gal būt vieni nebus pajėgūs išsikvoti

Paskaitininkas, kpt. P. Jurgėla. Nuotr. L. Tamošaičio

1918 ir 1919 metų žiemą Kaune, Alytuje ir kitose vietovėse mezgėsi Lietuvos kariuomenės daliniai ir partizanų būriai. 1919 m. sausio 2 dieną Žemaitijoje karininko Povilo Plechavičiaus suorganizuoti ir vadovaujami partizanų daliniai pradėjo ginkluotą kovą dėl Lietuvos išlaisvinimo ir ją tęsė. Savo kraują pirmas išliejo savanoris (vėliau kapitonas) Jurgis Kiaunė. 1919 m. vasario 7 mūsų kariuomenės dalinys pirmą kartą susirėmė su rusais ties Kėdainiais. Ten žuvo kareivis Povilas Lukšys. Vasario 13 ant Alytaus tilto žuvo karininkas Antanas Juozapavičius, pirmojo pulko vadas. Taip prasidėjo ir vystėsi karas su rusais, kurie tuomet buvo užėmę didesnę Lietuvos pusę. Atskiras Panevėžio batalionas, kuriam vadovavo kar. Jonas Variakojis, po atkaktų kautynių 1919 m. gegužės 24 išvadavo Panevėžį. Ten jis paėmė nelaisvėn 400 rusų, 2 patrankas, 16 kulkosvaizdžių, karinį traukinį ir daug kitokio turto. Ukmergės kariuomenės grupė, kar. Kazio Ladygos vadovaujama, rugpiūčio 24 išvadavo Zarasus. Rugpiūčio pabaigoje mūsų kariuomenė pasiekė Daugpilį. Mūsų karo lakūnai bombardavo Daugpilio geležinkelio stotį, o vienas mūsų

valstybinės nepriklausomybės, gal būt bus *gyvybiniai* reikalingi mūsų, užsienyje gyvenančiųjų, pagalbos.

Šiandien New Yorke savanoriai-kūrėjai šventina savo vėliavą. Vėliava yra sutelktinės, organizuotos kovos, ryžto, ištikimybės ir pasiaukojimo simbolis. Tebūnie ji tuo simboliu ne vien jiems, bet ir kiekvienam iš mūsų.

(Pamokslas, pasakytas Apreiškimo parap. bažnyčioje, 1978 m. lapkr. 21 d., minint Lietuvos kariuomenės atsikūrimo 60-tąsias metines)

gusarų būrys buvo perplaukęs Dauguvos upę. *Jau galėjome lengvai paimti Daugpilį, bet Lietuvos vyriausybė neleido. Gaila. Turėdami Daugpilį, vėliau būtume su latviais išmainę jį į plaitesnę Baltijos pajūrio ruožą. Latviai buvo labai kieti: už Palangą jiems perleidom tris lietuviškus valsčius.*

Karas su rusais pasibaigė 1919 m. spalio 2 d., kuomet jie buvo išblokšti iš Lietuvos. Rusai Lietuvoje turėjo 18 pėstininkų pulkų, 5 specialios paskirties rinktines, keletą artilerijos baterijų, kelis raitininkų dalinius, oro eskadrilę ir du šarvuotus traukinius. Prieš juos kovojo mūsų 2 pėstininkų pulkai, 5 atskiri batalionai, 4 artilerijos baterijos, 1 raitininkų eskadronas ir 1 oro eskadrilė. Taigi, *mūsų pajėgos buvo trisysk mažesnės!* Karą su rusais lietuviai užbaigė sparčiai ir didvyriškai. 1920 m. liepos 12 d. Maskvoje Lietuva su Sovietų Rusija pasirašė taikos sutartį. Pagal šią sutartį Rusija pripažino Lietuvos nepriklausomybę su sostine Vilnium. *O karo nuostoliams atlyginti Rusija sumokėjo Lietuvai 15 milijonų aukso rublių ir leido išsikirsti Rusijoje 100,000 hektarų miško.*

Kai mūsų kariuomenės pajėgos buvo sutelktos prieš rusus šiaurės rytų fronte, 1919 m. vasaros pabaigoje į žemaičių kraštą įsibrovė stiprios ir labai gerai ginkluotos bermontininkų pajėgos, kurias sudarė avantiuristai rusai ir daugiausia vokiečiai. Prieš juos paskubom buvo perkelti mūsų 4 pėstininkų pulkai, 2 baterijos ir 2 raitininkų eskadronai. Šiai grupei vadovavo plk. K. Ladyga. Lapkričio 21 ir 22 ties Radviliškiu lietuviai po smarkių kautynių nugalėjo bermontininkus ir gruodžio 15 išvijo juos iš Lietuvos. Iš bermontininkų paėmėm daugybę ginklų ir kitokio karinio turto. Ir antrąjį karą lietuviai užbaigė sparčiai.

1920 m. rugpiūčio mėn. stiprios rusų pajėgos nubloškė lenkus iki Varšuvos. Lenkai su prancūzų pagalba atsigriebia, stumia rusus atgal ir, be to, dar užima Seinus ir kitas lietuvių vietas. Prasidėjo neskelbtas karas tarp lietuvių ir lenkų. Pagaliau, 1920 m. spalio 7 Suvalkuose, Tautų Sąjungos komisijai dalyvaujant, lietuviai ir lenkai pasirašė karo paliaubų sutartį, kurioje lenkai pasižadėjo Lietuvos nebepulti. Kitą dieną, spalio 8, lenkų divizijos puolė Vilniaus — Lydos geležinkelio ruože, kuriame buvo tik vienas mūsų pulkas. Spalio 9 generolo Želigowskio vadovaujama lenkų kariuomenė paėmė Vilnių. Sudaromi nauji mūsų pėstininkų ir raitininkų pulkai, praretinti pulkai papildomi ir sudaroma IV divizija. Apie 200 Amerikos karo vetera-

nų lietuvių, tarp jų Steponas Darius, beveik visi savo lėšomis, atvyko Tėvynėn ir savanoriais įstojo į Lietuvos kariuomenę. Nesuskaitomi partizanų bei šaulių būriai padeda kariuomenei. Ginkluotos mūsų pajėgos negalėjo būti kurioje nors vietoje sutelktos ir buvo išskleistos ilgame fronte nuo Zarasų iki Prūsų sienos — apie 460 kilometrų!

Generolas Želigowskis turėjo 32 pulkus, prieš kuriuos kovojo tiktai 8, dargi nepilni, mūsų pulkai. Lenkai įlaužė mūsų frontą, ėmė veržtis Anykščių ir Kavarsko kryptimi ir pradėjo supti Ukmergę. Lapkričio 19 lenkai stipriomis jėgomis ėmė pulti Musninkų ruože. Kautynės tęsėsi visą dieną. Lenkai ten paleido apie 2,000 artilerijos sviedinių. Iš abiejų pusių veikė lėktuvai. Kai kurios vietovės ėjo iš rankų į rankas. Vietomis pulta durtuvais. Pagaliau, lietuviai puolė ir išvadavo Širvintus. Čia paėmė lenkų brigados ir pulko štabus, per 200 karių, 2 patrankas, 27 kulkosvaidžius, 9 minosvaidžius, 250 šautuvų, 150 arklių ir kitokio turto. *Pats generolas Želigowskis paspruko, palikęs mums savo automobilį.* 7-jo pėstininkų Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio pulko vienas batalionas prasiveržė aplink Širvintas ir daug padėjo triuškindi didesnes lenkų pajėgas. Šiam batalionui šauniai vadovavo kapitonas Balnas, gimęs Sibire! Lietuviai puolė visu frontu ir lapkričio 21 paėmė Giedraičius ir daug karinio turto. *Iki Vilniaus liko tik vienos dienos žygis!*

Tą pat lapkričio 21 dieną 2-as pėstininkų Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Algirdo pulkas, išvadavęs Giedraičius, gavo iš Tautų Sąjungos komisijos reikalavimą sustabdyti karo veiksmus. Lenkų gen. Baranowskis, turėjęs daugiau pajėgų, ilgu ultimatumu pareikalavo, kad lietuviai atitrauktų į tam tikrą poziciją. Algirdėnų pulko vadas majoras Jonas Petraitis tam lenkų generolui atsakė trumpai: "Ką kovodamas paėmiau, tą tik kovodamas ir atiduosiu!" Tautų Sąjungos komisija reikalavo karo veiksmus sustabdyti 9-tą valandą. Bet mūsų karininkai žiūrėjo ne į laikrodžius, o į lenkus. Todėl karo veiksmai buvo sustabdyti kiek vėliau.

Taigi, ties Širvintomis ir Giedraičiais lietuviai buvo nugalėję žymiai didesnę lenkų kariuomenę. *Šiame fronte sumušta Želigowskio kariuomenę užtarė Tautų Sąjungos kontrolės komisija,* kuri iš Lietuvos pareikalavo sustabdyti karo žygius ir lapkričio 29 nutiesė neutralią juostą. Lenkija nebuvo sudrausta už Suvalkų sutarties sulaužymą. *Tautų Sąjunga neleido lietuviams atsiimti savo sostinę, o neteisėtą lenkų karo grobį — ry-*

Sveikiname visus kolegas ramovėnus ir jų šeimas, giminingų organizacijų: Lietuvos Kūrėjų Savanorių Sąjungos, DLK Birutės Draugijos, Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje narius bei vadovus ir visus Lietuvos Laisvės Kovotojus pavergtoje tėvynėje ir linkime visiems džiaugsmingų ir linksmy švenčių.

Naujieji 1979-ji Metai tebūna našūs, vieningi ir sustiprina mūsų visų tiek laisvėje, tiek pavergtoje tėvynėje sesių ir brolių tikėjimą ir ryžtą dirbti ir aukotis Laisvos ir Nepriklausomos Lietuvos prisikėlimui.

Linkime visiems asmeninės laimės, sėkmės ir sveikatos!

L.K.V.S. "RAMOVĖS" CENTRO VALDYBA

tinę Lietuvą pripažino lenkams. Štai, kaip ir kodėl Lietuvos sostinė Vilnius atsirado Lenkijos provincijoje.

Visuose trijuose Nepriklausomybės karuose 1919 — 1920 metais iš mūsiškių žuvo: 1,309 kareiviai, 78 partizanai bei šauliai ir 57 karininkai, — iš viso 1,444. Išvaduotą ir apgintą Lietuvos žemelę savo krauju aplaistė 2,573 kareiviai, 146 partizanai bei šauliai ir 93 karininkai, — iš viso 2,812. Iš jų karo invalidais liko 163. Iš viso žuvo ir buvo sužeisti 4,256 kovotojai. Pasveikinkime Tėvynę kan. Juozo Tumo-Vaižganto žodžiais: *Garbė žuvusiems už Tėvynę, ir garbė Tėvynei, kad yra kam už ją žūti!*

Amerikos lietuviai atsiuntė Tėvynei daug piniginių aukų, o mūsų kariuomenei padovanojo du lėktuvus. Be to, Amerikos lietuviai atliko milžinišką žygį: surinko milijoną parašų, prašant Amerikos vyriausybę pripažinti jau 4 metų amžiaus Lietuvos Respubliką.

1922 m. Mažosios Lietuvos Gelbėjimo Komitetas pasiryžo išlaisvinti Klaipėdos kraštą ir šaukėsi talkos iš Didžiosios Lietuvos. Amerikos lietuviai Martus ir Ivaška aukų rinkimu ir savo darbu daug padėjo klaipėdiškiams. Mažosios Lietuvos sukilėliai 1923 m. sausio mėn. pradėjo kovą ir netrukus nugalėjo ir nuginklavo prancūzų kariuomenę, kuri Klaipėdos kraštą buvo okupavus pagal Santarvės sprendimą. Sukilimui prasidėjus, keletas Santarvės karo laivų su kariuomene buvo atsiųsta budėti ties Klaipėdos uostu, bet į kovą neįsivėlė. Du sukilėliai — mano brolis Kostas ir lakūnas Steponas Darius, kaip amerikiečiai, moką angliškai kalbėti, buvo pasiųsti į anglų karo laivą. Po pokalbio apie įvykius Klaipėdos krašte, jie buvo pavaišinti. Atsisveikinant vienas anglų karininkas pasakė: "Išgirdę apie jūsų sukilimą, mes visai nesistebėjom — jums seniai reikėjo taip padaryti". Taigi, teisingi ir drąsūs žygiai žavi visus.

Lietuviškas karžygiškumas čia buvo tikrai ke-

liais bruožais pavaizduotas. Deja, jis ne kartą buvo pažabotas. 1919 m. spalio mėn. rusus nugalėjusi Lietuvos kariuomenė buvo mūsų vyriausybės sulaikyta ties Daugpiliu, kuris dar buvo rusų okupuotas. 1919 m. pabaigoje Santarvės atstovas gen. Nieselis neleido mūsų kariuomenei visai sutriuškinti geležines Bermonto divizijas. 1920 m. rudenį Tautų Sąjungos kontrolės komisija neleido mūsų kariuomenei sumuštą lenkų kariuomenę išvyti iš Lietuvos krašto vidurio atgal į Lenkiją ir atsiimti savo sostinę Vilnių. 1938 ir 1939 metais Lietuvos vyriausybė patenkino visų trijų didžiųjų kaimynų ultimatumus. O paskutinė ir koalicinė vyriausybė neleido Lietuvos kariuomenei ginklo pakelti ir įsileido rusų kariuomenę į mūsų krašto vidurį. Ir vieną nelemtą dieną Lietuva pabudo jau... nelaisvėje. Taip, kaip pasakoje... Savo karžygiškumu pasižymėjusi Lietuvos kariuomenė ir gausi Šaulių Sąjunga liko baisiai pritrenktos dėl tautinės gėdos ir nepelnytos karinės negarbės! Tačiau pavergtoje Lietuvoje kelio metai prieš Lietuvos pavergėjus didvyriškai kovojo kelios dešimtys tūkstančių Lietuvos partizanų. Jų dauguma vilkėjo nepriklausomos Lietuvos kareivių ir karininkų uniforma.

Pasakiški Lietuvos partizanų žygiai ir didvyriškas tautos sukilimas prieš bolševikus 1941 metais garsiai šaukia, jog laisvės troškimas ir karžygiškumo dvasia lietuvių tautoje tebėra gyva ir nenu-rims kol Lietuva bus išlaisvinta ir antroji Lietuvos Respublika atkurta! Tai buvo, tebėra ir bus švenčiausias lietuvių tautos reikalas.

1919 metais mūsų karo jaunimas sunkiose sąlygose ir be jokių sąjungininkų talkos iškovojo Lietuvos laisvę, o 1920 metais ją apgynė. Tai yra šviesiausias ir garbingiausias lapas lietuvių tautos istorijos XX amžiaus skyriuje. Tai šaltinis, iš kurio privalome semtis dvasinės stiprybės dabarčiai ir ateičiai, siekdami Lietuvos išlaisvinimo.

Tegyvuoją didvyriška lietuvių tauta!

TANKAI PRIE KURSO

B. BALČIŪNAS

Ryšium su amerikiečių "A-10", kautynių ruožo — taktinės paramos lėktuvų, skirtų Europos NATO jėgoms, statyba (kurių pirminė paskirtis bus kovai su Varšuvos pakto jėgų tankais, kuriuos rusai numato masiniai panaudoti puolimui), amerikiečių spaudoje buvo prisiminti 1943 m. liepos 8 d. vokiečių oro jėgų veiksmai. Tą dieną be paramos iš žemės, prie Prochorovkos (Kursko rajone), buvo sunaikinta iš visa rusų tankų brigada. Kadangi šiuo metu NATO turi apie 6,100 tankų, gi Varšuvos pakto pusėje jų yra virš 27,000, todėl šis santykis ir privertė amerikiečius surasti tinkamą ginklą prieš tankų masę. Naikintuvo "A-10" prototipas, ginkluotas 30 mm automatinėm "GAU-8" (Gatlingo sistemos) patrankėlėm, bandymų metu pasirodė tinkamas sėkmingai kovai prieš tankus (kautynėse prie Kursko, vokiečių "Henschel" HS-129 naikintuvai buvo ginkluoti to paties kalibro automatinėm patrankėlėm). 1977 m. birželio mėn. anglų žurnalas RUSI (Royal United Service Institute for Defence Studies) nagrinėja naujai statomo lėktuvo — naikintuvo savybes, jų galimą panaudojimą kovai prieš tankus ir kaip pavyzdį pristato 1943 m. liepos 8 d. vokiečių ketvirtos lėktuvų grupės sėkmingus veiksmus Kursko operacijose.

1943 m. liepos 5 d. vokiečiai pradėjo puolimą Kursko kryptimi iš dviejų pusių, tikslu atkirsti centrinį rusų frontą ir likviduoti toje srityje visus jų rezervus, kurie tęsėsi įtvirtintos gynybos gilumon apie 150 km.: iš šiaurės (į pietus nuo Oriolo) devinta gen. Modelio armija, susidedanti iš septynių tankų, dviejų šarvuotų ir devynių pėstininkų divizijų; iš pietų (į šiaurę nuo Belgorodo) ketvirta šarvuota gen. Hotho armija, susidedanti iš dešimties tankų, vienos šarvuotos ir septynių pėstininkų divizijų. Abi armijos, be tiesioginės paramos artilerijos, dar turėjo priskirtų sunkiosios artilerijos dalinių, viso apie 10,000 pabūklų ir aviacijos paramą, apie 1,800 lėktuvų. Šarvuotų dalinių organinėje sudėtyje buvo apie 2,700 tankų, daugumoje, sunkūs "Tigrai", lengvesni — "Panteros" ir "Mark IV". Išskirtinai paminėtini "Ferdinand Porsche — Tiger" 72 tonų milžinas (jų buvo apie 90, gen. Modelio armijos sąstata), ginkluotas 88 mm pabūklų, šarvo storis siekė 20 cm. Tačiau šis pasta-

risis tankas neturėjo lengvų ginklų netarpinei savo apsaugai. Ketvirtos armijos pietinio sparno apsaugai puolimo metu, tarp Belgorodo ir Charkovo veikė Kempf grupė, susidedanti iš trijų tankų ir trijų pėstininkų divizijų.

1943 m. sausio mėn. gale, pasibaigus Stalingrado apsupimo operacijoms ir atpalaidavus Kaukazo fronto jėgas, rusai sutelkė apie 40% visų Vakarų fronto jėgų Charkovo - Oriolo - Voronežo srityje, ruošdamiesi pagrindiniam pavasario puolimui Gomelio - Kijevo ruožo kryptimi. Tačiau, sužinoję apie vokiečių rengiamą puolimą Kursko link, rusai paskubomis įrengė įtvirtinimus ir išsidėstė gynybai, leiddami vokiečiams pulsti ir "jiems nukraujavus iki baltumo" (G.A. Koltunov, Kursk) ir nusilpninus jų puolamąjį pajėgumą, pasiryžę viršijančiom jėgom pereiti į priešpuolį. Čia rusai sutelkė apie 20,000 įvairaus kalibro artilerijos pabūklų (apie 420 pabūklų vienoje fronto mylioje), 3,600 tankų, 2,400 lėktuvų, priedui buvo devynios divizijos priešlėktuvinės artilerijos, dešimt priešlėktuvinės apsaugos šarvuotų traukinių ir išdėstyta apie pusė milijono įvairios paskirties minų. Įtvirtinimus nuo balandžio mėn. statė apie šimtas tūkstančių darbininkų, o pabaigoje gegužės mėn. dirbo jau virš trijų šimtų tūkstančių vyrų. Reikia pastebėti, kad visi vokiečių planai ir pasirengimai bet kokiom operacijom, rusams iš anksto buvo žinomi per šnipų organizaciją "Lucy", kuri turėjo ryšius su vokiečių generalinio štabo keliais karininkais (tiesioginis ryšininkas buvo vadinamas Verter). Gautas žinias pergabendavo Šveicarijon, o iš ten, radio ir kitokiom priemonėm — Maskvon. Vokiečių rengiamas puolimas Kursko srityje todėl rusams ir buvo jau žinomas balandžio mėn. pradžioje, gi iki liepos mėn. pradžios buvo duodamos papildomos žinios apie vokiečių išteklių telkimo vietas, numatytas puolimo kryptis, jėgų sudėtį ir telkinius.

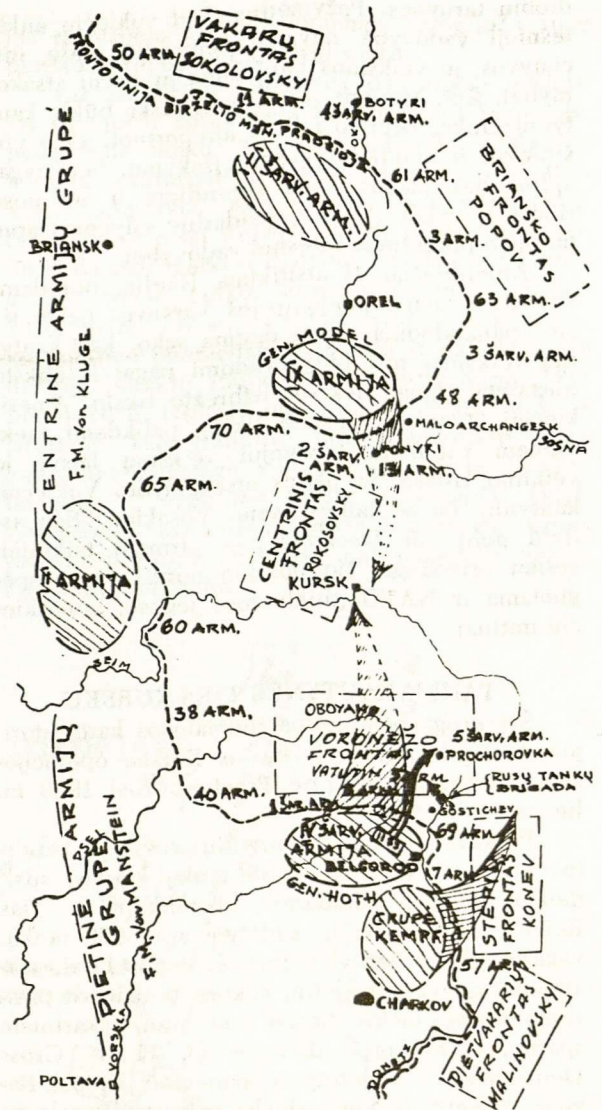
Kai 1943 m. liepos 1 d. Hitleris, išsikvietęs centrinės armijų grupės vadą feldmaršalą von Kluge ir pietinės — feldmaršalą von Manšteiną davė įsakymą pradėti puolimą liepos 5 d. rytą, sekančios dienos rytą, t.y., liepos mėn. 2 d., Kruščiovas iš Maskvos skambino Voronežo armijų grupės vadui gen. Vatutinui, pranešdamas

kada vokiečiai pradės puolimą. Dar tos pačios dienos 16:00 valandą Kruščiovas asmeniškai, kartu su gen. Vatutinu, jau inspektavo gynybos įtvirtinimus ir ginklus. Dėl tos priežasties vokiečiai negalėjo sudaryti rusams bet kokie netikėtumo ir jų puolimą rusai sutiko pilnoje parengtyje.

Kai pietinė armija prasilažė pro rusų gynybos priekines linijas ir liepos 11 d. pasiekė Oboyan — Prochorovka, Kempf grupė, persikėlus per Doneco upę, įsivėlė į sunkias kautynes su Stepių Fronto daliniais (septinta rusų armija), besiveržiančiais priešpuolin į atvirą ketvirtos vokiečių armijos dešinį sparną, kuris jau nuo liepos 6 dienos buvo Gostičevo apylinkėje nedengiamas.

1943 m. liepos 8 d. ankstų rytą, vokiečių naikintuvai užpuolė rusų brigadą, susidėjusią iš 60 vidutinių tankų (T-34), prieštankinių ir priešlėktuvinių baterijų ir trijų pėstininkų batalionų priedangos. Dar prieš saulės patekėjimą, brigada nuo Gostičevo, krūmuotom vietom, skubiai žygiavo Prochorovkos link, tikslu užpulti atvirą, dešinį II SS tankų korpo sparną. Tą rytą, vokiečių ketvirtos (prieštankinės) aviacijos grupės eskadrilės vadas, kpt. Bruno Mayer, su trimis naikintuvais (HS-129), pakilo iš Mikojanovkos lauko aerodromo (Belgorodo apylinkėje), norėdamas apžvelgti padėtį Gostičevo — Prochorovkos bare, tarp II SS tankų korpo ir Kempf grupės. Dar saulei nepakilus, kpt. Meyeris miškuotoje Gostičevo apylinkėje pastebėjo rusų tankų vorą, judančią Prochorovkos kryptimi. Jis tuojau pat numatė grėsiantį pavojų II SS korpo sparnui ir neatidėliodamas per radio įsakė aerodrome likusiai savo eskadrilei tuojau atskristi kautynėms į Gostičevo. Taip pat pareikalavo mjr. Druschelio "FW-190", žemės jėgų tiesioginės paramos naikintuvų grupę, pulti rusų pėstininkus ir priešlėktuvines ugniavietes skeveldrinėm bombom ir kulkosvaidžiais. Norėdamas laikyti rusų dalinius nuolatinėje ugnyje, neleidžiant jiems persigrupuoti apsaugai, kpt. Meyeris savo prieštankinių naikintuvų eskadrilę suskirstė į keturias grupes, po 9 lėktuvus kiekvienoje: — kai viena, išnaudojusi šaudmenis, grįžo aerodroman pasipildymui, sekanti vykdė puolimą, trečioji buvo pakelyje į kautynes, o ketvirtoji aerodrome pasipildė kuru ir šaudmenimis. Tuo pačiu metu "FW-190" smarkiai puolė priešlėktuvines ugniavietes ir pėstininkus.

"HS-129" tankų naikintuvų taktika buvo — žemu skridimu pulti rusų tankus iš užpakalio ir šono, šaudant "MK-101" pabūklų 30 mm prieš-

Schemos — str. autoriaus

šarviniais sviediniais, trumpomis serijomis (apie po penkis šūvius), pramušant "T-34" tankų 45 mm šarvus. Jau pirmi vokiečių užskridimai buvo sėkmingi: po kiekvienos 30 mm automatiškos pabūklų serijos — degantis "T-34" tankas. Staiga užpulti rusai sumišo, netvarkingai sklaidėsi, kliudydami vieni kitiems judėti; tas palengvino vokiečių lakūnams surasti taikinius. Vienos valandos bėgyje rusų tankų brigada buvo sunaikinta. Pirmą kartą karo istorijoje buvo sunaikintas tankų junginys vien oro jėgų, dėka žemesnio vado iniciatyvos, drąsaus ir sumanaus sprendimo — neatidėliojant panaudoti turimas jėgas; dėka pilotų sugebėjimų ir gerai organizuotos aero-

dromų tarnybos. Pažymėtina, kad vokiečių aukštesnioji vadovybė nevaržė žemesnių vadų iniciatyvos, jų veiksmus palikdama jų pačių atsakomybei. Kpt. Meyeris, pamatęs kritišką būklę kautynių lauke, negrįžo į bazę atraportuoti savo viršininkui ir laukti tolimesnių įsakymų, bet, pagal aplinkybes padarė savo sprendimą ir turimose ribose jį vykdė. Vėliau susidarius sąlygoms apie tai buvo pranešta aukštesnei vadovybei.

Amerikiečiai šį atsitikimą iškelia, norėdami išryškinti savų metodų (prieš Varšuvos pakto jėgas) panaudojimą. Rusų dogma sako, kad kautynių veiksmai turi būti vykdomi pagal iš anksto nustatytą planą, siekiant užbrėžto tikslo. Amerikiečiai iš anksto nustato tikslą, palikdami kiekvienam vadui ar kovotojui veiksmų laisvę jo veikimo ribose, jo paties atsakomybe. Vokiečiai kautynių lauke laikėsi seno posakio: "Schussfeld geht vor Deckung" — pirmiau taikiniai, vėliau priedanga; šio posakio mintis yra propaguojama ir NATO ginkluotose jėgose, amerikiečių imtinai.

TANKŲ KAUTYNĖS TIES KURSKU

Šia proga paminėtina didžiausios karo istorijoje tankų kautynės, įvykusios Kursko operacijoje (išskirtinos vyko prie Prochorovkos) 1943 m. liepos 12 d.

Po savaitės sunkių kautynių, vokiečių ketvirtos šarvuotos armijos II SS tankų korpas, susidedantis iš "Leibstandarte", "Totenkopf" ir "Das Reich" tankų divizijų, sudėtyje apie 660 tankų, vakarinėje Prochorovkos pusėje, liepos 11 d. persitvarkė gynybos padėtin, nakties poilsiui ir pasirėngimui sekančios dienos puolimui. Vakariniame sparne, 48-to korpo divizijos (3, 11 ir "Gross Deutschland") sudėtingais manevrais kovėsi Rakovo, Kruglik ir Novoselovka trikampyje su rusų pirmos tankų armijos rezervais. Dešinysis, pietų rytinis II SS tankų korpo sparnas paliko atviras prieš rusų 69 armiją; jį turėjo dengti Kempf grupė, tačiau, įsivėlusį į sunkias kautynes su septinta rusų armija, grupė negalėjo būti laiku nustatytoje vietoje liepos 11 d. vakare. Didžiausia kliūtis buvo prie Rževeto miestelio persikeliant per Doneco upę, kur rusai sūpėjo susprogdinti tiltą ir trukdė persikėlimą. Kai liepos 12 d. vyko tankų mūšis prie Prochorovkos, Kempf grupės divizijos su 300 tankų ir motorizuotos artilerijos daliniais buvo vos 12 kilometrų atstu — "generolas laikas" tada buvo rusų pusėje.

Liepos 11 d. gen. Rotmistrovo penkta šarvuota armija su 850 tankų ir motorizuotos artilerijos daliniais (122 ir 152 mm pabūklais), iš

Konievo Stepių armijų grupės fronto strateginių rezervų perkelta į rytus nuo Prochorovkos, tvarkėsi sekančios dienos vokiečių ketvirtos šarvuotos armijos smaigalio priešpuoliui. Abiejose pusėse buvo padidintai sutelkta prieštankinės ir lauko artilerijos (vienos mylios ruožui buvo priskaitoma apie 450 pabūklų), taip pat dideli kiekiai taktinių lėktuvų įskaitant tankų naikintuvus skirtus tiesioginei paramai. Rusų penktoji šarvuota armija buvo tinkamu laiku permesta prie Prochorovkos dėka amerikiečių sunkaus tipo sunkvežimių (nuo 1942 metų rusai gavo jų iš amerikiečių virš pusės milijono), nes galėjo nepriklausomai nuo geležinkelių pervežti kautynių dalinius, tuo pačiu laiku — ir gyvybiniai reikalingą kautynėms tiekimą.

Rusų penktos šarvuotos armijos vadas gen. Rotmistrovas, stebėjęs liepos 12 dienos tankų mūšį prie Prochorovkos, aprašė sekančiai:

"Rusų tankų siena, susidedanti iš mažų grupių, nesulaikomai riedėjo per krūmuotą vietovę į platų atvirą lauką, kuriame didelės vokiečių tankų formacijos, persitvarkę po vakarykščio puolimo, rengėsi naujam. Iš abiejų pusių kurtinanti artilerijos kanonada susimaišė su nenusakomu tankų motorų ūžesiu į vieną nenutrūkstantį griaustinį. Rusų tankai, dideliu greičiu įsiveržė į vokiečių puolančių tankų formacijas, palikdami užpakalyje degančius "T-34" draugus, kliudytus vokiečių prieštankinės artilerijos, arba tankų naikintojų pabūklų. Vokiečių "Tigrų" plieninės sienos užnugarėje taip pat kilo tiršti dūmų debesys su ilgais liepsnos liežuviais: tai pasekmė drąsių "T-34" tankistų, kurie daužė "Tigrus" iš šono ir iš užpakalio. Laukas prisipildė visomis kryptimis judančių plieno pabaisų, spiaudančių viską naikinančių ugnį, arba daužančių viena kitą savo kūnais, nes artimam dvikovos atstume nebebuvo galima pavartoti pabūklų. Tarytum masinėje Romos gladiatorių kautynių arenoje, čia vyko žūtbutinės dvikovos tarp atskirų tankų, didelėje masėje ir iš toliau nebuvo galima išskirti, kur kieno formacijos ir kas su kuo kaunasi. Nenusakomą chaosą žemėje padidino viršuje prasidėję lėktuvų kautynės — bombonešiai, naikintuvai, tiesioginės taktinės paramos tankų naikintuvai — vieni puolė žemės taikinius, kiti įsivėlė į oro kautynes, kiti, vienas po kito degdami krito žemėn, pašauti priešo, ar net savos priešlėktuvinės artilerijos, palikdami ore tamsius juodus debesų stulpus. Nuo dūmų ir lėktuvų, Prochorovkos apylinkėje apsiniaukė dangus, diena patamsėjo, tik nesuskaitomi kiekiai degančių žemėje tankų ir lėktuvų, tarytum fakelų, švietė nakties tamsoje".

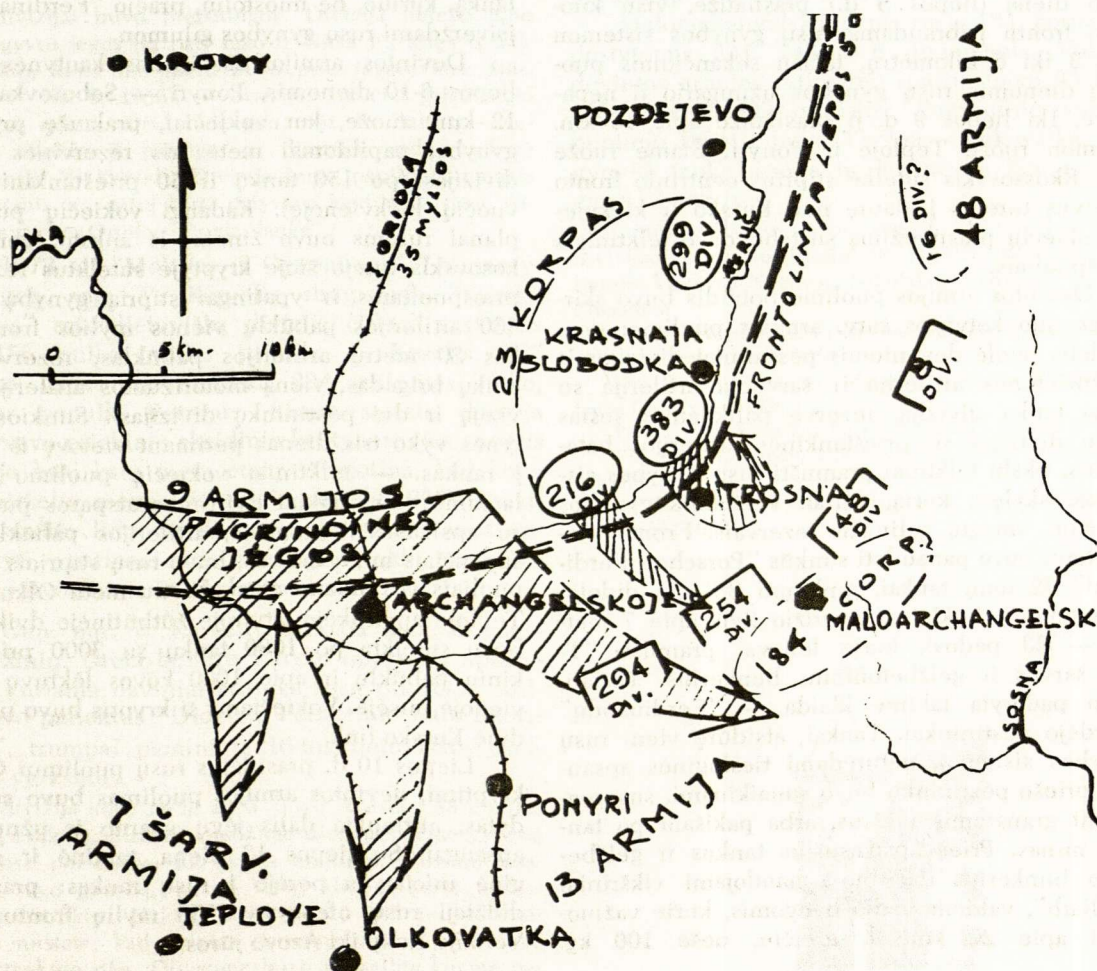
Gen. Hoth taip pat sekė makabriškas tankų ir lėktuvų kautynes Vakarų pusėje. Kai liepos 12 d. rusų tankai įsibrovė į vokiečių formacijas, gen. Hoth sužinojo, kad Kempf grupės daliniai persikėlė per Donecą. Tai buvo gera ži-

nia, nes, pagal planą, nors kiek pavėluotai, Kempf grupės divizijos turėjo pulti rusų penktą armiją iš šono. Tačiau, kita buvo bloga žinia — devintai gen. Modelio armijai nepavyko visiškai prasiųlaužti link Kursko, nes Oriolo kryptimi pradėjo pulti Briansko fronto armijos ir grasino devintos armijos užnugariui ir antros vokiečių šarvuotos armijos pietiniam sparnui, todėl gen. Modelis turėjo atitraukti dalį puoliančių jėgų užnugario apsaugai ir sustabdyti tolesnį puolimą, kuris buvo nesėkmingas, nes puolimo kryptyje rusai suspėjo permesti didelius rezervus priešpuoliams.

Dienai įpusėjus, gen. Hoth veltui laukė žinių apie grupės Kempf dalinių pasirodymą dešiniam II SS korpo sparne. Čia pasikartoję 1815 m. birželio 18 d. Waterloo kautynių aplinkybės: — maršalas Grouchy pavėlino atvykti į Napoleono jėgų dešinį sparną, kad sustabdytų prūsų Bliucherio armijos susijungimą su anglais, taip ir 1943 metais liepos 12 d. Kempf grupės divizi-

jos nesuspėjo atvykti lemiamas smūgiui į rusų penktos armijos atvirą kairįjį sparną.

Liepos 12 d. saulėlydis dar aidėjo artilerijos šūviais ir sprogimais Prochorovkos lygumoje, padengtoje tankų, artilerijos pabūklų vilkikų ir lėktuvų smilkstančių laužų, tačiau su naktimi atėjo kapų tyla. Abi pusės, labai nukraujavę, tvarstėsi — rusai nepajėgė tęsti toliau priešpuolio, vokiečiai tvarkėsi gynybai, tikėdamiesi Kempf grupės trečio tankų korpo puolimo su liepos 13 d. aušra. Tačiau, tą dieną Hitleris įsakė Kursko puolimo operacijas sustabdyti ir dalį šarvuotų divizijų perkelti Italijos fronto sustiprinimui, kur liepos 10 d. išsikėlė sąjungininkų jėgos. Ši kartą išryškėjo, kad grandinis negali vadovauti armijoms, nes nepajėgė suprasti Klauzevitzo formulavimo: „... negalima leisti į pagundas keisti sprendimą, nors būtų iš šalies ir grasoma; vadas privalo pasilikti ištikimas pagrindiniam operacijų planui iki galui.“

“Kursko operacijos buvo lemiamas posūkis rytų fronte: į laimėjimą, arba į pralaimėjimą. Taktinis laimėjimas buvo mūsų pusėje, tačiau dėl Hitlerio nerviško sprendimo, kritišku momentu atitraukti šarvuotas divizijas Italijos frontan — buvo pralaimėta. Nežiūrint didelių nuostolių, visos divizijos buvo pajėgios tęsti puolimą jau suardyton rusų gynybos sistemon”.

Taip savo atsiminimuose “Verlorene Siege” rašė f.m. Erich von Manstein, tuo metu buvęs pietinės armijų grupės vadas.

Reikia pastebėti, kad gen. Hoth ir grupės Kempf divizijos sėkmingai tęsė puolimo kautynes Ržavets, Belinkino ir Gostičevo srityje iki liepos 17 dienos prieš rusų 69 armiją iki II SS tankų korpas buvo išimtas iš operacijų ir kartu su “Gross Deutschland” tankų divizija, perkeltas devintos armijos žinion, Oriolo fronto sustiprinimui.

Devintoji šiaurės armija, pro sunkius rusų pozicijų įtvirtinimus su tankiais išdėstytais minų laukais, tiršta artilerija (apie 460 pabūklų vienos mylios ruože) ir apsikasusiais tankais, pirmą puolimo dieną (liepos 5 d.) prasilaūžė, visu kuolimo frontu išibraudama rusų gynybos sistemon nuo 3 iki 6 kilometrų, tačiau sekančiomis puolimo dienomis rusų gynybos užnugario ji nepasiekė. Iki liepos 9 d. ji prasilaūžė apie 18 km. gilumon ruože Teploje ir Ponyri. Šiame ruože gen. Rkossovskis sutelkė stiprius centrinio fronto rezervus turėtus į šiaurę nuo Kursko ir kiekvieną vokiečių prasiveržimą sustabdydavo telktiniais priešpuoliais.

Devintos armijos puolimo pobūdis buvo skirtingas nuo ketvirtos šarv. armijos puolimo: gen. Modelis puolė devyniomis pėstininkų divizijomis sustiprintomis artilerija ir šarvuota artilerija su viena tankų divizija, rezerve palikdamas šešias tankų divizijas su prieštankinės artilerijos batalionais, tikslu telktinai pramušti rusų gynybos sistemoje skylę į kurią, vėliau veržiantis gynybos gilumon, smogtų galingais rezervais. Fronto pralaužimui buvo panaudoti sunkūs “Porsche - Ferdinand” 72 tonų tankai, ginkluoti 88 mm didelio galingumo pabūklais (vamzdžio ilgis apie 7 metrai — 23 pėdos), kurie lengvai pramušė “T-34” šarvus ir gelžbetoninius bunkerius. Tačiau, buvo padaryta taktinė klaida — “Ferdinandų” nelydėjo pėstininkai. Tankai, atsidūrę vieni rusų gynybos sistemoj, neturėdami tiesioginės apsaugos, priešo pėstininkų buvo sunaikinami, susprogdinant granatomis vikšrus, arba pakišant po tankais minas. Prieš apsikasusius tankus ir gelžbetonio bunkerius dar buvo naudojami vikšriniai “Goliath”, valdomi radio bangomis, kurie važiuodami apie 20 km/val. greičiu, nešė 100 kg.

didelio galingumo sprogstamos medžiagos, kuri buvo sprogdinama radio bangų impulsu “Goliath’ui” pasiekus taikinį. “Goliath” buvo labai sėkmingi, tik dėl mažo greičio, nedaug iš jų pasiekdavo taikinius; pakeliui jie buvo sunaikinami rusų artilerijos. Šiame ruože buvo panaudota dar viena naujenybė, tai minų sprogdinimo vikšrinės platformos, stipriai šarvuotos, apie 4 tonų svorio, žemo profilio, pakrautos puse tonos didelio galingumo sprogstamos medžiagos, varoma benzininiu varikliu. Platforma “B-IV”, nuvairuojama link minų lauko, tada vairuotojas, užtvirtinęs vienoje padėtyje vairavimo įrengimus, iššokęs bandydavo grįžti į uždangą, o platforma, kuri laiką savystoviai riedėdama, užėjus ant minos, būdavo susprogdinama, sprogdavo ir joje nešamas užtaisas, kuris, apie 50 metrų spinduliu, išsprogdindavo žemėje pakastas minas. Kitu atveju, “B-IV” pasiekus tam tikrą vietą, vokiečių artilerija susprogdindavo platformą. Ponyri ruože, aštuoni “B-IV” išvalė apie pusės kilometro gilumos minų lauką, kuriuo, be nuostolių, praėjo “Ferdinandai”, įsiverždami rusų gynybos gilumon.

Devintos armijos išskirtinos kautynės vyko liepos 6-10 dienomis, Ponyri — Soborovka, apie 12 km., ruože, kur vokiečiai, pralaužę priekinę gynybą, papildomai metė tris rezervines tankų divizijas (po 150 tankų ir 50 prieštankinių šarvuočių kiekvienoje). Kadangi vokiečių puolimo planai rusams buvo žinomi iš anksto, gen. Rkossovskis turėjo šioje kryptyje sutelktus rezervus priešpuoliams ir ypatingai stiprią gynybą (apie 460 artilerijos pabūklų vienos mylios fronte — kas 30 metrų artilerijos pabūklas; rezerve dvi tankų brigadas, vieną motorizuotos artilerijos diviziją ir dvi pėstininkų divizijas). Sunkios kautynės vyko tris dienas perimant vietovę iš rankų į rankas: — telktiniai vokiečių puolimo prasilaūžimai per sunkiai įtvirtintus atsparos punktus, su apsikasusiais tankais, artilerijos pabūklais ir supančiais minų laukais, buvo rusų stipriais priešpuoliais išstumiami atgal. Vienu metu Olkovatka-Teploje apylinkėje, atviroje žūbtūtinėje dvikovoje buvo sutelkta po 1000 tankų su 3000 prieštankinių pabūklų ir apie 1000 kovos lėktuvų kiekvienoje pusėje. Vokiečiams ši kryptis buvo pagrindinė Kursko link.

Liepos 10 d. prasidėjus rusų puolimui Oriolo kryptimi, devintos armijos puolimas buvo sustabdytas, atitraukta dalis jėgų spamo ir užnugario apsaugai. Su liepos 13 diena, taktinė ir strateginė iniciatyva perėjo į rusų rankas: prasidėjo didžioji rusų ofenzyva 1250 mylių frontu, nuo Velikije Luky iki Azovo jūros.

"LIETUVIŠKOJI" DIVIZIJA PRIE KURSO

Šia proga paminėtina ir vadinamos, 16 lietuviškos divizijos dalyvavimas Kursko operacijų rajone. 1963 m. Kario Nr. 4, O. Žadvydas, rašinyje "Lietuviškos Divizijos Žygiai Raudonosios Armijos Sudėtyje" trumpai pamini diviziją dalyvavus Kursko-Oriolo lauko kautynėse — gynyboje, 1943 m. tarp liepos 5 ir 11 dienų. Jai vadovavo gen. mjr. V. Karvelis. Nepaminėta artimesnių vietovardžių kur divizija buvo. Apie kautynes, p. Žadvydas rašo:

"Priešui pavyko atstumti lietuviškos divizijos kairį sparną. Tačiau dėl gerai parengtos gynybos, dalių manevravimo, tinkamo ugnies atsparumo bei sugebėjimų, smarkios vokiečių atakos buvo sulaukytos. Divizija turėjo sunkių nuostolių".

Kiek divizija buvo lietuviška nepasakoma, tačiau minima 1943 m. vasario mėn. 23 d. kautynės prie Aleksejevkos, į pietryčius nuo Oriolo, kurios

"...divizijai buvo pražūtingos. Divizija neteko apie 90% gyvos jėgos (tą patį sako ir Girša F., kilęs iš Vilkaviškio, kuris tuo metu buvo prie Jagorovkos; žiūr. "Karys" Nr. 6, 1956), — divizijos likučiai grįžo atgal į Tulos rajoną. Div. vadą gen. mjr. F. Baltušį - Žemaitį atleido iš pareigų. ...divizijos vadu paskyrė gen. mjr. V. Karvelį. Divizija buvo papildyta naujais žmonėmis. ... antrą kartą dalyvavo kautynėse tame pačiame ruože: Oriolo - Kursko lanke".

1973 m. "Mokslas ir Gyvenimas" 7 numeryje, gen. mjr. V. Karvelis straipsnyje "Kursko Mūšis" rašo lietuvišką diviziją (16-tą) susidėjus iš 156 pulko, vadas papulk. A. Keselis, 167 pulko, vadas plk. Motieka, 224 artilerijos pulko, vadas papulk. Petronis. Šiame sąstate divizija dalyvavo priekinio skaidinio kautynėse; jos sudėtis turėjo būti karo meto etatų. Abejotina, kad kovo — birželio mėnesiais galėjo surinkti 90% divizijos sąstato lietuvių kovotojų ir vadų ir juos apmokyti, ypatingai prie sunkiųjų ginklų tarnybos, lauko įtvirtinimų ir manevravimo.

Gen. mjr. V. Karvelis patiekia kiek išsamesnių žinių. Greta bendro Kursko operacijų aprašymo, kuriame daviniai atitinka rusų plk. G.A. Koltunovo patiektus "Didžiojo Patriotinio Karo Istorijoje", trumpai pamini ir 16-tos lietuviškos divizijos veiksmus.

"...divizija kovo mėn. 22 d. buvo išvesta į 48 armijos antrą ešaloną. Birželio pradžioje divizija užėmė gynybą pirmose pozicijose. Kariai čia tobulino, tvirtino, maskavo savo gynybą, įrengė daug kliūčių prieš tankus ir pėstininkus. Naktį, liepos 5 d., 167 pulko žvalgyba nustatė, kad priešas išminavo lauką prieš savo prieštankinę ribą. Divizijoje buvo paskelbta kovinė pa-

DŽIAUGSMINGŲ KALĖDŲ IR LAI- MINGŲ NAUJŲJŲ METŲ LINKIME MŪSŲ MIELIEMS SKAITYTOJAMS, RĖMĖJAMS IR BENDRADARBIAMS

K A R Y S

dėtis. ... (vokiečiai) ypač veržėsi į 167 šaulių pulko tarpą su kairėje buvusiu 13 armijos aštunta šaulių divizija —"

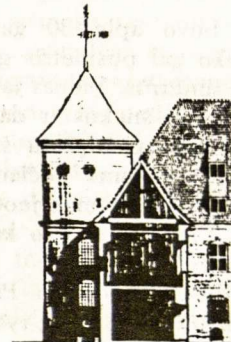
Iš čia jau galima tiksliau nustatyti divizijos buvimo vietą (žiūr schemą). Žurnale yra įdėta bendra fronto schema, kurioje 48 armijos įrašo užpakalyje pažymėta 16 L.š.div.

Maloarchangelską gynė rusų 184 korpas, išdėstytomis 234, 148 ir 8 divizijomis. Vokiečių devintos armijos rytiniame sparne buvo 23 korpo 218, 383 ir 299 divizijos. Pagrindinė vokiečių puolimo kryptis buvo Teploje - Olkovatka, kurią gynė 2 tankų armija ir antrinė — Ponyri, kurią gynė 13 armija.

"Antroje liepos mėn. pusėje, 16-toji lietuviškoji divizija, Centrinio fronto 48 armijos sudėtyje puolė bendra kryptimi Nagorna, Nikolskoje, Kromy ..."

Literatūra:

- Generalfeldmarschal Erich von Manstein, *Verlorene Siege*, Athenum Verlag, Bonn 1958
- Maj. General F.W. von Mollathin, *Panzer Battles*, Oklahoma Univ. press 1956
- Paul Carell, *Scorched Earth*, Ballantine Books, N.Y. 1971
- Plk. G.A. Koltunov, *The Clash of Armor*, BPC publishing 1966
- Sir Basil Liddell Hart, *History of Second World War*, PBC publ., 1966

Vakarų Sibiro plotuose

M. KARAŠA

(Pabaiga)

Sukilo Tomsko ir Novonikolajevsko apylinkės ūkininkai. Mano tardytojas išvyko į tas vietas kaip teismo trejukės narys. Vieną sausio mėn. 1921 m. dieną, po vidudienio, mudu su Palkotu iššaukė su daiktais. Mintis — į mišką. Betgi dienos metas ir motoras neūžia... Atvarė mus į Čekos komendantūrą antrame aukšte. Komendantas, armėnas, klausia Palkoto juokaudamas: “Tai kur, manai, išeini?” Palkotas šypsodamasis atsako: “Į laisvę”. Tada komendantas praneša, kad esame išimti iš Čekos žinios ir persiunčiami į Omsko pereinamąjį kalėjimą.

Žingsniuojame su palydovais Omsko gatvėmis, o mintyse klausimas — kur gi mus iš Omsko kalėjimo persiūs? Kalbėtis neleidžiama. Išėmimas iš Čekos žinios, tai palengvėjimas.

Kalėjimą pasiekėme pavakariais. Atlikus raštinėje formalumus, nuvarė mus per kiemą į pagrindinį pastatą. Plačiais laiptais užlipome į antrą aukštą. Ilgu, plačiu koridorium pasiekėme patį galą. Įleido į silpnai, vienos elektros lemputės apšviestą, vidutinio didumo kambarį, “škola” — mokykla vadinamą. Palei kairę ir galinę sienas buvo pliki lentiniai guoliai — narai. Dešinėje, prie sienos arti durų, apvalus, juoda skara padengtas, aukštas, iki lubų, pečius. Prie durų kampe paraša. Gale, palubėje, du maži, geležimis išpinti langai. Guoliai pilni vienas prie kito sugulusių vyrų. Mums ant narų vietos nebuvo, teko pirmą naktį sugulti ant grindų po guoliais. Dieną vyrai susispaudė, atsirado ir mums vietos. Duryse buvo skylutė — vilkelis, prižiūrėtojiui sekti, kas darosi viduje. Skersai koridorių, prieš kameros duris, įėjimas į prausyklą ir išvietę, kur ištuštindavome išmatų indus ir nusi-prausdavome.

Kameroje buvo apie 30 gana jaunų vyrų. Kiekvienam teko gal pusmetris guolio. Visi kaliniai draugiški, santūrūs. Vienas jaunas, žemo ūgio ruskelis buvo labai šnekus ir daug žinantis. Kiti jį laikė specialiai patalpintu šnipu. Kiekvieną vakarą, priešais kūrenamo pečiaus atdaras dureles, visi iš eilės vykdavome juodnugarių — utėlių medžioklę. Visi vyrai buvo kalinami be teismo, nežinomam laikui.

Po kelių dienų mudu su Palkotu paėmė į raštinę bylų tvarkymui. Kas rytą be palydovo

nueidavome ir pietums grįždavome į kamerą. Tai buvo geras kasdienybės pajvairinimas ir pakvėpavimas grynu oru. Tardymų nebuvo. Vasario mėn. mudviejų į raštinę nebeišleisdavo.

Buvo sukilę Tomsko ir Novonikolajevsko rajonų ūkininkai. Juos vadino Žaliaja Gvardija. Nuo didžiųjų laiptų, kurie skyrė pastatą į dvi lygias dalis, dešinioji pusė buvo atitverta geležiniais virbais. Tenai buvo laikomi Čekos žinioje esantieji suimtieji. Ūkininkų sukilimą numalšinus, už geležinės pertvaros tapo perpildytos ne tik kameros, bet prigrūstas ir koridorius. Mūsų kameros gyventojams einant į prausyklą, prižiūrėtojas liepdavo perbėgti koridorių ir nesidairyti. Bet vistiek matėme ir girdėjome durų spynų tratėjimą už geležinės pertvaros. Todėl tai ir mudu su Palkotu nebebuvome leidžiami į raštinę darbui.

Netrukus naktimis pradėjo girdėtis apačioje duslūs šūviai. Kambario šnipelis sakė, jog kažkur už miesto vyksta šaudymo apmokymai. Vieną rytą, tik prašvitus, po langais gulintieji, pasistie-pę ant guolių, pažiūrėjo pro langus. Tada dar nebuvo dėžių ant langų. Kalėjimo kieme pamatė kelias plačias roges, pakinkytas poriniais arkliais. Į roges krovė, karinėmis antklodėmis suvyniotus, sušaudytųjų kūnus. Juos nešė iš rūsio. Taip matė kelis rytus iš eilės. Kad prižiūrėtojas žiūriniųjų pro vilkiuką duryse nepastebėtų, kiti vaikštinėjo prie durų. Po keletos dienų koridorius už geležinės užtvoros ištuštėjo.

Mane paskyrė raštininku prie kalėjimo valdininko, kuris skirstydavo kalinius darbams už kalėjimo sienų, mieste. Leonas Palkotas kovo mėn. pirmomis dienomis buvo iš kalėjimo paleistas. Palinkėjau jam sėkmės. Su valdininku raštinėje kiekvieną dieną pagal bylas, sudarydavom sekančios dienos siunčiamųjų į darbus sąrašus, daugiausia iš jau nuteistųjų. Pagal sąrašus abu apėidavom visas kameras patikrinti ir pamatyti parinktuosius. Būdavome ir moterų skyriuje atskirame pastate. Rytą aš iškviisdavau iš kamerų parinktuosius darbininkus prie didžiųjų vartų. Valdininkas, patikrinęs pagal sąrašą, perduodavo palydovams. Iš bylų, sudarant sąrašus, stengdavausi įtraukti tuos, kurių šeimos gyveno Omske. Varomieji darbams, pasigerindami palydovams, galėdavo susitikti su šeimos nariais. Grįžę iš darbo

mane apdovanodavo papirosais ir skanėstais. Kai ateidavo kas savaitę manęs aplankyti žmona, jai tas dovanas atiduodavau, nes jos pragyvenimas buvo labai skurdus.

Sumaniau pamatyti rūsyje vietą, kur vykdavo sušaudymas. Betvarkydamas darbininkų išsiuntimą, vienas išvaikščiojau didelę kalėjimo dalį, nes vėliau valdininkas leisdavo man vienam tikrinti pagal sąrašą numatytus darbininkus. Pagrindinio pastato viduryje, rūsyje, radau erdvią, be langų patalpą. Palei visą galinę patalpos sieną buvo nuožulniai pristatyta storų lentų. Grioveliuose pasienyje buvo užsilikusios kraujo žymės...

Kalėjime išmokau pinti žiedus iš arkliai uodegos valų. Brangakmenio vietoje įpindavome, įvairiomis formomis, smulkius spalvotus karoliukus. Taip pat padarydavau kišeniniam laikrodžiui ilgus, spalvotas grandinėles, taipogi trumpas, plačias, kyšančias iš kišenėlės. Dariau ir apyrankes, karoliukais pagražindamas. Medžiagą atnešdavo už kalėjimo sienų dirbantieji kaliniai. Pagamintus daiktus atiduodavau žmonai parduoti, ar iškeisti į maisto produktus.

Balandžio mėn. pirmomis dienomis, popietyje, mane pašaukė į raštinę. Įleidus į atskirą kambarį, radau už rašomojo stalo sėdintį gerai apsirengusį vyrą. Jis, nuleidęs galvą, vartė bylą. Kai pakėlė galvą, pamačiau savo gerą pažįstamą iš Tomsko laikų. Abudu buvome tada Darbo Artelės nariai. Kai mano pirmasis tardytojas išvyko malšinti ūkininkų sukilimo, šiam buvo atiduota vesti mano byla. Nustebeęs paklausiau: "Mite, kaip tu čia patekai?" Atsakė: "Reikia gelbėti savo kailį". Sakau jam: "Tai gelbėk ir mano". Atsakė: "Pažiūrėsiu".

Jis buvo bebaigiąs Tomsko Universiteto Teisių fakultetą. Bylos reikalu labai mažai klausė ir, bendrai, mažai kalbėjomės. Jis, matyt, norėjo asmeniškai mane pamatyti, kad įsitikintų, jog esu jo pažįstamas. Į savo kamerą grįžau geriau nusiteikęs.

Balandžio mėn., prieš pat Velykas, mane išvedė iš kameros su daiktais. Galvojau, kad gal perkelia į kurią kitą vietą, į kitą miestą. Buvo lankymo diena. Raštinėje tarnautojas pranešė, jog esu paleidžiamas su kitais iš kalėjimo. Mūsų džiaugsmas buvo neapsakomas. Tarnautojas įdėv užantspauduotą voką, su kuriuo turėjau eiti į Karo Revoliucinį Teismą. Išleido per kalėjimo vartus. Pavasario saulė maloniai kuteno išblyškčius veidus. Tirpstantis sniegas sroveno srovelėmis palei šaligatvius. Nuotaikingai žingsniavome Omsko gatvėmis.

Teisme gavau raštą, kuriame pažymėta, jog

man pritaikytas Vasario Revoliucijos Amnestijos įstatymas. Ten pat nurodyta, kad turiu prisistatyti Armijos štabo Ryšių skyriun. Atidavė paimtus dokumentus, bet Lietuvos paso negražino. Taigi, mano pažįstamas tardytojas išgelbėjo mano kailį. Spėju, kad susipažinęs su mano byla ją išėmė iš Čekos žinios.

Kitą dieną, pirmiau neguėjus į Ryšių skyrių, nuskubėjau į Gubėvak. Tos įstaigos tarnautojas pranešė vėl sunkiai nugalimą kliūtį grįžimui į Lietuvą. Reikia gauti atleidimą iš raudonosios armijos. Be to net neregistruoja.

VII. Į LIETUVĄ

Atleidimui iš armijos, kaip Lietuvos pilietis parašiau armijos komisarui pareiškimą ir pats jį nunešiau. Pareiškime nurodžiau Komisarų Tarybos dekretu numerį, pagal kurį, pasitraukusieji dėl karo, grąžinami į jų kilimo vietas. Bet, atskirais potvarkiais, jauni vyrai paliekami tarnauti raudonojoje armijoje.

Su štabo tarnautoju buvome iš anksto aptarę reikalą. Mano pareiškimą ir paruoštą atleidimo raštą, tarnautojas padėjo arti apačios, raštų krūvoje, kurią tas tarnautojas nešdavo komisarui ir kiekvieną raštą jam aiškino. Mano pareiškimą paaiškino man palankia prasme. Atleidimo raštą komisaras pasirašė. Sekančią dieną raštą pasiėmiau iš štabo.

Su atleidimo raštu kreipiausi į Ryšių skyriaus viršininką gauti dokumentus. Jam paaiškinau, jog kaip Lietuvos pilietis grįžtu į savo kraštą. Viršininkas atsisakė išduoti dokumentus. Paprašiau, kad ant atleidimo rašto parašytų savo nesutikimą. Antroje pusėje tai ir užrašė.

Tas pats tarnautojas, kuris padėjo atleidimą gauti, sudarė sąlygas pasikalbėti Armijos štabe su komisaru. Tai buvo vidutinio ūgio, taikingos išvaizdos žydas. Kalbėdamas apie savo reikalą pareiškiau nusistebėjimą, kad drausmingoje raudonojoje armijoje atsiranda pareigūnų nepildančių savo viršininko įsakymo. Man, kaip svetimšaliui, tai daro blogą įspūdį. Padaviau jo pasirašytą atleidimo raštą su skyriaus viršininko priedu rašau. Komisarą pyktelėjo ir raudonu rašalu užrašė: "Neatidėliojant išpildyti mano raštą".

Grįžęs skyriun, raštą padaviau viršininkui. Jis buvo labai nepatenkintas, bet dokumentus išduoti sutiko. Pasielgė pagal karinį statutą, viršininkui pakartotinai davus tą patį įsakymą, pavaldinys vykdo jį be atsikalbinėjimų. Skyriaus viršininkas pasirašė ir uždėjo antspaudus ant atleidimo dokumento ir ant mano surašytos tarnybos knygutės ir išmokėjo mėnesio algą.

Nuskubėjau į Gubėvak. Buvome įrašyti į, už trijų dienų išvykstantį iš Omsko, traukinį su grįžtančiais pabėgėliais. Dėl komisaro ambicijos ir nežinojimo poros savaičių bėgyje pavyko ne visai teisėtai pasiliuosuoti iš raudonosios armijos.

Pasiruošimui kelionėn teliko kelios dienos. Kad pasidarius kelionei šiek tiek maisto atsargų, pardaviau geresnius drabužius. Pasilikome apsirėngę blogiausiais. Nusipirkome keliolika svarų lašinių, prisidžiovinome duonos maišą. Susikalčiau nedidelę medinę dėžę skurdžiai mantai susidėti. Į dėžės sienas įspraudžiau turėtus carinės Rusijos sidabrinčius rublius.

Nuskubėjome į Omsko geležink. stotį. Prekinių vagonų sąstatas stoties pakraštyje jau buvo pilnas keleivių. Vagonuose dviejų aukštų lentiniai guoliai — narai. Tuose pačiuose vagonuose talpinosi žmonės su visu savo turtu. Radome ir mes vietą antrame aukšte.

Kelionę iš Omsko geležink. stoties pradėjome 1921 m. gegužės 3 d..

Psiliuosavimui iš raudonosios armijos sutikti sunkumai ir Ryšių s. viršininko priešingas nusistatymas sukėlė man rimtą rūpestį. Galvojau, kad kurioje nors geležinkelio stotyje gali mane išsodinti, gražinti atgal ir nubausti. Kiekvienoje stotyje tad, traukiniui pamažu judant, iššokdavau iš vagono ir laikiausi nuo jo atokiau.

Traukinyje grįžtantieji keleiviai buvo iš įvairių kraštų: Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos, Suomijos. Judėjome labai pamažu su ilgesniais sustojimais didesnėse stotyse. Tose stotyse gaudavome karštos, liesos daržovių, arba kruopų sriubos su džiovinta žuvimi — vobla. Prie stočių buvo galima nusipirkti šiltų bulkučių su kopūstais. Virinto karšto vandens buvo galima pasiimti kiekvienoje stotyje iš katilų. Mediciniškos pagalbos traukinyje nebuvo. Susirgimo atvejais gelbėdavo drauge keliaujantieji gydytojai. Traukinys riedėjo per Ekaterinburgą, Permą, Vologdą, Petrogradą (Leningradą).

Petrogrado stotyje traukinys išstovėjo kelias dienas. Iš čia keleiviai vyko į savo valstybes. Į jas įvažiuoti reikėjo atlikti tam tikrus formalumus. Atitinkamų valstybių tarnautojai stotyje tikrino dokumentus ir dėjo antspaudas. Lietuvos tarnautojas ant mano dokumento antspaudą dėti atsisakė. Paaiškino, kad mano amžiaus vyrai lieka tarnauti raudonojoje armijoje. Taip, esą, susitarta tarp Lietuvos ir Sovietų Sąjungos vyriausybių. Pasakiau, jog grąžinimas gali man kainuoti sunkią bausmę. Patarė kreiptis į Lietuvos konsulatą ir davė adresą. Atsirado dar ir kitas jaunuolis. Abudu pėsti pasileidome į miestą. Konsula-

tas buvo netoli buvusių caro žiemos rūmų. Konsulas, išklausęs mūsų reikalą, pasakė: “Dedu antspaudą savo asmenine atsakomybe, nes toki jaunuoliai Lietuvai labai reikalingi”. Nuoširdžiai dėkodami, džiugūs, apleidome konsulatą.

Esant arti caro žiemos rūmų, paėjau arčiau, norėdamas nors iš lauko juos pamatyti. Virš fronto sienos dar tebebuvo Rusijos caro imperijos ženklai — dvigalviai ereliai. Pastovėjau ant gražaus tilto per Nevos upę netoliese rūmų. Tolumoje stūksojo “Petropavlovskaja krepst” — tvirtovė. Joje buvo kalinami caro valdžiai nuskaltę politiniai kaliniai. Tvirtovė prie pat upės — jos bangos plauna sienas. Pagal anksčiau girdėtus pasakojimus į kalinių kameras saulės šviesa patenka per vandenį. Paliai langus plaukioja žuvis.

Stotyje, miline apsirengęs vyras, tikrino visų keleivių daiktus iš eilės. Paėmė mano platų, ranka rašytą dienoraštį, įrištą į knygą ir nusviedė kambario kampe į krūvą knygų. Norėjo paimti armoniką, bet tikrintojui įbrukęs gabalą lašinių, armoniką išgelbėjau. Ta pačia proga norėjau iš krūvos pasiimti dienoraštį, bet neleido. Nors ir turėjau leidimus įvažiuoti į Lietuvą, bet vis dar jaučiausi nesaugiai bolševikinės Rusijos ribose. Iš Petrogrado riedėjome į Polocką.

Prie Latvijos sienos traukinys sustojo laukuose. Ginkluoti vyrai išsidėstė abipus traukinio. Kiti vyrai vaikščiojo į kiekvieną vagoną. Pasijutau nesaugus. Tikrino dokumentus, liepė atidaryti dideles dėžes ir krepšius. Mūsų vagonė iš didelio krepšio iškėlė jauną žydą. Jisai turėjo dokumentus vykti į Lenkiją. Aiškinosi, kad vyksta į Lietuvą su savo žmona, kuri keliauja į Uteną. Slapuką išsodino iš traukinio ir nebegražino. Jo paliktoji žmona per daug nesijaudino.

Latvijos sieną pervažiovome ties Rėzekne. Iš tenai nuriudėjome į Daugpilį, kur stotyje turėjome išlipti ir per Dauguvos upę tiltu pereiti pėsti. Mantą pervežė vežimais. Perėję tiltą, Griva stotyje susikrovėme vėl į vagonus ir ties Obeliais pervažiovome nepriklausomos Lietuvos sieną. Pasijutome visi laisvi ir saugūs nuo tikrų ar įsivažiuojamų pavojų. Per mūsų išvargintus jaunus skruostus nuriudėjo kristalinės džiaugsmo ašaros.

Obelių stotyje išstovėjome pora dienų. Reikėjo pereiti karantiną — išsiprausti specialiai pastatytame barake. Stoties bufete su nuostaba žiūrėjom į spintose ir lentynose išdėliotą šokoladą, gėrimus, skanėstus, pyragaičius ir baltą, baltą pyragą. Akys džiaugėsi, bet tuščia kišenė vertė liūdėti. Tokių gėrybių, jau keli metai, ne tik

(Nukelta į 432 psl.)

VEIŠŠAUTAS ŠŪVIS

ANTANAS SKIRKA

Vytautas, Algirdas ir aš, tuo laiku buvome trys jauni vyrai, geri draugai, gimę ir užaugę toje pačioje apylinkėje. Giliai miške, toli nuo visų gyvenviečių ir viešųjų didesnių kelių, ploto upelio smėlėtame skardyje, turėjome išsirengę erdvų bunkerį visai patogų mums gyventi. Čia turėjome ginklus, patalynę ir maistą. Bunkerio angą gerai slėpė priešais auganti išsikerojusi eglaitė, o į bunkerį galima buvo patekti tik perbridus upelio seklumą. Tai pėdsako ženklų, įeidami ir išeidami, arti bunkerio nepalikdavome. Aplinkui miškas kerojo, senas ir tankus. Jautėmės gana saugiai ir gerai užsimaskavę. Tuo laiku apylinkės gyventojai ir net miško sargai vengdavo eiti giliau į mišką, kadangi, aplinkiniuose miškuose jau dažnai pasirodydavo ir raudonieji partizanai. Mes, gyvendami miške jų nesitikdavome, nors šaudymą, toli tankumynuose, tekdavo dažnai girdėti. Tuomet keleta šūvių paleisdavome ir mes, duodami suprasti, kad ten esantieji, kas jie bebūtų, laikytųsi nuo šios vietos atokiai ir čia nesirodytų.

Vienas iš mūsų visuomet budėdavo bunkerje ir paruošdavo visiems trims pietus. Kūrenti malkomis vengėme, kad mūsų slėptuvės neišduotų dūmai. Valgiui virti turėjome primusą. Kiti du nuolat išeidavome pasižvalgyti po mišką, o naktimis dažnai nueidavome pasimatyti su savo giminėmis ir sužinoti paskutines naujienas. Be to, laikas nuo laiko, reikdavo papildyti ir maisto atsargas. Mes jautėme ir visi įvykiai rodė, kad neilgai mums teks slapstyti nuo vokiečių žandarų, nes dar nesulipdyta nacių "Naujoji Euro-

pa", dienomis nyko ir artėjo galas Hitlerio siaurėjimui.

Buvo neramus įtemptų nuotaikų laikas. Vokiečiai ką tik buvo klastingai ir žiauriai sulikvidavę Lietuvos Vietinę Rinktinę. Žyziems buvusios Lietuvos kariuomenės karininkams organizuojant Vietinę Rinktinę, mes visi trys jauni vyrai, patikėję vokiečių pažadais, kad rinktinė gins tik Lietuvos teritoriją, ir ypač pasitikėdami rinktinės vadu gen. P. Plechavičium, savanoriais stojome į rinktinės Karo Mokyklą. Vytautas ir Algirdas buvo studentai, o aš užbaigęs gimnaziją dar prieš bolševikams užplūstant Lietuvą. Apmokymui prasidėjus, mums laimingai pavyko gauti žinių, kad vokiečiai gali ryžtis brutalia jėga sulikviduoti mūsų šiuos, tikrai lietuviškus, karinius dalinius, o karius prievarta įjungti į savo yrančią karo mašiną. Nors visokiais sklindančiais gandai tomis dienomis ir negalima buvo pilnai patikėti, bet mes trys buvome atsargūs ir suplanavę, ką tokiu atveju daryti. Tas budrumas mus ir daugelį kitų mūsų draugų išgelbėjo. Mums pavyko iš klastingų vokiečių apsupimo pasitraukti ir ginklus su savim išsinešti. Vėliau sužinojome, kaip įsiutę vokiečiai, norėdami įvartyti kuo didesnę baimę tiems Karo Mokyklos kariams, kuriuos jiems pasisėkė staigiai apsupus suimti, visus išrikiavo į eilę, apstatė gausia automatais ginkluota sargyba ir kas dešimtą iš jų, neva tai už nepaklusnumą, visų akivaizdoje sušaudė. Likusius išvežė į Vokietiją.

Parvykę į savo tėviškes, buvome įsitikinę, kad vokiečiai mūs ieškos ir neduos ramybės,

o vietiniai vokiečiai-repatriantai, mus namuose pastebėję, išduos žandarams, tad, nieko nelaukę, susitarėme ir laikinai pasitraukėme į mišką, kad išvengtume galimo arešto.

Jau buvo pavasaris. Miške buvo labai gražu. Medžiai ir krūmai puošėsi žaliais lapeliais ir žydėjo. Būtų buvę čia mums, jauniems vyrams, visai gerai gyventi, jei nuolat nuotaikos nebūtų drumstusi ta nerami, įtempta padėtis. Tas permainingas, grasinantis netikėtumais visam pasaulyje karo laikas ir tas nuolatinis gyvybei ir laisvei pavojus, kurio bendromis jėgomis stengėmės išvengti, arba jį bent kiek atitolinti.

Vieną gražų rytą su Vytu vaikščiojome po mišką. Sugrįžę paukščiai čiulbėjo visame miške. Žydėjo ankstybosios pavasario gėlės miško aikštelėse. Mudu pamažuėjome, gaivindamies sprogstančių medžių pumpurų ir pušų aromatu kvėpiančiu oru. Staiga, pamatėme po didele egle sėdinčią merginą ir sustojome. Ji sėdėjo nugara į mus, pasidėjusi prie savęs maišelį, kuriame, matyt, talpinosi visa jos turima manta, ir gailiai verkė. Po ta egle, matomai jos buvo ir miegota. Kurį laiką mudu tyliai stovėjome netoli jos, pagaliau aš negarsiai sukosėjau. Mergina, nepaprastai nusigandusi, riktelėjo, sugriebė savo maišelį ir, staiga, sužiuro į mus pilnomis baimės akimis, nežinodama, ką daryti ir pasiruošusi bėgti. Mergina buvo sulysusi, atrodė alkana, o drabužiai jos buvo labai nešvarūs, sudriskę ir purvini. Mudu turėjome ant pečių šautuvus ir už diržų rankines granatas. Be abejo, mes jai atrodėme baisūs dar ir dėl to, kad kelios dienos buvome nesiskutę.

— Kas tu esi ir ko tu verki, mergyte? — užklausiau aš jos, ir abu besišypsodami priėjome arčiau. Mergaitė, išgirdusi lietuviškai kalbant, apsiraminė ir, liūdną veidą besišluostydama delnais, atsakė:

— Aš esu žydė. Mano vardas — Chaikė. Aš gyvenau čia netoli apylinkėje pas gerus žmones — pažįstamus. Gyvenau, slepiama nuo vokiečių. Bet paskutiniu metu daug jų kariuomenės privažiavo, ir bijodama būti jų pastebėta, arba išduota, o dar labiau bijodama, kad nenukentėtų dėl manęs tie geri žmonės, kurie mane slėpė, aš vieną naktį pabėgau. Šiame miške aš viena gyvenau jau kelios savaitės. Jau seniai pabaigiau visą pasiimtą maistą ir dabar maitinuosi miško žolėmis. Bijau eiti pas nepažįstamus žmones maisto prašyti.

Pasakojo mergina savo vargą, vis užspringdama ašaromis ir vis rankomis jas šluostydama. Pagaliau, sužiurusi tiesiai į mudu savo didelė-

mis, juodomis, baimės pilnomis akimis, užklausė:

— Ar jūs manęs nežudysite? Sakykit! Ko jūs laukiat? Žinoma, jūs mane perduosite vokiečiams. Aš žinau. Nors man, pagaliau, vis tiek, darykite, ką norite. Vis tiek mano tėvai, broliai ir seserys sušaudyti. Dievas apleido žydų tautą, ir jokio, matyt, ir man išsigelbėjimo nėra. Jei jūs manęs čia nenušausite, aš netrukus mirsiu badu.

Ir gailiai apsiverkusi, ji vėl susiėmė rankomis veidą, sudribo ant kelių ir taip verkė, kad net jos visas kūnas drebėjo.

Vytas priėjo prie jos, išsiėmė iš kišenės sumuštinį su kumpiu ir duodamas jai į rankas, ramino:

— Tu neverk ir mūsų nebijok. Mes tau nieko blogo nedarysime. Mes esame ne vokiečiai, bet lietuviai ir taip pat čia slapstomės nuo tų prakeiktų vokiečių. Neverk. Imk ir užvalgyk.

Žydaitė apsiraminė. Nustojo verkusi, nusišluostė ašarotą veidą ir godžiai, taip, kaip tik labai alkanas žmogus gali valgyti, greitai suvalgė sumuštinį. Aš padaviau jai savo duonos gabalą ir sakiau:

— Mes esame trys vyrai ir slapstomės čia miške. Jei nori, gali prisidėti prie mūsų. Nieko blogo tau neatsitiks. Tik turėsi palaikyti tvarką ir švarą bunkeryje ir išvirti visiems kiekvieną dieną pietus. O valgio produktais mes pasirūpinsime. Tad jeigu sutinki su šiomis sąlygomis, gali eiti su mumis.

Žydaitė su džiaugsmu sutiko. Netrukus parsivedėme į bunkerį naują gyventoją. Jai kampe atitvėrėme paklodėmis "kambarį". Ten ji turėjo savo guolį, sukaltą iš medžio šakų, čiuzinį, prikimštą sausų miško žolių, taip, kaip ir mes visi. Nuėjusi į upelį tuojau išsimaudė ir išsiplovė savo purvinius drabužius. O sekančią dieną Algirdas, nuėjęs į savo tėviškę, parnešė Chaikėi švairių savo sesers drabužių ir baltinių pasikeitimui. Mergina buvo patenkinta mūsų tarpe. Ji buvo rami, mandagi ir darbšti. Kruopščiai, kiek tik tai buvo galima tose sąlygose, prižiūrėjo tvarką ir švarą bunkeryje. Viena pati suskudavo bulves ir punktualiai paruošdavo pietus. Likusi viena, niekur iš bunkerio neišeidavo, o turėdama laiko, skaitydavo mūsų turimas knygas. Mes savo įname, taip pat visi buvome patenkinti.

Kai visi keturi susirinkdavome pietauti, jai pasakodavome paskutines naujienas ir bendrai išsikalbėdavome buities reikalais. Sužinojome, kad ji, besimokydama gimnazijoje, turėjo gerą draugę lietuvaitę. Ji pati su tėvais gyveno mūsų apskrities mieste, kur tėvai turėjo krautuvę. Prasiėjęs rusų-vokiečių karui ir frontui nuėjus toliau į rytus, kai mūsų krašte karo veiksmai nurimo

ir padėtis stabilizavosi, ji draugės kviečiama, o savo tėvų patariama, nuvyko pas draugę pasisvečiuoti ramiai kaime, mūsų gyvenamoje apylinkėje. Tą šeimą, kuri ją iki šio laiko globojo ir išlaikė, mes visi trys gerai pažinome.

Jai pas draugę besisvečiuojant, netrukus pasiekė kaimą žinios, kad vokiečių įsakymu visi žydai yra surenkami į getus. Tuomet draugės tėvai jos neišleido grįžti namo ir paslėpė savo namuose. Taip ji savo šeimos, nei tėvų, nei brolių daugiau nebeatė ir jų likimas kurį laiką jai nebuvo žinomas. O vėliau atėjo baisi žinia, kas visi žydai buvo masiniai sušaudyti. Taip vargšė mergina, draugės tėvų pasiaukojimu, išliko gyva.

Po kiek laiko, vėl vieną dieną bevaikščidami po mišką, sutikome besislapstantį nuo vokiečių vyriškį. Algirdui jis buvo pažįstamas. Išsikalbėjome, ir jis prašėsi priimamas draugėn, iki paaiškės bendra padėtis, nes esąs vokiečių paieškomas ir pas tėvus gyventi jam nesaugu. Nuo to laiko grupę sudarėme jau penki asmenys ir ankštai talpinomės bunkeryje.

Naujo įnamio aš anksčiau asmeniškai nepažinau. Man jis iš pirmo susitikimo savo išvaizda, kalba ir elgesiu, sudarė ne visai rimtą įspūdį. Tiesiog instinktyviai juo nepasitikėjau ir stengiausi neišleisti jo iš akių. Pastebėjau, kad ir jis tą jautė. Vėliau paaiškėjo, kad ir jo praeitis buvusi kažkokia nerimta, neturėjusi tvirtesnių gyvenimo gairių. Okupavus tėvynę bolševikams, jis kurį laiką tarnavęs milicininku. Vėliau iš tarnybos pabėgęs ir slapstėsis iki karo pradžios. Vokiečiams užėjus, po kiek laiko vėl stojęs tarnauti policijoje. Pridaręs kažkokių neaiškių darbelių, ir šį kartą neišsilaukė tarnyboje ir vėl slapstosi nuo vokiečių. Man jis atrodė gana įartinas žmogus ir nepageidaujamas mūsų grupėje. Bet Algirdas vis jį užtarė ir palaikė — tad negalėjome juo atsikratyti.

Tais metais pavasario pradžia kurį laiką buvo smarkiai lietinga ir net žvarbi. Bet kai jau prasidėjo vasara, tai oras tapo nepaprastai gražus ir šiltas, kaip retai kuomet būdavo. Mes čia, miške, būtume galėję jaustis kaip rojuje, jei mūsų nebūtų puolę tie prakeikti uodai. Jie miške nedavė mums ramybės nei dieną nei naktį.

Vieną dieną, toli nuo savo bunkerio miške, sutarėme pašaudyti į taikinį iš pistoletų. Pastatėme taikinį ir iš tam tikro atstumo, kiekvienas turėjome iššauti po tris šovinius. Vytautas ir Algirdas į neblogai matomą taikinį pataikė tik po vieną kartą, o mūsų naujoko Miko visi trys šūviai nuėjo pro šalį. Nesigirdamas turiu pasaky-

ti, kad aš šaudžiau gana taikliai ir pistoletu ir karišku šautuvu. Dar iš mažens mėgau šaudymo sportą, savo akimis ir ranka pasitikėjau, o gyvendamas šiose gaudomo pabėgėlio sąlygose, nei dieną nei naktį nesiskirdavau su savo parabelium. Tas pistoletas buvo tikrai geras, mano išmėgintas ir patikimas ginklas.

Jiems baigus po tris šovinius šaudyti, aš prie taikinio pritvirtinau degtukų dėžutę. Iš to paties atstumo nusitaikiau ir degtukų dėžutę, peršauta per vidurį, nukrito suižusi ant žemės. Daugiau šaudyti neapsimokėjo. Draugai buvo nustebinti mano taiklumu, o Mikas, išsižiojęs iš nuostabos, net nesurado žodžių savo nuomonei pareikšti.

Kas antrą dieną, Vytas ir aš, eidavome prie vieškelio, o Algirdas su Miku prie geležinkelio pasižiūrėti, kas ten darosi ir koks judėjimas vyksta. Radijo žinias paprastai bunkeryje išklausydavo ir mums pasakodavo Chaikė, o naktimis, paskutines naujienas sužinodavome tai vienas, tai kitas, apsilankydami pas savo gimines.

Vokiečių padėtis vis darėsi blogesnė ir blogesnė. Jie visais keliais veik panikoje bėgo į savo "faterlandą", kuris taip pat dieną ir naktį buvo deginamas ir daužomas bombonešių puolimų. Vakaruose Prancūzijoje, jau kuris laikas buvo išsikėlę amerikiečiai ir anglai, kurie pamažu, bet ryžtingai ir užtikrintai žygiavo į Vokietiją. Vilnių jau buvo užėmę bolševikai ir artinosi prie Kauno. Nakties metu toje pusėje girdėjosi duslus patrankų griaudimas.

Šitoji padėtis mus vertė skubiai susidaryti atei ties planus ir galvoti kaip gelbėtis. Sutarėme, kad bolševikams priartėjus ir vokiečių tvarkai pairus, mes pavieniui trauksime į Vokietiją. Ilgai tą klausimą svarstę, priėjome išvados, kad pavienis, kiekvieno asmeniška rizika vykdomas pasitraukimas bus saugesnis. Buvome girdėję, kad didesnes bėgančiųjų grupes vokiečiai sulauko ir pristato dirbti dabar jau jokios reikšmės nebeturintį fronto linijos stiprinimo darbus, arba įjungia į savo jau pakrikusius kariuomenės dalinius. Mūsų tikslas buvo saugiai pralįsti pro vokiečių sargybas, pasitraukti į Vokietiją ir stengtis apsigyventi netoli nuo jos vakarinių sienų, kur greičiau galima būtų sulaukti amerikiečių ir anglų okupacijos. O jau gyvendami Vokietijoje, pasistengsime vėl susitikti, jeigu, žinoma, šioje surutėje, kurią pagimdė visu žiaurumu ir brutaliu vedamas totalinis karas, išliksime gyvi ir sveiki. Chaikė, savaime aišku, į Vokietiją trauktis nenorėjo ir negalėjo. Ji laukė bolševikų. Numatėme jai parūpinti kuriam laikui maisto ir palikti vieną mūsų bunkeryje. Bolševikams užėjus

jai pavojaus daugiau nebebus ir ji galės keliauti, kur tik norės.

Vieną gražų vasaros rytą, mes visi keturi vyrai anksti sukilome ir skubotai apsirengę išėjome dar kartą pasižvalgyti ir pasižiūrėti, kas darosi keliuose ir prie geležinkelio ir iš sutiktų vietinių gyventojų sužinoti paskutines naujienas. Chaikę palikome dar miegančią bunkeryje.

Aš, kaip paprastai, išėjau su Vytu. Buvome numatę pasiekti geležinkelį, o Algirdas su Miku patraukė link vieškelio. Eidamas kažkaip instinktyviai nujaučiau, kad atsitiks kažkas negera. Kažkokia dvasinė nuojauta man sakyte sakė nesiskubinti, nenutolti nuo bunkerio. Jau seniai buvau pastebėjęs įtartinus ir nešvarius Miko žvilgsnius į merginą. Mačiau kaip ne kartą jis mėgino ir flirtuoti su Chaike, tai ją pagirdamas, tai kuo nors kitu norėdamas jai prisimeilinti, bet vis nesėkmingai. Mergina visai nenorėdavo kalbėti su juo, apsimesdavo, kad negirdi. Ji jo nekenė ir nemėgo, taip kaip ir aš. O su manim ir su kitais ji mielai pasikalbėdavo. Chaikė, pas mus gyvendama atsigavo, buvo sveika, net savotiškai graži. Su savo ilgais, juodais plaukais ir akimis buvo moteriškai patraukli.

Tą savo nuojautą ir sumanymą grįžti prie bunkerio, trumpai paaiškinau Vytiui. Jis sutiko ir man pritarė, nes Miko jis nemėgo taip pat. Pamažu, tyliai sugrįžome prie bunkerio ir, sustoję krūmuose, ėmėme klausytis ir atidžiai sekėti visą aplinką. Neilgai trukus, bunkeryje pasigirdo Chaikės isteriškas riksmas. Ji šaukėsi pagalbos. Nebuvo ko ilgiau laukti, ir mudu su Vytu leidomės bėgte jos gelbėti. Aš pirmas įbėgau į vidų. Vienmarškinę merginą Mikas buvo užgulęs ant žemės ir stengėsi ranka jai užimti burną, kad nešauktų. Mergina gynėsi, isteriškai rėkdama, dantimis kandžiodama jam rankas ir nagais draskydama jam veidą.

— O, kas čia dabar darosi! — surikau, įėjęs į vidų. Momentui abu nustebę ir išsigandę nutilo, ir Mikas, staiga pajutęs pavojų, pašoko ant kojų. Apdraskytas jo veidas ir rankos kraujavo. Mergina nesikėlė, apdraskytais marškiniais pradėjo dangstyti ir raudoti nuskriaustos moters ašaroms. Ranką turiu gerą, atitinkančią mano ūgiui, o tas Mikas nebuvo nei koks stipruolis. Aš jam, žodžio netaręs, kirtau į sprandą ir jis išsitiesė ant žemės. Kai pradėjo judėti, aš vėl pasistačiau jį ant kojų, ir, jam vos spėjus riktelti: — Ne užmušk! — dar kartą dėjau į sprandą. Jis vėl krito ir ilgesnį laiką nejudėjo. Nesulaukdamas Miko, sugrįžo ir Algirdas ir savo akimis pamatė, kas čia įvyko. Tuomet ir jis jau nebeturėjo Mi-

kui užtariančių žodžių ir piktas žiūrėjo į pritrinktą niekadėją. Kai tas, griuvinėdamas, šiaip taip atsistojo ant kojų, mes visi trys jam pareiškėme, kad jis kuo greičiausiai susirinktų savo daiktus ir kad išeitų kuo toliausiai nuo šios vietos. Tylėdamas, net merginos neatsiprašęs, jis išėjo kaip vagis.

Po šio įvykio mes keleta dienų dar gyvenome kartu. Per tą laiką Kauną užėmė bolševikai ir patrankų šūviai jau aiškiai girdėjosi. Tad vieną dieną, pačiu gražiausiu vasaros laiku, atsisveikinę su Chaike, palikome ją laukti jos išvaduotojų, o mes išsklidome savais keliais, gelbėdami vėl gyvybę nuo raudonojo košmaro. Žydelkaitė ašarodama atsisveikino su mumis. Ji dėkojo mums už globą ir linkėjo sėkmės, jos nuomone, taip baisiame Vokietijos krašte.

Pasibaigė karas.

Laimingai išlikau gyvas ir sveikas. Netrukus okupacinė amerikiečių valdžia pabėgėlius apgyvendino DP stovyklose. Vieną kartą man teko nuvykti su reikalais į kitą stovyklą, prancūzų okupuotoje zonoje. Bevaikštinėdamas po tą stovyklą, dideliai nustebau netikėtai susitikęs Miką. Neturėjau jokio noro su juo kalbėtis ir bandžiau, tarsi jo nematydamas, praeiti. Bet jis, mane pamatęs, jau nepaleido. Maloniai sveikino, kalbino, lyg mūsų tarpe nieko ir niekuomet nebuvo įvykę. Žinoma, taip draugiškai kalbinamas, iš mandagumo buvau priverstas kalbėtis. Paskui, jo kviečiamas, negalėjau atsisakyti bent trumpai valandėlei užėiti į jų valgyklą-restoraną, kur jis tuojau užsakė gerus pietus ir prancūziško konjako. Valgydami ir vis išgerdami išsikalbėjome. Jis pasisakė, kad čia visai gerai gyvenęs. Jau spėjęs apsigyventi ir žmoną turįs lietuvaitę. Prancūzų okupacinė valdžia jį aprūpinusi visai patogiai įrengtu butu, turįs gerą tarnybą okupacinės valdžios įstaigoje, nes dar Lietuvoje buvo gerai išmokęs prancūzų kalbą. Vienu žodžiu, čia jis sėkmingai gyvenęs ir šiuo laiku esąs visu kuo patenkin-tas. Aš tik klausiausi, o jis, man bevalgant, tik pasakojo ir vis toks geras, toks paslaugus. Berods, anais laikais nei toks kalbus nebuvo.

— Man labai malonu, kad po tiek laiko vėl susitikom. Prašau stipriai pavalgyti, pas mus gero maisto pakanka. Prancūzai moka paspausti vokiečius, atsilygindami už senas sąskaitas. Aš žinau, jūsų zonoje daug ko trūksta ir yra maisto nepriteklius. Bet aš duosiu tau parsivežti ir valgio produktų ir gėrimų. O konjakas geras — ar ne? Ir čia visai nebrangus. Tik vokiečiams jo neduodame.

(Pabaiga 431 psl.)

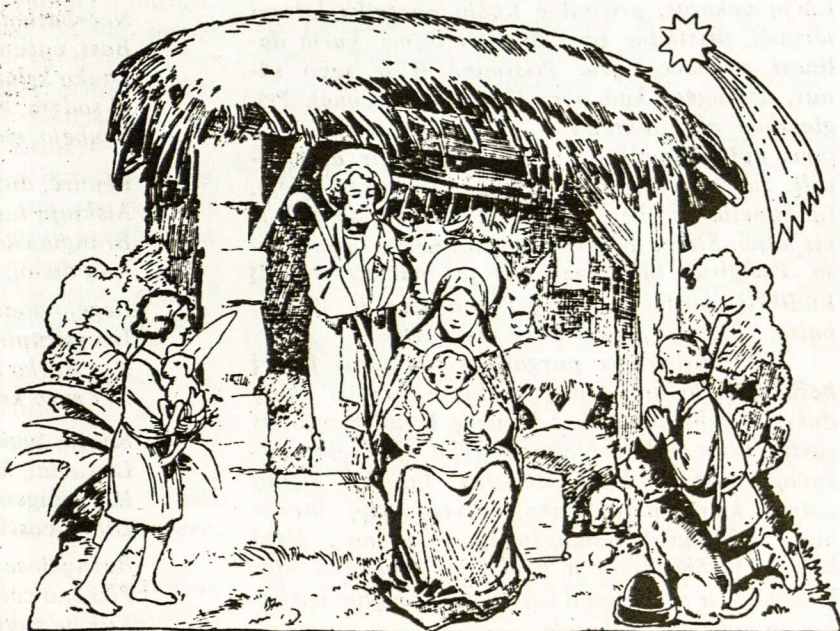
Redaguoja —
S. Kaunellienė
531 W. Grand Blvd.
Detroit, Mich. 48216

TREMTIES TRIMITAS

VISUS SAJUNGOS
NARIUS-ES
BEI JŲ ŠEIMAS
SVEIKINA
LINKI LINKSMŲ
ŠV. KALĖDŲ
IR LAIMINGŲ
1979 METŲ

LŠST Pirmininkas
ir
Centro Valdyba

STEBUKLINGOJI NAKTIS

Tolimosios šiaurės apledėjusiame, tamsiame barake, savo dukreles apglėbusi, Adomienė bandė jas sušildyti. Lauke dar tebesiautė baisioji purga, barakas iki stogo viršaus buvo užpustytas, niekas nebegalėjo išeiti malkų susirasti, nei skurdaus maisto nusipirkti. Net į darbus, į kuriuos prižiūrėtojai be pasigailėjimo varydavo visus, net ir ligonius, niekas nebegalėjo išeiti. Senai pasibaigė maisto ištekliai, užgėso krosnelė, žiaurus šaltis skverbėsi ir kaustė dar gyvus barake esančius lietuvius, kuriuos iš įvairių Lietuvos kampečių, 1941 metų birželio 14-15 naktį, išplėšę iš namų, po ilgos ir daug aukų pareikalavusios kelionės prekinio traukiniu, pagaliau atgabeno į šią tolimosios šiaurės stovyklą.

Adomų šeima turėjo ūkelį nedideliame Žemaitijos kaimely. Darbštūs ir energingi tėvai gra-

žiai tvarkė savo ūkelį ir augino du sūnus ir dvi mergytes. Sūnūs jau buvo pradėję mokslą gimnazijoje, vyresnioji dukrelė pradėjo pradinę mokyklą, o jauniausioji dukrelė dar buvo per jauna. Sunkiai kovėsi su gyvenimu Adomai, nes iš nedidelio ūkelio leisti į gimnaziją du vaikus buvo nelengva, reikėjo daug ko atsisakyti. Tačiau Adomas, būdamas aktyvus šaulys, norėjo, kad jo vaikai turėtų geresnį gyvenimą, šviesesnę ateitį. Okupantui ši darbšti šeima buvo rakštis, kurią reikėjo pašalinti. Tą baisiojo birželio naktį šuns smarkus lojimas prikėlė juos iš miego. Beveik tuo pat metu išgirdo jie beldimąsi į duris. Išgirdę rusų kalbą, abū sūnūs išsoko pro langą ir, nubėgę į mišką, pasislėpė. Tėvus su abiem dukrelėmis išvežė. Miške sūnūs prisijungė prie partizanų, nors dar buvo tik pusberniai.

Tėvą atskyrė nuo šeimos ir apie jo likimą nei sūnūs, nei Adomienė nieko nebesužinojo. Jai vienai teko užsidirbti skurdžių duonelę sau ir savo dukrelėm. Darbšti ir jauna moteris nesi-skundė. Plakėsi, dirbo, nuo savo burnos nutrauk-dama kąsnelį, stengėsi palaikyti mergaičių vis silpstančią sveikatą. Užėjus speigams nuo bado nusilpę kūnai, dar labiau jautė šaltį. Mergaitės seniai pamiršo lietuviškos ruginės duonelės skonį, nebeprašė motinos valgyti ir diena iš dienos sil-po. Adomienė prisiminė, kad šiandieną šventas Kūčių vakaras, prisiminė Kūčių nuotaiką laisvojo tėvynėj, prisiminė savo akelį ir laimę, kuria da-linosi su savo vyru. Prisiminė ji ir savo sū-nus, džiaugėsi, kad nors jie tebėra tėvynėj. Pri-glaudusi abi dukreles ji silpnu balsu pasakojo joms apie Žemaitiją, apie broliukus ir apie tė-velį, su kuriais visos susitiks. Mergaitės tylėjo. Jų kūneliai drebėjo nuo šalčio. Motinos balsas vis silpo. Staiga barakas nušvito nepaprasta švie-sa. Pasigirdo tyli muzika ir jos pamatė mažytį Kūdikėlį, kuris tiesė į jas rankutes ir išgirdo balsą: "Šianakt jūs vėl būsit visi kartu..."

Kai, pasibaigus purgai, prižiūrėtojai įėjo į baraką, rado ant žemės suklupusių, savo glėby dukreles tebelaikantią Adomienę ir abi mergaites sustingusias. Prižiūrėtojai nustebo — abiejų mer-gyčių rankytės buvo ištiestos, lyg jos siektų paimti kieno nors ranką, o visų trijų lūpose buvo sustingusi džiaugsminga šypsena... Ilgai kalbėjo prižiūrėtojai ir gyvi likę tremtiniai, ste-bėdamiesi ir spėliodami kas jas pradžiugino pasku-tinę jų gyvenimo sekundę.

Žemaitijos miške, partizanų bunkery gyvas išlikęs vyriausias Adomų sūnus, nes jaunesnysis buvo žuvęs nuo bolševikų granatos vieno mūšio metu, taip pat atsiminė, kad tai Kūčių vakaras. Jo mintys nuskrido pas motiną, tėvą, sesutes. Jis nežinojo, kad tėvą miške prislėgė milžiniš-kas medis, kad jis jau ilsisi Sibiro taigoj. Ne-žinojo, tik jautė, kad motina apie juos visus tą naktį galvoja. Jis pats buvo sunkiai sužeis-tas, jo draugai partizanai žuvę, be gydytojo pa-galbos jis silpo ir silpo. Staiga, tamsų požeminį bunkerį nušvietė skaidri šviesa ir nežemiškas balsas tarė: "Kelkis, jaunas partizane, tavęs lau-kia tėvai, brolis ir sesutės, šiandieną jūs visi su-sitiksit mano namuose". Sukaupęs jėgas jaunas Adomas parklupo ant žemės...

Valydami mišką, komunistai su šunų pagalba surado bunkerį, jame ant grindų rado negyvą Adomų vyriausiąjį. Komunistai negalėjo atsistebė-ti — jo lūpose žaidė skaidri šypsena, o jo ran-kos ištiestos į priekį; sustingusios rankos tartum

GUNDA KODATIENĖ

KŪRĖJAMS — SAVANORIAMS

Visi mes gerbiam savanorius —
Už jų ryžtą, kilnius norus,
Laimėt kovas ir kraštui laisvę,
Kurią krauju gausiai aplaistė.

Žaliuos laukuos kovingi vyrai —
Be karo mokslo, be žinių,
Be uniformų prašmatnių.
Nečebatuoti, nešlipsuoti,
Basi, vyžuoti ir klumpuoti...
Lauko keliais, miško takais,
Iš sodžių, miestų ir miestelių
Skubėjo, rinkosi linksmi.

Kepurė, diržas ir trikampis —
Aiškiųjų tautinių spalvų,
Brangiausias turtas savanorio
Anų dienų, anų laikų.

Regėjo ateitį laimingą
Ir nesirūpino ko stinga,
Nes troško laisvės tik šventos
Dėl savo krašto Lietuvos.

Kai jie žygiavo miesto gatvėm —
Lietuviai, kurie juos pamatė
Iš džiaugsmo verkė patylom,
Didžiavosi savom jėgom.

Bažnyčiose varpai skambėjo.
Pleveno vėliavos laisvai.
Kur jie žygiavo, kur jie ėjo, —
Po kojų pynėsi žiedai.

O linksmą dainą jie sau traukė,
Lyg ne kova, o puota laukė.
Seniai, vaikai pritardami —
Iš paskos bėgo trypdami...

Garbė kūrėjams, savanoriams,
Kurie suskridę savo noru,
Apgynė kraštą tuo laiku:
Nuo bolševikų, nuo lenkų,
Bermontininkų, vokiečių —
Priešų likučių mums baisių.

Iš vargo kėlės Lietuva —
Naujais atgimusi laisva!

norėjo prie krūtinės prispausti motiną, tėvą, bro-lį ir sesutes.

Tą stebuklingą naktį visa Adomų, tų darbš-čių Žemaitijos ūkininkų šeima, susitiko Viešpa-ties pastogėj.

PILNA GRETA

BALYS GRAŽULIS

— Tai ko dabar susipešėt? — žiūrėdama į Vytuko pamėlusį skruostą klausė mama.

Vytukas tik pažvelgė į ją iš padilbų ir, nieko neatsakęs, norėjo smukti laiptais į savo miegamąjį.

— Atsakyk, jei klausiu, — irzliai sustabdė jį mama.

— Ką sakysiu, tu pati žinai.

— Tai ar dėl to vardo visą gyvenimą ir mušies?

— Jei reiks, tai ir mušiuos. Niekas manęs asilu nevadins! — karingai atrėžė Vytukas.

— Čia dabar! — Pakėlė balsą mama. — Tik tu man dar kartą su mėlynais poakiais pareik.

— O ką aš turiu daryti? Klausyt ir šypsotis, kai mane "Vyt Ass" šaukia, — kirtosi Vytukas.

— Tuščia jų, vaikelai, — jau su gailėsčiu užjautė mama. — Juk visiems burnų neužčiaupsi. Žinau, kaip skaudu... Bet reikia nukęsti.

— Va tau, vaikas savo vardą gina, o tu jį mokini nuolaidumo, — iškišęs galvą iš savo kambario įsikišo senelis.

— Tu tėvai, geriau tylėtum, — subarė senelį marti. Užuoť po savo susirinkimus lakstęs, vaikus patykoťum. Papurtytum kurį pagavęs, tai nustotų pravardžiuoti.

— Vytui mano pagalbos nereikia, jis ir pats apsigina. Ir aš turiu savo reikalus, o jūs savo, — ginčijosi senelis.

— Tai reikalai, aukų rinkimai, susirinkimai, — pasišaipė marti. — Turbūt ir ši vakarą į susirinkimą lėksi, kad taip išsipustei?

— Ko jūs čia susiėmėte? — išėjęs iš savo darbo kambario klausė Vytuko tėvas Petras Puikūnas. Tik pradėk ką dirbti, jau ir erzelys.

— Tu nieko nematai, niekas tau nerūpi. Vaiką vėl sumušė, o tėvas dar drąsina muštis.

— Vėl dėl to "Vyt Ass"? E, čia ir galo nebus, kol Vytu vadinsim. Patys kalti esam. Vis kad patogiau. Vytas, Vytas, vadinam, tai ir skamba — "Vyt Ass". Būtumėm Vytautu šaukę, šios bėdos nebūtų. Tokį gražų vardą sugadinom! — niršo Puikūnas. — O nuo dabar tik Vytautas, girdite!

— Jau per vėlu, — prieštaravo senis Puikūnas, — jau jie įprato taip šaukti. Gi teisybė sakai, patys vaiko vardą sugadinom.

— Niekad nevēlu! — atrėžė sūnus Petras. — Bet užteks to kasdieninio ginčo. Aš skubaus darbo turiu. O, tu, kur šiandien? Vėl į susirinkimą?

— Aha, šaulių kuopos metinis susirinkimas, — ramiai atsakė.

— Šauliai! Tūpčiojat, tariatės, o bolševikai vis tebesėdi Lietuvoj. Kada juos lauk vyti eisite? — šaipėsi marti.

— Nustok, Birute, — sudraudė vyras. — Tau ant kojos jie nemina.

Senis Puikūnas tik atlaidžiai nusišypsojo ir nieko neatsakęs grįžo į savo kambarį. Pas jį įsmuko ir Vytukas.

— Ar tiesa, seneli, kad jūs, šauliai, su rusais kariauti ruošiatės? — rimtai paklausė Vytukas.

— E, — numojo ranka senelis, — tavo mama tik juokauja. Jai vis užkliūna. Iš tiesų gi, nesu-pranta mūšų. Bet ne ji viena tokia.

— Žinau, kad juokiasi. Nieko ir nepadarytumėt, kai net amerikonaĩ rusų bijo.

— O mes nebijom. Lietuvis niekad priešų nebijo. Tiesa, ne visada pajėgė juos įveikti, bet nebijojo! — žiūrėdamas vaikui tiesiai į akis, garsiau nei reikia, kalbėjo senelis. — Va, kad ir tu. Neišsigandai, kad tie rėksniai keli, o tu vienas, susiėmei su jais ir gana! Mes, lietuviai, savo reikalus ginam priešų neskaičiuodami.

Nuo senelio žodžių Vytukas net nukaito, bet atsiliepė valdydamasis:

— Na, kad ir kentėt ilgiau negalima, kvarkia ir kvarkia. Kas ne kas, o Čarlis ilgai tylės, — lūpą jam perskėliau! Rado juoką. Tegul dabar juokiasi.

— Taip jam ir reikia, — pritarė senelis. — Jeigu tu pats savo vardo neginsi, tai žmonės pamanyš, kad tu jo gėdinies. Tas ne žmogus, kuris savo vardo gėdinas. Gėdintis reikia tik tada, kai jį suterši.

— Aš nesigėdinu, — šuktelėjo Vytukas.

— Tą aš ir sakau, — ramino senelis, — gini kaip tikras vyras ir lietuvis, sakyčiau didvyriškai.

Tos kalbos salionėlyje klausydamosi Puikūnienė niršo:

— Kad ko gero pamokintų. Muštis siundol!

— Šš... — sudraudė ją vyras. — Ką besakytum, o tiesą kalba. Jeigu Vytukas dabar gintis neišmoks, tai bus visą gyvenimą kitų stumdomas.

— Ką čia, seneli, ir tu iš manęs tyčiojiesi, — prikišo seneliui Vytukas. — Didvyriškai! Didvyriais tik kareiviai būna. Ot kaip tu, kai pasakojai, kada ėjot Klaipėdos vaduoti. Ir kaip tėtis, kai prieš rusus sukilo.

— Dėl šito tai tu Vytuk klysti. Nei aš, nei tavo tėtis kareiviais tada nebuvom. Ir iš viso...

— Vistiek kareiviai, jei kariavot, — nutraukė Vytukas. — Sukilėliai buvot.

— Tiesa, buvom sukilėliai, tai gal ir tas pats.

Bet aš ką kitą norėjau pasakyti. Lengva didvyriu pasidaryti, kada kulkos zvimbia, kada ūpas pakilęs, su draugais kartu pirmyn veržiesi... Esi beveik apsvaigęs, apkuręs. Tokiais momentais nematai pavojaus, nejauti baimės. Didvyriškumas, taip, tačiau nesąmoningas, dažniausiai atsitiktinis. Ir tos didvyriškumo akimirkos būna tokios trumpos, kad pats didvyris jų net nepastebi. Todėl ir sakau, lengva kare didvyriu pasidaryti. Bet va, būk didvyriu, kad nori, taikos metu. O taikos meto didvyrių tėvynei labiausiai reikia. Jei nuo karo didvyrių jinai apšyla, tai kasdieninių didvyrių dėka gyva esti. Štai, kad ir tavo atveju.

— A, seneli, manęs tai nekišk, — protestavo Vytukas.

— Taip, taip. Kai aš išėjau Klaipėdos vaduoti, tai išėjau ne vienas — visa gimnazijos klasė išmovėm. Išėjome raginami, karštų kalbų uždegti. Arba kai tavo tėvas išėjo rusų iš Lietuvos vyti — skambėjo per radiją Lietuvos himnas ir Laisvės Varpas, aidėjo žygio dainų ir maršų garsai. Kulkosvaidžiai klegeno, kulkos zvimbė, o dar ir priešas bėgo... Visi tada veržėsi priešą mušti — suaugę ir vaikai. Tavo tėvas kaip tik tavo amžiaus buvo — trylikos metų. Bet negalėjom sulaikyti. Ir nebuvo kaip laikyti, kada aš pats su savo šaulių būriu išžygiavau.

— Norėčiau, kad dabar taip būtų, tai ir aš eičiau, — apgailėstavo Vytukas.

— Žinau, kad eitum. Tačiau tu ir dabar nepraščiau už mudu kovoji. Dėl ko gi kariaujama. Dėl teisės laisvai gyventi, dėl tautos garbės. Ir tu susipešei dėl teisės vadintis tokiu vardu, koku nori, dėl teisės būti lietuviu. Juk vaikiščiai tyčiojasi, kad esi lietuvis, kad savo vardo neišsižadi. Ar ne tas pats? Matai. Ir tai darai būdamas vienas, niekieno neraginamas, maršams negrojančiam. Grumiesi vienas, ne akimirka, ne apsvaigęs, o sąmoningai, kasdien. Tai čia yra tikrasis didvyriškumas! To neužtenka, noriai eini į lietuvišką mokyklą šeštadieniais, prarasdamas laisvalaikį, nebudamas draugų patyčių. Veiki skautuose, šoki tautinius šokius, vis tam, kad lietuviu išliktum, kad lietuvių tauta gyvuotų. Galėtumėm sakyti, jog esi fronte savanoriškai kasdien. Tai, žinai, mūsų didvyriškumo su tavuoju nei palygint negalima.

Taip giriamas Vytukas norėjo protestuoti, bet kažkaip lūpos išdžiūvo, negalėjo prasižioti. O senelis tęsė:

— Bet ir mes darom ką galim. Juk kiek privargsta tavo tėvas ir mama tave į mokyklą vežiodami, į skautų sueigas, į šokių repeticijas, stovyklas. Vis dėlto, kad lietuviybė nežūtų. Va,

ir aš darau ką galiu. Mes, šauliai, kariauti nesirengiam, kol tam progos nėra, bet dirbame, kad kovos dvasia lietuvyje neužgestų. Ne kovos lauke, o kultūros ir lietuviybės kare kaunamės: rengiame kultūrines pramogas, remiame kiekvieną tautinį reikalą darbu ir pinigais, ne žodžiais, o darbu rodome pavyzdį kitiems lietuviams.

— Seneli, — pagaliau pajėgė ištarti Vytukas, — užaugęs ir aš šauliu būsiu.

— O, — sužiūro senelis, — užaugęs, sakai. Kai aš įsirašiau į sukilėlių būrį tebuvo septyniolikos metų — turbūt buvau jauniausias sukilėlis. Tavo tėvas dar keturiolikos neturėjo... Dabar tu būtum jauniausias šaulys mūsų kuopoje.

— Ar manai, kad mane dabar priimtų? — nekantriai klausė Vytukas.

— Priimtų, visa kuopa apsidžiaugtų! Mes gi turime jaunųjų šaulių skyrių.

— Seneli, ar gali manęs palaukti kol apsi-prausiu ir persirengsiu? Aš su tavim į susirinkimą eisiu, — sukruto Vytukas.

— Tvarkoj, tik neužtruk.

— Aš tuojau! — suriko Vytukas ir apsisuko bėgti. Bet tarpduryje atsimušė į ateinančią tėvą.

— Girdėjau jūsų sąmokslą, — kalbėjo jis džiugiai Vytuką glėbyje laikydamas, — ir nutariau prie jūsų prisidėti.

— Tu tikrai? — nenorėjo tikėti Vytukas.

— Tikriausiai! Jei tu man, tėte, būtum kada taip kaip šiandien Vytukui pakalbėjęs, — prikišo seneliui, — tai aš jau seniai būčiau į šaulius įstojęs.

— Kalbi tada, kai yra kam klausyti, o tu niekada klausyti nemokėjai, — atrėžė senelis.

— Kaltas, prisipažįstu, — sutiko Puikūnas. — Užtai niekada nevelu pasitaisyti. Na, tai marš, ko mes laukiam?

— Tu čia dabar sugalvojai? Juk skubaus darbo turi, — prikišo vyrui Puikūnienė, stovinti už jo nugaros. — Ar tu rimtai?

— Žinoma, rimtai. Darbas nepabėgs, o tokia pakili proga gali nepasikartoti. Pagaliau, mano vieta su sūnum vienoje gretoje stovėti.

— Ir su tėvu, — pridėjo Vytukas.

— Aišku, ir su tėvu!

— Nieko nebus, nepasiliksiu! — verždamosi į kambarį šaukė Puikūnienė. — Jei tavo, tai ir mano vieta su sūnum ir visais. Girdėjau moterų šaulių skyrių kuopoje esant. Gal tiksiu ir aš!

— Mama! — puolė jai į glėbį Vytukas. — Tai nueisim — visas būrys!

— Būrys ne būrys, o kol stoję linijon susirikiuosim, tai bus pilna greta. Puikūnų greta, — užbaigė senelis.

"STASIO BUTKAUS" ŠAULIŲ KUOPAI 20 METŲ

TRAKAI

MARIJA ČARNECKYTĖ-SIMS
 ("Stasio Butkaus" kp. Detroite šaulė)

LIETUVOS ŠAULIAMS

Šauliai, Aušros jūs partizanai,
 Laisvės sargai, daugy ereliai,
 Prisiminimais jūs garbingais
 Nušviečiat naujoms kartoms kelią!

Žinojot jūs ir supratot,
 Kad vergo buitį neprasminga, —
 Už tai gyvybę savo statėt, —
 Už ateitį tautos garbingą.

Aukojot jūs jaunystę žalią
 Ir savo jėgas ir savo protą,
 Kad laisvė Lietuvoj žydėtų,
 Kad vargo broliis būtų sotus.

Išėjote kovon jūs anksti rytą,
 Kai saulė vos pro šilą švito,
 Tėvynės meile užsidegę, —
 Veidais lyg kietojo granito.

Kai debesys karšti, raudoni
 Padange plaukia mūs gimtinės,
 Kantrus tu būki, mano broli,
 Nors tau ir man kančia krūtinėj.

Tu lauk naujos aušros ir ryto, —
 Jaunųjų brolių ryžto švento,
 Išgirsi kai sušuks pasaulis:
 Vergijos pančiai trūksta, krenta!

"Stasio Butkaus" kp. kanklininkės, vadovaujamos sol. Danutės Petronienės. Iš k. į d.: Loreta Sveraitė, Karina Panavaitė, vadovė Danutė Petronienė, Laima Sveraitė, Rasa Veselkaitė, Kristina Veselkaitė, Aida Petersonaitė. Trūksta: Astos Šepetytės, Inos Asminaitės ir sesučių Vytės ir Rūtos Šnapštyčių.

NE VIEN GINKLU GINSI TĖVYNĖ

S. KAUNELIENĖ

Laisvės kovų metu Lietuvoj gimusi Šaulių Sąjunga buvo pirmoj eilėj karinė organizacija, talkinusi kariuomenei kovose, padėjusi kovoti su nusikaltėliais policijai, dalyvaudama manevruose, puoselėdama įvairias sporto šakas.

Vėliau, kada nutilo kovų garsai, buvo sustabdyti plėšikavimai ir žmogžudystės, Sąjunga suaktyvino kultūrinę veiklą: sava spauda, bibliotekos, chorai, vaidintojų sambūriai, leido visiems Sąjungos nariams pasireikšti, lavintis ir lavinti bei šviesti savo apylinkių jaunimą. Tur būt niekas negalės tinkamai įvertinti Lietuvos Šaulių Sąjungos įnašo šviečiant ir tolimiausius Lietuvos kampelius.

Bet jau senovės graikai suprato, kad sveikame kūne, sveika ir siela, todėl Šaulių Sąjunga kreipė labai didelį dėmesį į mankštą ir sportą. Įvairiose sporto šakose, o ypač šaudyme, šauliai buvo pasiekę pasigėrėtinų rezultatų.

Atsidūrę svečiose šalyse, atkūrę Šaulių Sąjungą šauliai vėl užsiima sportu, ypač šaudymo, dirba visuomeninį ir vienur daugiau, kitur mažiau kultūrinį darbą. Ne visur sportui tinkamos sąlygos ir ypatingai jau Lietuvoj buvusiems šauliams, amžiaus naštos slegiamiems, kai kurios sporto šakos nebeprinamos. Be to, ne visur yra ir tinkamos šaudyklos, kur šauliai galėtų praktikuotis ir ruošti šaudymo varžybas.

Vienu metu "Stasio Butkaus" kp. reguliariai ruošė savo nariams ir svečiams, ypatingai jaunimui, šaudymo varžybas. Entuziazmas buvo labai didelis. Jaunimas veržte veržėsi šaudyti. Deja, "Švyturio" jūrų šaulių stovykloj Pilėnai amerikiečiams neleidžiant šaudyti, gražiai pradėtas darbas sustojo. Tik pavieniai šauliai reprezentuoja kuopą įvairiose šaudymo rungtyne ir skina kuopai ir sau laurus.

Bet kultūrinė veikla klesti. "Stasio Butkaus" kp. nuo pirmųjų įsikūrimo metų suorganizavo biblioteką, ruošė šeimynines išvykas su meninėm programom, joninių laužus, koncertus. Didelis kuopos šulas buvo a.a. aktorė ir režisierė, "Sta-

sio Butkaus" kp. šaulė Zuzana Arlauskaitė-Mikšienė. Ji su savo sambūriu paliko gilią pėdą Detroito lietuvių kultūrinėj veikloj.

Aktoriai: a.a. Aleksandras Gubilas, Vytautas Ogilvis, Algis Pesys, muzikas Albertas Mateika dirbo ne vien kuopai, bet visai Detroito lietuviškai kolonijai.

"Stasio Butkaus" kuopos suruošti Čiurlionio Ansamblio ir Grandinėlės koncertai, kai pritrūko bilietų į labai erdvią Crestwood gimnazijos salę, kai atvažiavo amerikiečiai svečiai iš Battle Creek ir kitų miestų — tai vis neeiliniai įvykiai, gražiomis raidėmis įrašyti į kuopos ir į Detroito lietuvių kultūrinės veiklos istoriją.

Kasmetinės mugės Detroito Tarptautiniam Institute, Pavergtų Tautų festivaliai miesto centre neapsieina be "Stasio Butkaus" kuopos šaulių talkos. Pavieniai šauliai juos organizuoja, jiems vadovauja ir visą darbų vežimą tempia, glaudžiai bendradarbiaudami su Detroito Lietuvių Kultūros Klubu ir Organizacijų Centru.

Įvairiom progom "Stasio Butkaus" kuopa yra suruošusi įvairių parodų amerikiečiams. Tai labai dėkingas kultūrinės veiklos laukas. Daugelis kuopos šaulių turi kartais, tiesiog, nepaprastų eksponatų, tautodailės dirbinių, ženklų ir pinigų rinkinius. Jais gėrisi lietuviai, stebisi kitataučiai. Į tas parodas atkreipia dėmesį ir didžioji spauda.

"Stasio Butkaus" kanklininkų būrelis yra gražiai užsirekomendavęs lietuvių ir amerikiečių tarpe. Kanklių muzika kitataučiams labai patinka. Mūsų kanklininkės jau kelis kartus pasirodė televizijoje, įvairiuose festivaliuose ir lietuvių renginiuose. Tik labai gaila, kad pradėjusios studijas mergaitės išstoja iš būrelio, o naujų, muzikalių mergaičių sunku rasti. Kiekvienas "Stasio Butkaus" kuopos šaulys-ė, turėtų raginti jaunas mergaites jungtis į "Stasio Butkaus" kuopos kanklininkų būrelį.

"Stasio Butkaus" kuopa turi turtingą knygomis savo biblioteką, kuria gali visi kuopos šauliai naudotis.

Užbaigę pirmąjį veiklos dvidešimtmetį ir toliau neškime šviesą ir kultūrą saviesiems ir kitataučiams, žinoma, kam sąlygos leidžia, sportuokim ir lavinkimės šaudymo sporte. □

"STASIO BUTKAUS ŠAULIŲ KUOPAI 20 METŲ" yra specialus TREMTIES TRIMITO priedas, išleistas "Stasio Butkaus" šaulių kuopos Detroito lėšomis. Šaulių skydas 1A psl. — Algio Andrašiūno kūrinys. Visos nuotraukos (išskyrus 9A ir 11A psl.) yra darytos foto korespondento Kazimiero Sragausko.

LŠST "PIRMOJO LIETUVOS KAREIVIO STASIO BUTKAUS" KUOPOS DETROITE DVIDEŠIMTMETIS

JONAS ŠVOBA

1954 m. kovo mėn. 7 d., Čikagoje, laike VI. Putvinskio 25-rių metų mirties metinių minėjimo buvo viešai paskelbta, kad atkuriamą Lietuvos Šaulių Sąjungą tremtyje. Atkūrimo iniciatoriais laikomi: Aleksandras Mantautas (Marcinkevičius), plk. M. Kalmantas ir A. Valatkaitis. (L.E. XXIX t. 383 psl.).

Šaulių atkūrimo ideja greitai pasiekė ir Detroitą. 1957 m. gale Detroito lankėsi Sofija Pūtvytė-Mantautienė ir Vaidevutis Mantautas ir tarėsi su kaikiuriais asmenimis šaulių vieneto steigimo Detroito reikalui. Detroito apylinkėje gyveno LŠST CV darbo prezidiumo narė Kunigunda Kodatienė. Ji susitarė su V. Mantautu 1958 m. žiemą sušaukti Detroito šaulių steigimo iniciatorių susirinkimą, bet V. Mantautui negalint sutartu laiku atvykti, šaulių steigimo Detroito reikalas buvo atidėtas neribotam laikui. (1958.XI.15, K. Kodatienės ir 1958.XI.8 A. Valatkaičio raštai J. Petrulioniui).

Buvęs šaulys, karininkas Jonas Petrulionis nesulaukdamas, kad kas pradėtų Detroito organizuoti šaulius, 1958 m. spalio 21 d. rašo CV laišką, kuriame klausia: "ar yra kam duotas įgaliojimas Detroito šaulių vienetai steigti, o jei niekam įgaliojimas neduotas, jis sutinkas imtis iniciatyvos šaulių vienetai įsteigti". 1958 m. lapkričio 15 d. LŠST CV išrašė įgaliojimą šaulio Jono Petrulionio ir šaulės Kunigundos Kodatienės vardu įsteigti Detroito mieste LŠST vienetai. Įgaliojimą pasirašė Aleksandras Mantautas, LŠST CV p-kas, ir Alfą Valatkaitis LŠST CV vicepirm. ir administracijos sk. viršininkas.

Jonas Petrulionis, gavęs šį įgaliojimą ir susitaręs su Kunigunda Kodatienė, nedelsdamas imasi šaulių organizavimo darbo. 1958 m. gruodžio 6 d. 5 v.v. jo krautuvės "Gaiva" patalpose, 3570 W. Vernor, įvyksta J. Petrulionio sukviestas Detroito šaulių vieneto organizacinis susirinkimas. Iš 15 pakviestųjų atvyksta 11, būtent: Jonas Petrulionis, Stasys Malinauskas, Marijonas Šnapštys, Kunigunda Kodatienė, Vladas Barauskas, Pranė Brundzienė, Kęstutis Kodatis, Justas Kirvelaitis, Marija Šimkienė, Jonas Šimkus ir Kazys Vilkauskas.

Susirinkimui pirmininkavo Jonas Petrulionis, sekretoriavo teis. Marijonas Šnapštys. Nutarta organizuoti Detroito šaulių vienetai ir steigiamąjį susirinkimą šaukti 1958 m. gruodžio 21 dieną. Organizacinio branduolio pirmininku išrinktas š. karininkas Jonas Petrulionis, LŠST įgaliotinis.

Steigiamasis susirinkimas įvyksta 1958 m. gruodžio 21 d., sekmadienį, 12:15 val., buvusioje Lietuvių svetainėje. Iškilmingame susirinkime dalyvavo 40 asmenų. Susirinkimą atidarė Jonas Petrulionis. Uniformuoti skautai įnešė Lietuvos ir Amerikos vėliavas. Garbės šaulys kun. dr. Ignas Boreišis, šv. Antano parapijos klebonas, sukalbėjo maldą, prašydamas Aukščiausiojo paramos šaulių siekiam ir darbams, primindamas kenčiančią Tėvynę Lietuvą ir skatindamas dirbti ir aukotis Lietuvos laisvei. Po to, pakilia nuotaika buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Pirm. J. Petrulioniui paprašius, atsistojimu ir tylos minute buvo pagerbti už tėvynę žuvusieji kariai, šauliai, partizanai ir miręs šaulių įkūrėjas Vladas Pūtvis. Garbės šaulys kun. dr. Ignas Boreišis pasveikino įsisteigiantį šaulių vienetai Detroito. LŠST CV atstovė Kunigunda Kodatienė trumpai peržvelgė Šaulių Sąjungos istoriją, skatino į vieningą šaulišką darbą ir sveikino besikuriantį Detroito šaulių vienetai. Iškilmingoji dalis buvo baigta pagerbiant išnešamas vėliavas.

Po trumpo pertraukos buvo formalus steigiamasis susirinkimas. Įsirašė 22 šauliai. Šiai daliai pirmininkavo J. Petrulionis, sekretoriavo šaulys kar. Stasys Malinauskas. Vienetai nutarta vadinti Detroito šaulių kuopa. Į pirmąją kuopos valdybą buvo išrinkti ir pasiskirstė pareigomis sekančiai: p-kas Jonas Petrulionis, vicepirmininkai: Kęstutis Kodatis ir Stasys Malinauskas, sekretorė Pranė Brundzienė, išdininkas Juozas Augaitis, Albertas Mateika — kultūros reikalams ir kandidatas Petras Veičekauskas.

BENDROSIOS PASTABOS

Lietuvos išėivija po Antrojo Pasaulinio karo, išbėgusi nuo kraštą okupavusio raudonojo tirono, naikinančio lietuvių tautą žudynėmis ir teroro prie-

1978 m. "Stasio Butkaus" kp. valdyba. Sėdi iš k. į d.: izd. Juozas Augaitis, vicepirm. Stefanija Kaunelienė, kapel. kun. Alfonsas Babonas, p-kas Vincas Tamošiūnas, moterų vadovė Adelė Poderienė ir vicepirm. parengimų reikalams Petras Bliūdžius. Stovi: kanklininkų būrelio adm. Emilija Kutkienė, sekretorius Petras Želvys, vicepirm. Lidija Mingėlienė. Trūksta kanklininkų vadovės, sol. Danutės Petronienės ir foto reporterio Jono Markaus.

monėmis, atsidūrė tremtyje. Negalėdami grįžti į savo kraštą, turėdami stiprų šviesuomenės sluoksnį, lietuviai svetur kūrė savo mokyklas, politines bei kultūrinės organizacijas. Išeivių tarpe buvo nemaža dalis buvusių kariškių ir šaulių, bei policijos pareigūnų, kurių politiniai sroviniai susigrupavimai neviliojo. Jiems buvo artimesnė ir suprantamesnė sava veikla ir ideja — Lietuvos Šaulių Sąjunga. Todėl ir Detroito atsikūrę šauliai rado gerą dirvą, šauliai išaugo į dvi stiprias kuopas, kurios Detroito lietuvių gyvenime vaidina svarų vaidmenį.

KUOPOS VIDAUS ORGANIZACINĖ VEIKLA

Detroito šaulių kuopa pradeda savo veiklą 1959 m. sausio 3 d., pirmuoju valdybos posėdžiu. Nutarta kuopos būstine laikyti kp. p-ko Jono Petrulionio krautuvės "Gaiva" patalpas. Į Detroito Lietuvių Organizacijų Centrą (DLOC) kp. atstovu įgaliotas š. teis. Marijonas Šnapštys. Nebespėjant surengti Klaipėdos krašto atvadavimo paminėjimo, nutarta pasiųsti Lietuvos konsului New Yorke Jonui Budriui, kaip vienam iš Klai-

pėdos vadavimo vadų, sveikinimą. Iš jo buvo gautas malonus atsakymas. Įsijungta į laišku rašymą Vatikanui dėl Lietuvos pasiuntinybės uždarymo. To posėdžio kp. protokole pažymima, kad kuopa jau turi 30 narių.

1959 m. sausio 17 d. valdybos posėdyje, be visų valdybos narių, dar dalyvauja CV-bos narė K. Kodatienė ir kp. atstovas DLOC'e Marijonas Šnapštys. Kadangi tarp lietuvių politinių veiksmų nėra sutarimo, tai Vasario 16 d. proga duoti aukas buvo palikta kiekvieno nario laisvai nuožiūrai. Tame posėdyje aptartas metinis kp. veiklos planas. Numatyta suruošti šaulių su svečiais šeimynišką pobūvį — Joninių laužą, vasaros metu išvažiavimą į gamtą, rudenį — vieną kultūrinį rengimą, organizuoti šaulių šaudymo pratimus, surengti 1960 metų sutikimą.

Pirmosios šaulių kp. valdybos išdirbtas veiklos planas buvo realus ir įvykdomas. Maždaug šia kryptimi ėjo tolesnė ir vėlyvesnė kp. veikla.

1959 m. gegužės 23 d. įvyksta kp. narių susirinkimas, kuriame dalyvavo tik 9 nariai. Patvirtintas kp. veiklos planas.

Šalia valdybos sudaryta meno reikalams komisija, į kurią įėjo Veičekauskas, Mateika ir Aleksandras Gubilas.

Gauti p-ko vardu pakvietimai į įvykstančius Detroito Vilniaus Krašto Lietuvių s-gos ir Amerikos Lietuvių Tautinės s-gos seimus. Nutarta nusiųsti kp. sveikinimus (prot. 1959.V.23). Kuopos narių susirinkime 1959 m. birželio 7 d. dalyvavo 13 narių.

1959 m. rugsėjo 11 d. mirė Lietuvos Šaulių S-gos ir Detroito šaulių kp. garbės narys kun. dr. Ignas Boreišis. Tai buvo stiprus kp. ramstis. Nutarta pareikšti giminėms užuojautą "Karyje" ir užprašyti šv. mišias šv. Antano Bažnyčioje.

Nuo kp. įsisteigimo iki 1960 m. sausio 10 d. metinio susirinkimo kp. valdyba turėjo 9 posėdžius ir 7 narių susirinkimus. Reiškia, kuopos valdybos veikla buvo gyva.

1960 m. sausio 10 d. įvykusiame kp. susirinkime dalyvavo 21 narys. Buvo išrinktas pirm. ltn. Stasys Malinauskas, vicepirmininkai: Petras Vaičekauskas ir Juozas Kiaulėnas, išdininkas Juo-

zas Augaitis, sekretorė Pranė Brundzienė, kandidatai liko Juozas Mačiulaitis ir Aleksandras Gubilas. Be to, buvo išrinkta revizijos komisija ir garbės teismas.

Per 1959 m. kp. turėjo 610 dol. pajamų. Perduota 1960 metams 322.10 dol. 1960 m. sausio 31 d. valdybos posėdyje kp. atstovais į Detroito lietuvių organizacijų centrą išrenkami teis. Marijonas Šnapštys ir Pranė Brundzienė. 1960 m. "Gaivos" krautuvės patalpose kp. įsirusė savo būstinę — seklyčia.

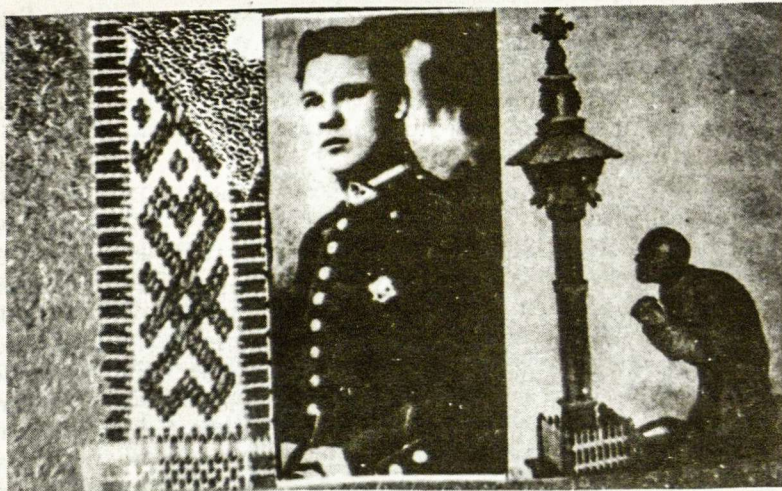
1961 m. vasario 12 d. susirinkime 1961 metams lieka beveik visa ta pati kp. valdyba, tik vietoje vicepirm. P. Vaičekausko įeina Juozas Pranaitis ir vietoje kandidato Gubilo — A. Mikalkėnas. Per 1960 m. kuopa turėjo 534.61 pajamų ir perduota 1961 metams 317.66 dol.

Nuo 1962 metų pačios pradžios Detroito šaulių kuopa pavadinta "Pirmojo Lietuvos kareivio Stasio Butkaus Detroito šaulių kuopa". Pirmą kartą oficialiai tas vardas panaudotas 1962 m. vasario 25 d., kp. p-ko Stasio Malinausko laiške, rašytame Čiurlionio Ansamblio vadovybei.

1978 m. spalio 14 d. "Stasio Butkaus" kp. minėjimo metu pagerbti kp. steigėjai. Iš k. į d.: kp. garbės šaulys, žurn., visuomenininkas Feliksas Motuzas, dpl. teis. S-gos Garbės Teismo p-kas Marijonas Šnapštys; stovi: Juozas Kinčius, Leopoldas Heiningas, Juozas Augaitis, Kazimieras Vilkauskas.

“Stasio Butkaus” kp. steigėjas, buvęs
kp. p-kas a.a. kpt. Jonas Petrulionis

1962 m. balandžio 15 d. metiniame susirinkime 1962 metams perrinkta ta pati kp. valdyba: St. Malinauskas — pirmininkas, Juozas Kiaulėnas ir Juozas Pranaitis — vicepirmininkai, Bronius Burba — sekretorius, Juozas Augaitis — izdininkas.

“Stasio Butkaus” Detroito šaulių kp. metinis susirinkimas įvyksta 1963 m. kovo 24 d., kuriame dalyvauja 15 iš 43 narių. Jį atidaro vicepirm. Juozas Kiaulėnas, einąs kp. p-ko pareigas, pasitraukus iš jų St. Malinauskui 1962 m. gale. Kp. izdininkas Juozas Augaitis praneša, kad kp. kasoje yra 450 dol. 1963 metams sudaryta sekanti kp. valdyba: p-kas — Jonas Petrulionis, vicepirm. Juozas Kinčius, sekretorius Bronius Burba, izdininkas Juozas Mačiulaitis, parengimų vadovas Juozas Bagužis. Išrenkama revizijos komisija ir garbės teismas.

1963 m. spalio 13 d. buvo sušauktas valdybos ir kitų šaulių platesnis posėdis aptarti kp. penkmečio paminėjimą. Jame dalyvavo valdybos nariai: pirm. J. Petrulionis, vicepirm. J. Kinčius, sekr. Br. Burba, izd. J. Mačiulaitis ir kandidatas Jonas Balnionis; meno komisijos nariai: Aleksandras Gubilas, Heiningas, Kasputis ir Albertas Mateika; kiti šauliai: Kunigunda Kodatienė, Zurbickienė, Feliksas Motuzas, Marijonas Šnapštys. Pirm. J. Petrulionis supažindino posėdžio dalyvius su Vincu Tamošiūnu, buvusiu Vyžuonų šaulių kp. vadu ir norinčiu vėl įsijungti į aktyvią šaulių veiklą.

1963 m. gruodžio 1 d. kp. susirinkime dalyvauja tik 14 narių iš 50. Kp. p-kas J. Petrulionis padėkojo šauliui Marijonui Šnapščiui už 150 dol. auką kp. vėliavai įsigyti ir š. Stasiui palinauskui už 10 dol. auką Vyčiui ir pranešė,

kad kp. sudaryta meno komisija.

1963 m. gruodžio 15 d. “Pirmojo Lietuvos kareivio Stasio Butkaus šaulių kp. Detroite” mini savo veiklos penkerių metų sukaktį. Tai šventei labai rūpestingai ir gerai pasiruošta. Tą dieną, sekmadienį, 10:30 val. ryto, šv. Antano bažnyčioje įvyksta pamaldos, kuriose dalyvauja JAV, Lietuvos, Savanorių-Kūrėjų, Dariaus-Girėno klubo ir skautų vėliavos. Kun. Viktorui Kriščiūnevičiui pašventinus ir palaiminus vėliavą, ji įsiriakio į kitų vėliavų tarpą. Šv. mišias už žuvusių savanorių ir kitus karius, šaulius, partizanus ir priešų nukankintus lietuvius atnašavo kun. Viktoras Kriščiūnevičius. Bažnyčia buvo perpildyta. Savo pamoksle kun. V. Kriščiūnevičius priminė didžiules lietuvių tautos vaikų aukas, sudėtas ant tėvynės laisvės aukuro, tebekenčiančių okupuotoj Lietuvoj brolių, sesių sunkią dalią, priminė mūsų tarpe tebesančius garbingus savanorius, šaulius, partizanus, tebekovojančius įvairiausiais būdais už tautos laisvę. Pamokslą baigia Sibiro lietuvaikių maldos žodžiais. Pamaldos baigiamos galingai nuskambėjusia giesme “Malda už Tėvynę”.

Iškilmingas posėdis, vėliavos įteikimas, meninė dalis, paroda ir vaišės vyksta Lietuvių Namuose, pradžia 2 v. p.p. Iškilmingą posėdį pradeda kp. pirm. Jonas Petrulionis. Garbės prezidiumą sudaro: LŠST CV atstovas, garbės šaulys, nepriklausomos Lietuvos pirmojo ministerių kabineto narys prof. Jonas Šimoliūnas, buvęs nepriklausomos Lietuvos ministeris p-kas gen. Jonas Černius, kp. garbės šaulys Feliksas Motūzas, kun. Viktoras Kriščiūnevičius, LB Detroito apylinkės p-kas Vladas Pauža, DLOC'o p-kas Rapolas Valatka, Vilniaus krašto lietuvių s-gos

p-kas Kazimieras Veikutis, L.K.V. Ramovės Detroito sk. p-kas, Prūsų lietuvių atstovas, Vyčio Kryžiaus kavalierius mjr. Jonas Šimkus.

Programai vadovavo š. Vincas Tamošiūnas. Įnešamos vėliavos. Sol. Bronė Beržanskienė, akomponuojant muz. Albertui Mateikai, sugieda JAV himną. Kp. vėliava perduodama jos mecenatui Marijonui Šnapščiuui, kuris perduoda LŠST CV atstovui prof. Jonui Šimoliūnui. Perduodamas vėliavą, Marijonas Šnapštys savo kalbą baigė žodžiais: "Man šiomet švenčiant 33 metų savo šauliškos veiklos ir 30 metų šaulių korporacijos 'Sajos' narystę, yra ypatinga garbė ir prasminga pareiga būti vėliavos aukotoju". LŠST CV atstovas prof. J. Šimoliūnas vėliavą perduoda "Stasio Butkaus" Detroito šaulių kp. p-kui Jonui Petruioniui.

Meninėje dalyje sol. Bronė Beržanskienė, akomp. muz. Albertui Mateikai, padainavo, Asta Banionytė padeklavavo, Anatolijus Kairys paskaitė ištraukas iš savo naujo veikalo "Diena prieš Aušrą".

Po meninės dalies vyko parodos atidarymas ir vaišės, kurioms vadovavo Vincas Tamošiūnas. Gauta daug sveikinimų raštu ir pasakyta kalbų.

1964 m. kovo 8 d. įvyko kp. metinis susirinkimas, kuriame dalyvavo 22 nariai iš 54. Susirinkimo p-kas trumpai apibūdino Kristijoną Donelaitį, kurio vardu pavadinti 1964-ji metai, taip pat priminė, kad suėjo 20 metų nuo pirmo ir paskutiniojo Lietuvos prezidento Antano Smetonos mirties. Kp. p-kas pranešė, kad 1963 m. buvo 3 kp. narių susirinkimai, 13 valdybos posėdžių ir įstojo 13 naujų narių. 1964 m. išrinkta sekanti valdyba: p-kas Jonas Petruionis, vicepirmininkai: Bronius Burba ir Antanas Mikalkėnas, išd. — Stasė Pranėnienė, parengimų vadovė — Marija Zubrickienė, kandidatai: Juozas Kinčius ir K. Zubrickas, bibliotekos vedėju — Kęstutis Zubrickas, kp. atstovu į DLOCą — M. Šnapštys.

1964 m. rugpiučio 9 d. kp. narių susirinkime dalyvavo tik 17 šaulių. Š. Juozas Kinčius būdamas kandidatu, sutiko būti sekretoriumi ir dovanojo kp. JAV vėliavą. Į LŠST suvažiavimą siunčiami 6 kp. nariai: 3 nuo 60 narių ir 3 nuo kp. valdybos.

1964 m. rugsėjo 20 d. kp. narių susirinkime jau keliamas jūrų šaulių steigimo Detroito klausimas.

1965 m. sausio 17 d. metiniame susirinkime iš 60 dalyvavo tik 17 šaulių. Pirm. J. Petruionis pranešė, kad nors kp. sąrašuose yra 60 narių, bet aktyvių tik 25. Apie turėtus parengimus, au-

kas, dalyvavimą LŠST suvažiavime, ir kad kp. biblioteka turi 200 knygų, pranešė p-kas.

1965 m. išrinkta kp. valdyba pasiskirstė pareigomis sekančiai: p-kas Vincas Tamošiūnas, Bronius Burba ir Petras Žiūkas — vicepirmininkai, Juozas Kinčius — sekretorius, Petras Bliūdžius — išdininkas, Stasė Pranėnienė ir Jonas Balnionis — parengimų reikalams. Nuo 1965 m. pradžios Vincas Tamošiūnas lieka kp. p-ku su kelių metų pertraukomis iki šių dienų. 1965 m. sausio 31 d. posėdyje kuopa padalinama į du būrius.

Pasikeitus kp. vadovybei, 1965 m. rugsėjo 19 d. valdybos posėdyje nutarta kp. būstinę įrengti Stasės Pranėnienės namuose. Tai nedelsiant įvykdyta. Padalinus kp. į du būrius, pirmojo būrio vadu paskirtas š. Juozas Pranaitis, antrojo — Juozas Mačiulaitis.

1966 m. vasario 6 d. Lietuvių Namuose sušauktas kp. metinis susirinkimas, dalyvauja 36 nariai. 1965 m. kp. turėjo 3,117.45 dol. pajamų, išlaidų 2,554.94 dol., kasoje 1966 m. liko 562.51.

1966 m. p-kas Vincas Tamošiūnas, vicepirm. Stasė Pranėnienė, sekretorius Juozas Racevičius, Išd. Petras Bliūdžius, kandidatai Bronius Valiukėnas ir Aleksandras Gubilas, pirmojo būrio vadas Mykolas Vitkus ir antrojo Antanas Šiurkus.

1967 m. vasario 11 d. valdybos posėdyje buvo išregistruoti 6 šauliai, kurie persikėlė į š. J. Petruionio organizuojamą jūrų šaulių kp. Nors dalis "Stasio Butkaus" kp. šaulių perėjo į jūrų šaulių kp., bet nemažėjo ir "Stasio Butkaus" kp., nes įstojo naujų. Per kelerius metus Detroito išaugo dvi stiprios šaulių kp., abi veiklios, darniai bendradarbiaujančios ir turinčios arti 400 narių.

1967 m. kovo 5 d. susirinkime palikta ta pati valdyba su pirm. V. Tamošiūnu. Sudaryta švietimo ir kultūros sekcija, į kurią įėjo Vladas Mingėla, kaip p-kas, nariai: poetė Marija Sims, Marijonas Šnapštys ir kiti. Panaikintas kp. padalinimas į du būrius. Š. Alfonsas Žiedas skaitė paskaitą apie S-gos įkūrėją Vladą Putvinskį-Pūtį.

1968 m. kovo 10 d., 12 val. Lietuvių Namuose įvyko kp. narių susirinkimas. Dalyvavo 42 šauliai. Kp. sąrašuose buvo 89 nariai, moterų sekcijoje — 18.

Išrinkta valdyba dvejiems metams. Pirm. — Vincas Tamošiūnas, nariais: Petras Bliūdžius, Antanas Šiurkus, Vladislava Šiurkienė, Edvardas Milkas, Jonas Butkus ir Leonardas Šulcas. Iš 1967 m. kasoje lieka 1,623.47 dol.

1968 m. rugpiučio 17 d. valdybos posėdyje, priimant kuopos nariais naujus šaulius, Joną Šostaką, Vitalių Šeputą ir Algirdą Plečkaitį, padaryta

užuomazga sporto-šaudymo sekcijai, kuri 1969 m. jau turėjo 15 narių. Taigi dabar kuopoj buvo sekančios sekcijos: 1. moterų, 2. švietimo-kultūros, 3. šaudymo-sporto, 4. spaudos-informacijos. Sekcijų vadovai dažnai buvo kviečiami į valdybos posėdžius sprendžiamuoju balsu.

1970 m. kovo 22 d. 12 val. Lietuvių Namuose įvyko kp. narių visuotinas metinis susirinkimas. Dalyvavo 45 šauliai. Kp. p-ku išrinko Vincą Tamošiūną, valdybos nariais: Leonardą Šulcą, Petrą Bliūdžių, Lidiją Mingėlienę, Elzbieta Jodinskienę ir Antaną Petrauską. Sudaromos sekančios sekcijos: 1. moterų — pirm. Lidija Mingėlienė, 2. kultūros — pirm. Jonas Švoba, 3. spaudos-informacijos — pirm. Vladas Mingėla, 4. šaudymo-sporto — pirm. Jonas Šostakas. Visų sekcijų pirmininkai įėjo į valdybą pilnateisiais nariais. Išrinkti — revizijos komisija, garbės teismas ir atstovai į DLOCą.

Iš praeitų metų 1970 m. kuopos kasoj liko 2,387.03 dol.

1970 m. birželio 6 d. kp. valdybos posėdyje kp. p-kas Vincas Tamošiūnas perdavė p-ko pareigas Leonardui Šulcui, nes jis buvo išrinktas LŠST CV pirmininku.

1971 metų vasario 28 d. Lietuvių Namuose įvyksta visuotinas narių susirinkimas. Dalyvauja 40 šaulių. Leonardui Šulcui dėl ligos atsisakius kp. p-ko vietos, ją vėl perima Vincas Tamošiūnas.

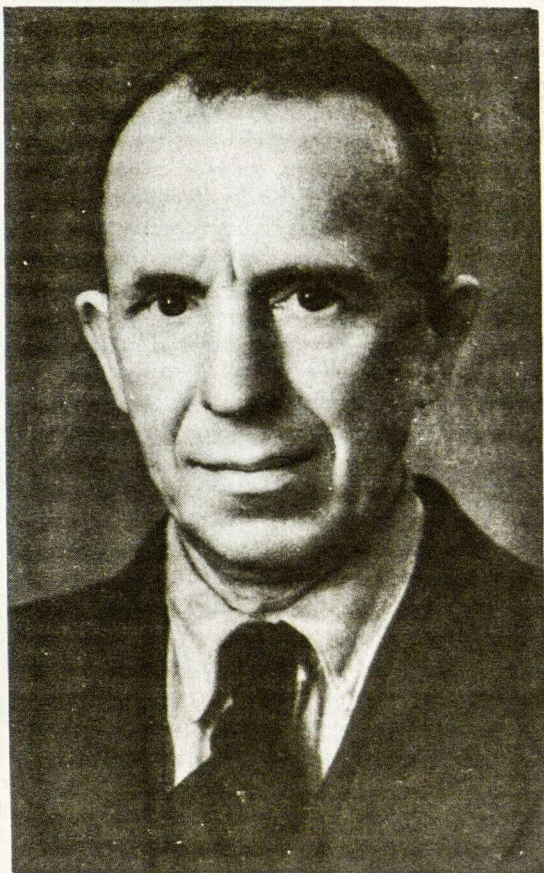
1972 m. vasario 20 d. Lietuvių Namuose įvyksta metinis susirinkimas, kuriame dalyvauja 36 šauliai, tuo laiku kp. sąrašuose yra 140 narių. Kp. p-ku išrenkamas Vincas Tamošiūnas, valdybos nariais: Genė Viskantienė, Antanas Šiurkus, Albinas Grigaitis, Bronius Tatarūnas, Petras Bliūdžius, Petras Januška ir Petras Želvys.

Sudaromos sekcijos, kaip ir anksčiau: sporto-šaudymo, kultūrinė, spaudos-informacijos ir moterų. Dar sudaroma parengimo komisija, išrenkama revizijos komisija ir garbės teismas.

Vasario 16-tosios gimnazijai remti būrelio vadovo pareigas priima Feliksas Blauzdys ir Juozas Murinas, bibliotekos tvarkymą perima Antanas Petrauskas ir Elzbieta Jodinskienė. Kasoje tuo metu yra 1,422.32. Biblioteka turi apie 1000 knygų.

1973 m. vasario 25 d. Lietuvių namuose sušauktas kp. visuotinas susirinkimas. Kuopos valdyba palieka ta pati. Kasoje yra 2,991.41 dol. ir 1,000 dol. paskolinta Lietuvių Namams. Narių sąrašė yra 137 nariai.

1974 m. rugpiūčio 4 d. Vasiulių sodyboje, Manchester, Mich. "St. Butkaus" kuopa suruošė metinį visuotiną susirinkimą — gegužinę. 1974-1976 m. kp. p-ku išrenkamas Juozas Leščinskas,

Stasys Butkus, tremtinių stovykloje Vokietijoje, 1946 m.

valdybon: Vincas Tamošiūnas, Petras Bliūdžius, Juozas Augaitis, Jonas Maršalkovičius, Adelė Poderienė, Algis Pesys ir Petras Želvys. Susirinkime dalyvavo 80 šaulių. Kuopos kasoj — 2,807.55 dol.

Susirinkimas buvo supažindintas su nauja š. žurnalisto novelių knyga "Medinis Dievas". Algis Pesys paskaitė novelę "Staigiai sklaidėsi tamsa". Jonas Švoba referavo apie LŠST leidžiamą dr. Kosto R. Jurgėlos knygą "Lithuania: The Outpost of Freedom". Šio veikalo ideja ir planas buvo paruoštas "St. Butkaus" šaulių kp. narių, esančių tuo metu LŠST CV-oje. Tos knygos redakcinę komisiją sudarė šie "St. Butkaus" kp. šauliai: istorikas Jonas Švoba, kuriam ir teko visa redakcinė ir koordinacinė našta, Stefanija Kaunelienė, Vladas Mingėla ir Vincas Tamošiūnas, tuometinis LŠST p-kas, kuriam teko visas knygos išleidimo rūpestis, vėliau įsijungė ir CV narys Alfis Šukys, jūrų "Švyturio" kp. šaulys.

1975 m. sausio 11 d. valdybos posėdyje pranešama, kad kp. kasoje turi 2,795. 67 dol. Sumokėjusių nario mokesčių kasoje yra 71, paskirti į DLOCą atstovais teis. Marijonas Šnapštys ir Edvardas Milkauskas.

1976 m. birželio 27 d. kp. susirinkime, kuriame dalyvavo tik 20 narių, Lietuvių Namuose, kp. p-ku išrenkamas Vincas Tamošiūnas. Į valdybą: Stefa Kaunelienė, Vladas Mingėla, kun. Alfonsas Babonas, Petras Želvys, Juozas Augaitis, Feliksas Blauzdys, Danutė Petronienė, Emilija Kutkienė, Antanas Grinius, Kazimieras Sragauskas.

1978 m. gegužės 6 d., parapijos patalpose įvykusiame susirinkime pirmininku vėl išrinktas Vincas Tamošiūnas, į valdybą: kun. Alfonsas Babonas, Stefanija Kaunelienė, Danutė Petronienė, Juozas Augaitis, Petras Želvys, Adelė Poderienė, Lidija Mingėlienė, Petras Bliūdžius, Justinas Preibys, Kazimieras Sragauskas ir Jonas Markus. Į revizijos komisiją: Juozas Leščinskas, Edvardas Milkauskas ir Juozas Mačiulaitis. Į garbės teismą:

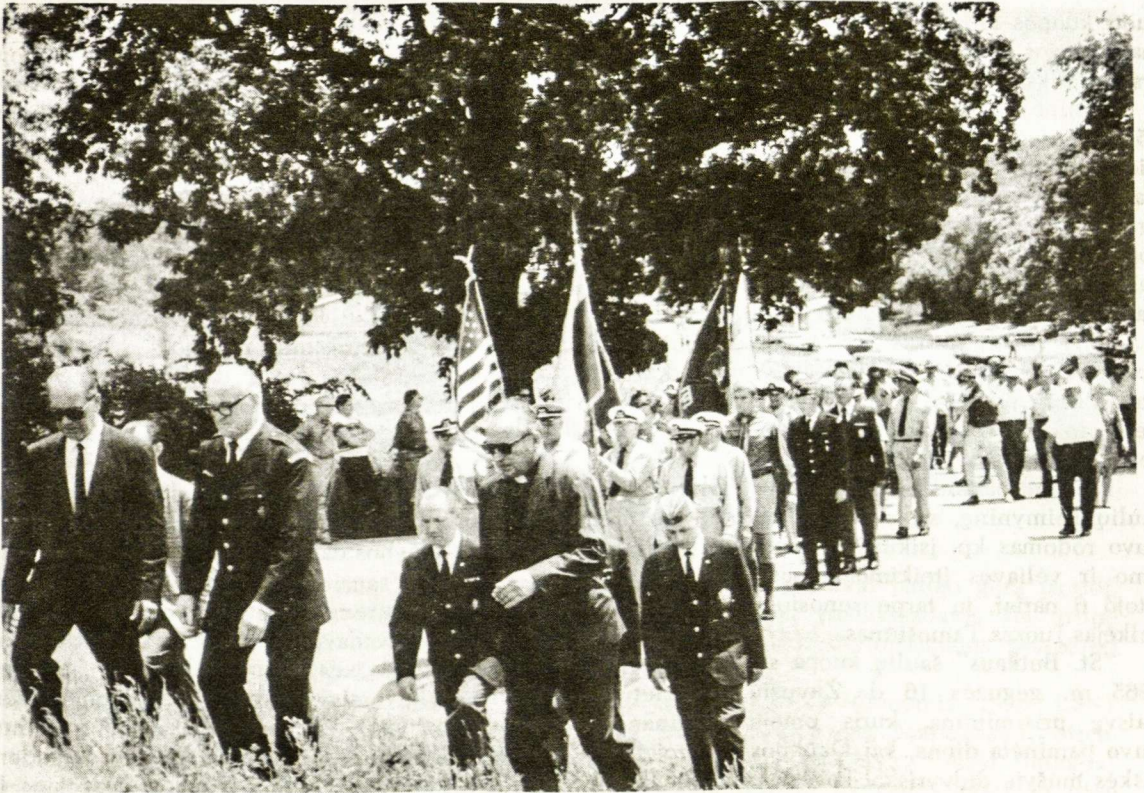
teis. Marijonas Šnapštys, Antanas Grinius ir Juozas Briedis. Susirinkime dalyvavo 28 asmenys. Kp. kasoje yra 3,507.37 dol. (iždininko pranešimas 1978 m. vasario 19 d. valdybos posėdyje).

KULTŪRINĖ VEIKLA

Pirmasis Detroito šaulių kp. parengimas įvyko 1959 m. kovo 21 d., šeimininis su svečiais subuvimas — kavutė, Baukių namuose. Prasidėjo 7 v.v. ir užtruko iki 11 v.v. Dalyvavo 40 asmenų, jų tarpe ir garbės šaulys, šv. Antano parapijos klebonas, kun. dr. Ignas Boreišis. Šiame subuvime buvo paminėtas LŠST steigėjas Vladas Putvinskis-Pūtvis, jo 30 metų mirties sukakties proga. Minėjimą atidarė kp. p-kas J. Petrulionis, pabrėždamas, kad nors Lietuva pavergta, bet jos dvasios, laisvės troškimo ir veržimosi į kovą niekas negali užgniaužti, mes tikri, kad Lietuva vėl bus laisva ir tą laisvę atkovos tėvynėje ir čia augantis jaunimas. Po to, atsistojimu buvo pagerbtas Vladas Pūtvis. Š. Aleksandras Gubilas

1975 m. kovo 2 d. Lietuvių Kultūros Centre, Southfielde buvo pagerbti ir apdovanoti jaunieji Detroito žurnalistai, radijo pranešėjai ir visuomenininkai. Tuometinis LŠST p-kas, taip pat "Stasio Butkaus" kp. p-kas Vincas Tamošiūnas juos visus apdovanojo S-gos išleistomis knygomis — "Vlado Pūtvio gyvenimas ir Parinktieji raštai". Iš k. į d.: dr. Kazys Karvelis, inž. Linas Mikulionis, Aida Smalinskaitė, Robertas Selenis, Vida Skiotytė, Viktoras Nakas, Vladas Selenis ir Vincas Tamošiūnas.

1971 m. birželio 20 d., Dainavoj, LŠSK Kultūrinės savaitės metu, šauliai žygiuoja prie kryžiaus padėti vainiką. Iš k. į d.: a.a. Leonas Prapuolenis, S-gos p-kas Vincas Tamošiūnas, S-gos vicepirm. Stepas Jakubickas, kun. dr. Jonas Borevičius, S-gos sporto vadovas Vytautas Keturakis ir kiti. Kultūrinės savaitės organizatoriai buvo "Stasio Butkaus" kp. ir "Švyturio" jūrų šaulių kp. Kultūrinė savaitė buvo labai sėkminga.

paskaitė iš Vl. Pūtvio raštų. Kalbas pasakė buvę Vl. Pūtvio bendradarbiai, K. Kodatienė ir Alfonsas Žiedas, iškeldami jo nepasidavimą jaunystėje bajoriškai lenkiškai aplinkai, jo nuopelnus lietuviškumui, Lietuvai ir Šaulių Sąjungai. A. Gubilas padeklamavo V. Krėvės "Aras".

Antroje pobūvio dalyje vyko vaišės, dainos ir kalbos. Kun. dr. Ignas Boreišis atkalbėjo maldą. Dainoms ir visai antrajai pobūvio daliai vadovavo muz. Albertas Mateika. Buvo pasveikinti ir pagerbti Juozai. Klebonas kun. Ig. Boreišis, išeidamas, pasidžiaugė šaulių surengtu gražiu, tvarkingu ir drausmingu parengimu. Jis jautriais žodžiais kvietė mylėti savo tėvynę, dirbti dėl jos ir visada būti drausmingais. Šiuo pobūviu Detroido šauliai jautėsi gražiai pradėję savo veiklą.

1959 m. birželio 20 d., šeštadienį, Beechnut Grove parke kuopa surengė pirmąsias Jonines. Tai buvo gražus Detroido šaulių pasirodymas Detroido visuomenei. Iš Čikagos atvykęs LŠST CV atstovas Vladas Išganaitis užkūrė laužą, pasakė

jautriai patriotišką kalbą ir kartu vaidino. Prie laužo Čikagos šaulių jaunimo teatras suvaidino pritaikytą misteriją, kurią publika labai šiltai priėmė. Joninių laužas sutraukė virš 200 žiūrovų.

1959 m. lapkričio 7 d. buv. Lietuvių svietinėj surengė vaidinimą, premjerą Anatolijaus Kairio komedijos "Diagnozė", kuri iš viso pirmą kartą pasirodė scenoje. Vaidino Detroido dramos sambūris, vadovaujamas Justino Pusdešrio. Šiuo vakaru kp. labai gražiai užsirekomendavo Detroido visuomenėje. Publikos sutraukė per 400. Savo premjeroje dalyvavo ir komedijos autorius Anatolijus Kairys. Jis reiškė nuoširdžią padėką šaulių kuopai ir vaidintojų sambūriui už gerą jo veikalo pastatymą.

1961 metų lapkričio 18 d. su dideliu pasisekimu praėjo šaulių kp. pakviesto Čiurlionio Ansamblio iš Klevelando koncertas, Ukrainiečių salėje. Koncertas davė 2,380 dol. pajamų, išlaidų 1,716.83 dol., pelno liko 664.07 dol.

1963 m. valdybos posėdyje nutarta organi-

zuoti kuopos knygynėlių, kuriam jau paaukojo nemaža knygų, žurnalų ir laikraščių Marijonas Šnapštas ir Feliksas Motuzas.

Minint kuopos penkmetį 1963 m. gruodžio 15 d., buvo suorganizuota labai vertinga paroda Lietuvių Namų antro aukšto gretimoje salėje. Ant stalų buvo gražiai išdėstyti, iš Čikagos atvežti, Broniaus Kviklio reti ir vertingi eksponatai, bei spauda, kun. Viktoro Kriščiūnevičiaus Lietuvos pašto ženklai, Jurgio Baublio Vytauto Didžiojo Karo muziejaus Kaune modelis.

1964 m. vasario 1 d., 7 v.v. Detroito Lietuvių Namų salėje "Pirmojo Lietuvos Kareivio Stasio Butkaus Detroito šaulių kp." surengė Simo Velbasio baleto studijos mokinių koncertą. Koncertas gražiai pasisekė, publikos sutraukė virš 400.

1964 m. balandžio 25 d. kp. valdyba surengė šaulių šeimininę, su svečiais, kavutę. Jos metu buvo rodomas kp. įsikūrimo, penkmečio paminėjimo ir vėliavos įteikimo filmas. Kavutės metu įstojo 6 nariai, jų tarpe senosios kartos lietuvių veikėjas Juozas Tamošiūnas.

"St. Butkaus" šaulių kuopa surengė Detroito 1965 m. gegužės 16 d. Žuvusių už Lietuvos Laisvę prisiminimą, kuris praėjo jaudinančiai. Buvo paminėta diena, kai Dzūkijos kovotojai Kalniškės mūšyje didvyriškai kovėsi su bolševikų armija. Aktorius ir režisorius Justas Pusdešris su kolektyvu suvaidino jo paruoštą montažą "Paskutinis Žygis", dalyvaujant muz. Albertui Mateikai su stipriu šv. Antano parapijos choru. Parengimui vadovavo buvęs kp. p-kas J. Petrulionis.

1966 m. balandžio 17 d. 2 v. p.p., kp. šauliai surengė gražią ir prasmingą kultūrinę popietę Lietuvių Namuose. Joje buvo pagerbtas senas lietuvių veikėjas, kp. garbės šaulys, Feliksas Motuzas, jo 75 metų sukakties proga. Šaulys, žurnalistas Vladas Selenis ir Kunigunda Kodatienė apibūdino F. Motuzo visuomeninę veiklą ir spaudos darbus.

Antroje pobūvio dalyje žurnalistas Vladas Mingėla skaitė paskaitą apie pirmąjį Lietuvos kareivį Stasį Butką, apžvelgdamas jo gyvenimą ir žurnalistinę veiklą. Šaulės Marijos Sims eilėraščius deklamavo studentė Marytė Gvildytė ir moksleivė Rūta Kaunelytė.

Toje pačioje salėje stovėjo Felikso ir Veronikos Motuzų klėtelė. Apie ją buvo išdėstyta F. Motuzo išsaugotų ir gražiai išlaikytų istorinių dokumentų parodėlė. Klėtelė gražiais piauštytais ornamentais išdabinta, F. Motuzo paveikslu, Vyčiu, Gedimino Stulpais, šaulių ženklų — puošė salę. O apie ją buvo išdėstyti surinkti ir išlaikyti eksponatai: redaktorių laišakai, padėkos, pasiū-

lymai ir pageidavimai, seimų bei suvažiavimų ženklai, aukų lapai, bonai, paskolos ir diplomai. Jų tarpe mačiau ir Nepriklausomos Lietuvos boną — paskolos lakštą. Taip pat buvo įvairių laikraščių rinkiniais gausus stalas. (Dirva, 1966 m. gegužės 2 d.)

1966 m. spalio 15 d. Lietuvių Namuose kp. surengė vakarą. Čikagos šaulių meno kuopa vaidino Vandos Frankienės 3 veiksmų dramatinį veikalą "Tėvynės Sakalai". Vaidinimas apie partizanų veiklą Lietuvoje. Sekė tautiniai šokiai, kuriems publika triukšmingai plojo.

Su vaidintojais buvo atvykęs ir LŠST pirm. Vladas Išganaitis, kuris turėjo pasikalbėjimų šaulių reikalais. Tai buvo gražus pabendravimas Čikagos ir Detroito šaulių.

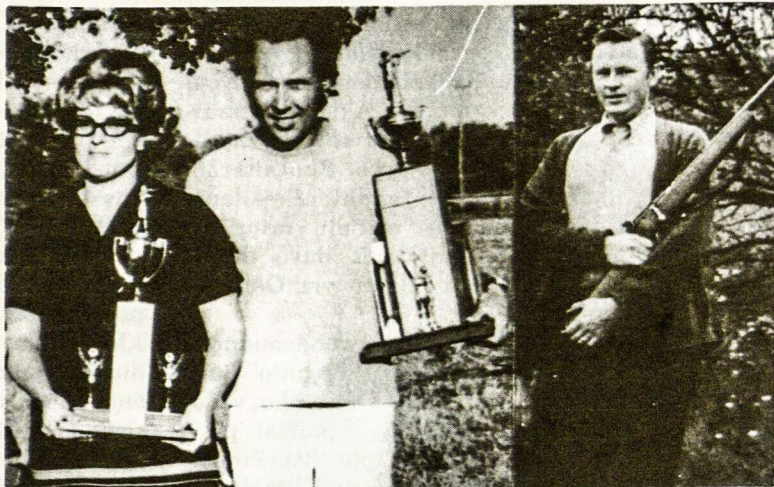
1966 m. lapkričio 13-20 dienomis Lietuvių Namuose buvo surengta šaulės Kunigundos Kodatienės tapybos darbų paroda.

1967 m. sausio 15 d. "St. Butkaus Detroito šaulių kp." surengė Detroito visuomenei Klaipėdos krašto atvadavimo 44 metų sukakties paminėjimą. 10:30 v.r. Detroito lietuvių organizacijos su vėliavomis dalyvavo šv. Antano šventovėje pamaldose. Po pamaldų Lietuvių Namuose vyko akademija su menine dalimi. Akademiją pradėjo kp. š. mjr. Jonas Šimkus, Mažosios Lietuvos sūnus. Paskaitą skaitė LŠST CV narys, jūrų šaulys iš Čikagos Gvildas Valentinas. Meninėje dalyje R. Kasputis akordeonu pagrojo "Pajūriais, pamariais", R. Kaunelytė padeklamavo V. Putino "Lietuvio Giesmė", R. Puriūtė "Išbėk, išbėk, iš Rusnės kaimo".

Rūta Kaunelytė perskaitė "Pirmojo Lietuvos kareivio Stasio Butkaus Detroito šaulių kp." aktą, skelbiantį moksleiviams varžytines rašiniui: "Kova dėl Klaipėdos Krašto". Skiriamos už geriausius rašinius trys premijos: 50, 35 ir 20 dol.

Minėjimas buvo baigtas Lietuvos himnu. 1967 m. gegužės 28 d., 12 val., Lietuvių Namuose kp. kultūros sekcija, pirmininkaujama žurnalisto Vlado Mingėlos, surengė turiningą ir įdomią kultūrinę popietę. Kp. šaulys Jonas Butkus įteikė kp. p-kui V. Tamošiūnui dail. Vytauto Ogilvio pieštus Stasio Butkaus ir Martyno Jankaus paveikslus — portretus. Tai buvo Jono Butkaus dovana kuopai. Paskelbti rašinio konkurso rezultatai. Dvi pirmosios premijos po 50 dol. paskirtos mokinėms Reginei Putriūtei ir Rūtai Kaunelytei. Antroji premija — 20 do. — Karolei Veselkaitei ir trys trečiosios po 10 dol. — Kastyčiui Karveliui, Aidai Smalinskaitei ir Birutei Kvietytei. Premijas paskyrė šauliai mecenatai. Premijas laimėjusios Regina Putriūtė, Rūta Kau-

“Stasio Butkaus” kp. šauliai: Diana Šostakienė, Vitalis Šeputa ir Jonas Šostakas, jn., įvairiose šaudymo varžybose išeidavo laimėtojai. 1978 m. Lietuvių Dienose Toronte įvykusiose šaudymo varžybose Jonas Šostakas, jn., laimėjo du aukso medalius, Vitalis Šeputa du sidabro medalius.

nelytė ir Karolė Veselkaitė paskaitė savo rašinius.

Savo kūrybą skaitė šauliai: Marija Sims “Tėviškės Uostas”, Vladas Mingėla “Raudonasis Dvylikagalvis Slibinas”, Kunigunda Kodatienė “Žąsinas, Gaidys ir Vabalas” ir “Lietuviška Veikla”, Vincas Tamošiūnas “Protokolinės knygos užrašai”, Alfonsas Žiedas “Mūsų esmės ir tuo pačiu gyvybės atsiradimas” (Tėvynė, 6, 9, 67 ir 1967 m. byla).

Pagerbiant aktorę, režisierę, šaulę Zuzaną Arlauskaitę-Mikšienę 1967 m. “St. Butkaus” šaulių kuopa jai įteikė dail. Viktoro Veselkos darbo kraičio skrynią, kurioje sukrauta jos teatralinės veiklos sukakties paminėjimo archyvinė medžiaga, Šaulių Žvaigždės pažymėjimas, sveikinimai, fotografijos, aprašymų spaudoje iškarpos.

1969 m. balandžio 19-27 dienomis Lietuvių Namuose “Stasio Butkaus” spaudos ir kultūros sekcija, vadovaujama Vlado Mingėlos, suruošė kp. šaulio dail. Vytauto Ogilvio dailės darbų parodą.

1969 m. gegužės 10 d. “St. Butkaus” kp. valdyba suorganizavo LŠS-gos įkūrėjo Vlado Putvinskio-Pūtvio 40 metų mirties ir LŠS-gos įsikūrimo 50 metų sukakčių paminėjimą per abi Detroito radijo valandėles. Vienoje kalbėjo kp. š. Vladas Mingėla, kitoje kp. š. Edvardas Milkauskas.

1969 m. gegužės 17 d. Lietuvių Namuose “St. Butkaus” kp. pakviestas Hamiltono, Kanadoje, lietuvių dramos teatras “Aukuras” suvaidino V. Krėvės keturių veiksmų dramą “Mindaugo Mirtis”. Šio teatro vadovė ir režisierė Elena Dauguvietytė-Kudabienė nuo 1950 m. ruošia giliai vertingus vaidinimus. Ir “Mindaugo Mirties”

vaidinimas Detroito publikai paliko gerą įspūdį. “Stasio Butkaus” kp., pasikviesdama šią grupę į Detroitą, davė progos detroitiečiams pasigėrėti šia V. Krėvės drama.

1969 birželio 15-22 dienomis vyko LŠST Kultūrinė savaitė Dainavoje, Manchester, Mich. Kultūrinę savaitę suorganizavo “Stasio Butkaus” kuopa. Stovykla puikiai pavyko. Beveik kasdien buvo skaitomos paskaitos, vyko šaudymo varžybos, buvo apžiūrimos “Stasio Butkaus” kuopos veiklos nuotraukų parodėlės. Sekantieji “Stasio Butkaus” kp. šauliai stovykloje skaitė paskaitas: Jonas Švoba, Kunigunda Kodatienė, Vladas Mingėla, Alfonsas Žiedas ir Stefanija Kaunelienė. Šeštadienį, 2 val. p.p., iškilmingo posėdžio metu, buvo įteikti žymeniai pasižymėjusiems šauliams ir šaulėms. Sekė Vlado Pūtvio, Partizanų ir Baisiojo Birželio minėjimas.

1970 m. spalio 18-25 dienomis, Detroito Lietuvių Namuose, “St. Butkaus” kp. kultūros sekcija, vadovaujama Jono Švobos, suruošė dail. Juozo Bagdono tapybos darbų parodą. Buvo iškabin-ta 60 įvairaus dydžio paveikslų. Paroda lankytojų ir parduotų paveikslų atžvilgiu turėjo gerą pasisekimą.

“Stasio Butkaus” Detroito šaulių kp. kultūrinė sekcija, vadovaujama Jono Švobos, surengė kolektyvinę Detroito ir apylinkėse gyvenančių meno mėgėjų parodą 1971 metų balandžio 17-25 dienomis. Apatinė Lietuvių Namų parodų salė buvo kimšte perkimšta eksponatų ir publikos. Parodoje dalyvavo: Vanda Blynienė — tapyba; Jurgis Baublys — įvairūs medžio darbai; Jonė Beržanskytė — keramika ir mozaika; Irena Černiauskaitė — grafika, tapyba, keramika; Albinas

Grigaitis — tapyba; Juozas Jasiūnas — audiniai; Antanina Jonynienė — mozaika; Jonas Kavaliauskas — tapyba; Kunigunda Kodatienė — tapyba; Sofija Petravičienė — keramika; Aldona Petrauskaitė — tapyba, grafika; Aleksandras Stauskas — portretai; Pranas Zaranka — tapyba; Rimigailė Zotovienė — tapyba; Danguolė Jurgutienė — tapyba; Eleonora Rastenienė — tautinių raštų pagalvėlės. Ši paroda detroitiečiams buvo didelė staigmena, nes parodė kiek talentų yra Detroitė. Paroda puikiai pasisėkė.

1971 m. gegužės 17 d. Crestwood auditorijoje Detroito "Stasio Butkaus" ir "Švyturio" jūrų šaulių kuopos surengė Čiurlionio Ansamblio, vadovaujamo muz. Alfonso Mikulskio, puikiai pasisėkusį koncertą. Publikos buvo apie 700. Programoje mišrus, vyrų ir moterų chorai, kanklių ir pučiamųjų instrumentų orkestrai ir tautinių šokių grupė. Surošdamos šį koncertą, abi kuopos pasitarnavo detroitiečiams, duodamos progos išgirsti čiurlioniečius ir parėmė čiurlioniečių išvyką į Pietų Ameriką finansiniai.

1971 m. lapkričio 21 d. 12:30 val. p.p., Lietuvių Namų apatinėje salėje, "St. Butkaus" kp. kultūrinė sekcija, vadovaujama Jono Švobos, surengė kultūrinę popietę — svarstybas tema "Tautinis auklėjimas ir šeima". Tai buvo kartu supažindinimas su Vaclovo Čižiūno knyga "Šeima tautinėje bendruomenėje". Referentės mok. Stefanija Kaunelienė ir Liūda Rugienienė, moderatorius mok. Pranas Turūta iš Grand Rapids. Susidomėjimas svarstybomis buvo labai didelis. Į diskusijas įsijungė ne tik tėvai, mokytojai, bet ir seneliai, kuriems rūpi mūsų prieauglio auklėjimas sąmoningai lietuviais.

1972 m. sausio 9 d. "St. Butkaus" kp. kultūrinė sekcija, vadovaujama Jono Švobos, Lietuvių Namuose suruošė visuomenės supažindinimą su šaulės poetės Marijos Sims poezijos knyga "Ant Kryžkelių Senų" ir šaulio iš Čikagos, Anatolijaus Kairio romanu "Ištikimoji žolė". Popietę pravedė Liūda Rugienienė. Programa pradėta Fausto Kiršos eilėraščiu, skirtu Marijai Sims-Čarnekytei, kurį meistriškai padeklamavo š. Vytautas Ogilvis. Rašytojas Vytautas Alantas, knygos "Ant kryžkelių senų" redaktorius, skaitė paskaitą "Lietuviška gėlė svetimo didmiesčio pavėsyje". Giedrė Sirutytė padeklamavo Marijos Sims eilėraščių "Kalėdų varpai". Poetė Marija Sims padėjo rašyt. Vytautui Alantui, jos knygos mecenatams, "Stasio Butkaus" kp. kultūrinei sekcijai ir visiems atsilankiusiems.

Rašytojo Anatolijaus Kairio knygą "Ištikimoji žolė" įvertino ir jos turinį papasakojo Lilė Gra-

žulienė, o romano ištrauką paskaitė Vytautas Ogilvis.

Po vaišių pertraukos sekė meninė dalis. Š. sol. Danutė Petronienė, akomp. muz. Stasiui Sližiui palydint pianu, padainavo muz. Bertulio, Budriūno ir Sližio sukurtas dainas, žodžiai Marijos Sims. Popietė visais atžvilgiais buvo labai sėkminga.

1972 m. balandžio 9 d. Crestwood auditorijoje "Stasio Butkaus" š. kp. pakviesta, su nepaprastu pasisėkimu tautinių šokių koncertą atliko Klevelando Grandinėlė. Svečių buvo perpildyta didžiulė auditorija. Pasiieniai buvo pilni stovinių. Labai stipriai finansiniai buvo paremta garsioji "Grandinėlė".

KANKLININKIŲ BŪRELIS

1973 m. balandžio 17 d., Šaulių suvažiavimo metu, moterims aptariant šauliškus reikalus, š. Stefanija Kaunelienė iškėlė mintį suorganizuoti kanklininkų būrelius įvairiose šaulių kuopose, pradedant "Stasio Butkaus" kp. Muz. šaulė, naujai išrinkta Moterų vadovė, Ona Mikulskienė pažadėjo visokeriopą pagalbą ir "St. Butkaus" kp. moterų vadovei Emilijai Kutkienei pavedė suorganizuoti norinčias kankliuoti mergaites. Suorganizavus būrelį, muz. Ona ir Alfonsas Mikulskiai su talkininkėm atvažiavo į Detroitą, atvežė keleta kank-

Šaulių Sąjungos veteranai, buvę "Stasio Butkaus" kp. šauliai, dabar drauge su kitais Miami Beach, Floridoj įkūrę naują šaulių dalinį, Kunigunda ir Kęstutis Kodačiai.

lių ir pamokė kankliuoti. Toliau būrelį mokė ir jam vadovavo šaulė Danutė Petronienė. Sudarytas 11 mergaičių būrelis.

1973 m., Kalėdų metu, jaunosios kanklininkės pasirodė kalėdinėje programoje per 2 televizijos stotį. Tai buvo pirmas būrelio pasirodymas.

1974 m. gegužės 4 d., Lietuvių Namuose, "St. Butkaus" kp. buvo surengtas kanklininkių ir šokėjų iš St. Catharines, Kanados, koncertas. Sol. Danutės Petronienės vadovaujamos kanklininkės: Ina Asminaitė, Laura Alkevičiūtė, Judita ir Zuzana Deltuvaitės, Viktorija ir Laura Leonavičiūtės, Karina Panavaitė, Aida Petersonaitė ir Kristina ir Rasa Veselkaitės kanklėmis atliko šiuos kūrinis: Supinsiu dainužę, Malūnėlis, Oi, žiba žiburėlis, Pas močiutę augau, Mikulskio, ir iš Rytų šalėlės — Švedo. Pora dainelių joms skambinant padainavo sol. Danutė Petronienė. "St. Butkaus" kanklininkių būrelis nuolat kviečiamas atlikti programas minėjimuose, popietėse ir kitomis progomis.

1974 m. kovo 17 d., sekmadienį, šv. Petro parapijos salėje, "St. Butkaus" kp. valdyba surengė kultūrinę popietę. Ją atidarė kp. vicepirm. kun. Viktoras Kriščiūnevičius ir programą pravesti pakvietė š. akt. Algį Pesį. Š. Regina Juškaitė paskaitė savo rašinį apie Vladą Putvinskį-Pūtvių ir jo šeimos biografinius bruožus. Š. Birutė Januškaitė gražiai padeklamavo "Tėviškė" ir akordeonu pagrojo Sempe's Fidelio maršą. Sol. Danutė Petronienė, akomponuojant muz. Stasiui Sližiui padainavo, o Algis Pesys tikrai artistišškai padeklamavo Bernardo Brazdžionio "Kunigaikščių miesto" fragmentines giesmes.

Šioje kultūrinėje popietėje buvo paliaupsintos kanklininkės ir sutikti į kp., iš New Yorko "Simo Kudirkos" kp. atsikėlę šauliai, Adelė ir Jonas Poderiai.

1975 m. balandžio 27 d., 1 val. p.p., Lietuvių Namuose kp. surengė kultūrinę popietę, kurią pradėjo ir jai vadovavo kp. p-kas Juozas Leščinskas. Šaulė mok. Stefanija Kaunelienė supažindino susirinkusius su LŠST išleista knyga "Vladas Putvinskis-Pūtvis ir jo rinkiniai raštai". Žalgirio kp. šaulė Jadvyga Budrienė iš Klevelando, paskaitė referatą apie politinės kalinės Elenos Juciūtės knygą "Pėdos Mirties Zonoje", apie pačią autorę ir jos išgyvenimus, vargus ir atvykimą į Ameriką.

Meninėje dalyje dainavo "Žalgirio" kp. trio: Nora Braziulienė, Lilijona Čaplinskienė ir Ona Mikulskienė, akomponuojant š. Genovaitei Karsokienei. "Stasio Butkaus" kp. kanklininkės, vadovaujamos š. Danutės Petronienės, gražiai paskam-

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės Čikagoje šaulys, dosnus lietuviškų reikalų rėmėjas, parėmęs šio priedinio leidinio išleidimą, Jonas Valauskas iš St. Petersburg Beach, Floridos.

bino kelis nelengvus kūrinėlius.

Sekė vaišės, paruoštos kp. moterų sekcijos, vadovaujamos Emilijos Kutkienės.

1976 m. rugpiučio 22 d. kp. išvyka-gegužinė gražioje šaulių Adolfo ir Sofijos Vasiulių sodyboje, Manchester, Mich. Istorikas š. Jonas Švoba supažindino dalyvius su Vytauto Alanto knyguote "Romas Kalanta", išskėlė Kalantos aukos prasmę, reikšmę, jo didvyrišką ryžtą aukotis dėl Lietuvos laisvės, kad atkreiptų apsnūdusio pasaulio dėmesį ir pažadintų sąžinę, jo mirties sukeltas jaunimo riaušės prieš okupantą. Akt. Kazys Gričius padeklamavo iš Vyt. Alanto knygos "Amžinoji ugnis dar neužgeso". Rašytojas Vytautas Alantas savo žodyje užakcentavo: "Man Kalanta Lietuvos didvyris, tikiu tokiu yra ir jums. Ir toks jis yra visai mūsų tautai".

Sekė vaišės ir smagioji gegužinės dalis.

1977 m. balandžio 17 d., 12 val., Dievo Apvaizdos parapijos salėje, Southfelde, "Stasio Butkaus" ir "Švyturio" jūrų šaulių kuopos surengė visuomenės supažindinimo su LŠST išleista dr. Kosto Kurgėlos knyga "Lithuania: The Out-

post Of Freedom” popietę su paroda. Referatus skaitė kun. Alfonsas Babonas ir mok. Rita Garliauskaitė. Meninę dalį atliko “St. Butkaus” kp. kanklininkės, vadovaujamos Danutės Petronienės.

1977 m. liepos 24 d. “St. Butkaus” kp. valdyba surengė išvyką-gegužinę šaulių Adolfo ir Sofijos Vasiulių sodyboje. Gegužinėje akt. Karolis Balys įspūdingai padeklamavo rašyt. š. Balio Gražulio poemą “Ona, Onute”. Buvo pagerbtos visos Onos, sugiedant joms ilgiausių metų. Š. Jonas Švoba skaitė paskaitą “Lietuviai, būkime lietuviais”. Paskaitoj jis iškėlė tėvo ir sūnaus Brazinskių reikalą ir pasmerkė tuos rašeivas, kurie spaudoj smerkia Brazinskus. Pavyzdžiais nurodė kaip kitos tautos savuosius gina, kaip pirmoje eilėje savo ir savo tautos reikalų žiūri. Priminė kan. Tumą-Vaižgantą, kuris visus lietuvius laikė savo broliais.

1978 m. rugpiūčio 6 d. “St. Butkaus” šaulių kp. išvykoje-gegužinėje kun. Alfonsas Babonas, kp. kapelionas, atnašavo šv. mišias už mirusius, žuvusius ir nukankintus šaulius, partizanus ir karius.

Meninę dalį pravedė š. St. Kaunelienė. Š. Anelė Žiedienė jautriai padeklamavo Aisčio “Šilainė”, akt. Karolis Balys su įsijautimu paskaitė rašyt. Balio Gražulio humoristinę poemą “Aukšinis Amžius”.

Buvo pagerbti Lietuvių Dienų metu Toronte vykusių šaudymo varžybų pirmašias vietas laimėję šauliai: Jonas Šostakas — du aukso ir Vitalius Šeputa — du sidabro medaliu.

Buvo įruošta dabartinio genocido parodėlė ir suorganizuotas laiškų aukštiesiems pareigūnams rašymas lietuvių disidentų gynimo reikalu.

Gegužinė sutraukė daug svečių ir visi gražiai pasilinksmo ir pailsėjo gražioje gamtoje.

IŠVYKOS, ŠAUDYBA, SPORTAS

1959 m. spalio 14 d. buvo surengtas šaulių su šeimomis ir svečiais išvažiavimas į šaulių Kęstučio ir Kunigundos Kodačių vasarvietę “Nida”. Dalyvavo virš 50 asmenų. Buvo pravestas šaudymas iš mažojo kalibro šautuvėlių. Susidomėjimas šaudymu buvo labai didelis.

1960 m. gegužės 29 d. kp. valdyba suorganizavo šaulių šeimyninę su svečiais išvyką į šaulių Kodačių vasarvietę “Nida”. Išvažiavimo metu buvo pravestas prizinis šaudymas.

1960 m. birželio 25 d. Beechnut Grove parke kuopa surengė Joninių laužą.

1960 m. birželio 25 d. kuopa surengė Joninių gegužinę Beechnut Grove darže. Gegužinėje dalyvavo 126 svečiai ir turėta pelno 90 dol.

1963 m. birželio 23 d. Joninių laužas suruoštas kp. su Vilniaus krašto lietuvių s-gos Detroito skyriumi. Laužą uždegė buvęs nepriklausomos Lietuvos ministeris p-kas gen. Jonas Černius. Susirinkusius pasveikino kp. p-kas J. Petrulionis, o visus Jonus — Vilniečių sk. p-kas Albertas Misiūnas. Oras buvo gražus, žmonių gausu. Pelnas pasidalinta pusiau.

1964 m. liepos 5 d. kuopa kartu su Radijo klubu suruošė Jonines. Jose buvo laužas ir pagerbti Jonai. Pelnas 527.70 dol., pasidalinta pusiau.

1966 m. gegužės 22 d., sekmadienį, “Stasio Butkaus” kp. šauliai turėjo išvyką į šaulių Kunigundos ir Kęstučio Kodačių vasarvietę “Nida”. Būrių vadai M. Vitkus ir A. Šiurkus suorganizavo ir pravedė prizinį šaudymą. Visa eilė džiaugėsi laimėjimais.

Pietų metu buvo pagerbtas šaulys Povilas Valantinas, nes gegužės 9 d. suėjo 45 metai jo šauliškos veiklos. Pats s-gos įkūrėjas pasirašė 1921 m. gegužės 9 d. jo šaulišką liudijimą. Visos tos išvykos labai reikšmingos šauliškai veiklai.

1966 m. lapkričio 5 d. valdybos posėdy buvo plačiai aptartas jūrų šaulių dalinio Detroito

Stefanija Kaunelienė, pravedusi kp. dvidešimtmečio minėjimo oficialiąją dalį.

steigimo klausimas, nes 1966 m. spalio 23 d. LŠST CV raštu pavedė šauliui J. Petrulionui organizuoti jūrų šaulių vienetą Detroito.

1967 m. rugpiūčio 7 d. turėjo išvyką į Kodačių vasarvietę "Nida". Buvo pravestas prizinio šaudymo varžybos. Varžybose dalyvavo 14 šaulių. Pirmąją premiją — Vlado Selenio pereinamąją taurę, laimėjo Kęstutis Kodatis, antrąją — M. Vitkaus kišeninį radiją — Stasys Malinauskas ir trečiąją — Vlado Mingėlos M. Jankaus monografiją — Antanas Mikalėnas.

Po šaudymo vyko kuopos susirinkimas, kuriam buvo išrinkti atstovai į LŠST suvažiavimą Čikagoje. Nors dalis šaulių perėjo į jūrų šaulių kuopą, tačiau "Stasio Butkaus" kuopa dar turi per 80 narių.

1968 m. rugpiūčio 18 d. buvo suorganizuota išvyka į Kodačių vasarvietę "Nida". Išvykos metu suorganizuotos šaulių šaudymo rungtynės, dalyvaujant abiem Detroito šaulių kuopoms, kad būtų galima sudaryti ekipą į JAV ir Kanados šaulių šaudymo varžybas Dainavoje, įvykstančias rugpiūčio 31 ir rugsėjo 1-2 dienomis. Visas tris pirmąsias vietas laimėjo "St. Butkaus" kp. šauliai: Jonas Šostakas, Algimantas Plečkaitis ir Vitalis Šeputa.

1969 m. rugpiūčio 24 d., sekmadienį, išvyko į Kodačių vasarvietę "Nida", "Stasio Butkaus" sporto-šaudymo sekcija surengė šaudymo varžybas, tikslu atrinkti geriausius šaudytojus, kurie atstovautų kuopą rugpiūčio 31 ir rugsėjo 1-2 dienomis įvykstančiose S-gos šaudymo varžybose. Varžybas pravedė sporto vadovas Jonas Šostakas. Jaunių grupėje pirmą vietą laimėjo Vitalis Šeputa, antrą — Jonas Šostakas, trečią — Jonas Kavaliauskas, ketvirtą — Adas Ivanauskas. Vyrų grupėje: pirmą vietą — Matas Baukys, antrą — Julius Rimkūnas, trečią — Marijonas Šnapštys ir ketvirtą — Jonas Leonavičius. Moterų grupėje: pirmąją — Silvija Leonavičiūtė, antrą — Diana Šostakienė, trečią — Aldona Tamulionienė, ketvirtą — Stasė Pranėnienė.

1969 m. rugpiūčio 30 ir 31 d.d. ir rugsėjo 1 d., suvažiavo šauliai iš JAV ir Kanados į Dainavą šaudymo varžyboms. Svarbiausia varžybos vyko dėl LŠST CV skirtos taurės. Ją laimėjo torontiškiai — "Vlado Pūtvio" kuopa, nugalėjusi "Stasio Butkaus" Detroito šaulių kuopą 187 taškų persvara.

Per 1972 m. vasario 20 d. metinį susirinkimą šaudymo sekcijos vadovas Simutis pranešė, kad sporto-šaudymo sekcija veikia gerai. Kuopos geriausi šaudytojai, Vitalis Šeputa, Jonas Šostakas ir Jonas Leonavičius, dalyvavo Pabaltiečių ir Mi-

čigano valstijos šaudymo pirmenybėse. Gauti geri rezultatai. Mičigano valstijos šaudymo pirmenybėse š. Vitalis Šeputa laimėjo I vietą, Jonas Šostakas — II vietą.

1972 m. spalio 1 d. "St. Butkaus" kp. Dainavoje turėjo šaudymo varžybas dėl taurės ir kitų dovanų. Gražiai pasirodė šauliai: Vitalis Šeputa, Jonas Šostakas, Jonas Kavaliauskas, Jonas Leonavičius ir Adas Ivanauskas. Moterų klasės jauniausia šaudytoja Viktorija Leonavičiūtė iš 200 galimų išmušė 198 taškus.

1973 m. birželio 30 d. "St. Butkaus" kp. gegužinė šaulių Sasiulių sodyboje, Manchester, Mich.

1973 m. spalio 14 d. Detroito jūrų šaulių "Švyturys" stovykloje Pilėnai, "St. Butkaus" šaulių kp. turėjo šaudymo pratimus ir varžybas.

1975 m. rugsėjo 6 d. Pilėnuose, jūrų šaulių "Švyturys" stovykloje, įvyko "St. Butkaus" kp. šaulių šaudymo rungtynės, o 1975 m. rugpiūčio 3 d. — išvyka-gegužinė Adolfo ir Sofijos Vasiulių sodyboje. Išvykoj dalyvavo 150 šaulių ir jų svečių. Vadovavo kp. p-kas Juozas Leščinskas.

1978 m. rugsėjo mėn. Toronte įvykusiose šaudymo varžybose š. Jonas Šostakas, vyrų grupėje, laimėjo pirmą vietą individualiniame vyrų šaudyme ir parsivežė du aukso medaliu, o Vitalis Šeputa du sidabro medaliu.

KUOPOS AUKOS IR FINANSINĖ PARAMA

1959 m. balandžio 25 d. valdybos posėdyje pirm. J. Petrulionis pranešė, kad Čikagoje esančiam Laisvės Kovų muziejui ir statomam už Lietuvos Laisvę Žuvusiems paminklui surinkta aukų 93.50 dol., išlaidas atskaičius, išsiųsta 87.88 dol. Detroito sporto klubui "Kovas" paskirta 5 dol.

Minint Lietuvojėjusio "Trimito" 40 metų sukaktį, "Tremties Tiritui" paremti 1959.VII.12 iš kuopos paskirta 25 dol.

1959 m. rugsėjo 12 d. kuopos valdyba paskyrė 10 dol. reprezentacinei krepšininčių komandai, gražiai pasirodžiusiai Pietinėj Amerikoje, padengti kelionės išlaidoms.

1960 m. vasario 16 d. paskirta auka Amerikos Lietuvių Tarybai 20 dol.

1961 m. gegužės 6 d. valdybos posėdyje nutarta Lietuvių Namų nupirkimui paaukoti 100 dol.

1961 m. vasario 16 d. proga ALTai paskirta 25 dol.

Iš 1961 m. lapkr. 18 d. įvykusio Čiurlionio Ansamblio koncerto pelno žurnalui "Lituanus" paskirta 10 dol. ir "Kariui 10 dol., skautams

5 dol., skautams vyčiams 5 dol., spaudai 15 dol., sportininkams 10 dol., Čiurlionio Ansambliui vieno mėnesio nuomą, Vasario 16-osios gimnazijai — 25 dol.

1962 m. vasario 25 d. laišku "Pirmojo Lietuvos Kareivio Stasio Butkaus" š. kp. valdybos vardu, pirm. Stasys Malinauskas pranešė Čiurlionio Ansamblio vadovybei, apie iš kp. izdo jiems paskirtą 100 auką ir paprašė, kad kuopa būtų Čiurlionio Ansamblio dokumentuose įrašyta mecenatu.

1963 m. sausio 6 d. posėdyje kp. valdyba paskyrė "Lituanus" žurnalui 10 dol., Vasario 16-osios gimnazijai — 15 dol., skautams 10 dol.

1963 m. kovo 24 d. kp. visuotinis susirinkimas Vlado Pūtvio raštams leisti paskyrė 50 dol. Susirinkimo metu tam pačiam tikslui aukų surinkta 40 dol. ir tų pačių metų šeimyninės kavutės metu 28 dol., tad viso — 118 dol.

1964 m. vasario 16 d. minėjimo proga kp. valdyba paskyrė 10 auką Lietuvos laisvinimo reikalams.

1964 m. gegužės 5 d. valdyba paskyrė Detroito tautinių šokių grupei "Šilainė" 5 dol. ir šv. Antano parapijos chorui — 20 dol. Tais pat metais dar paskirta aukų Vasario 16-osios gimnazijai — 15 dol., Amerikos lietuvių studentų suvažiavimui 10 dol., Pirmojo Lietuvos Kareivio Stasio Butkaus fondui 15 dol. ir Lietuvių Fondui — 25 dol.

1965 m. vasario 16-osios proga ALTai paskirta 20 dol.

1965 m. bėgyje "St. Butkaus" šaulių kp. valdyba nutarė stengtis įnešti į Lietuvių Fondo kasą vieną tūkstantį dolerių, šią sumą sudarant iš paskirų šaulių įnašų ir įvairių parengimų pelno. (Prot. kng. nr. 1, psl. 95). Iki 1970 m. spalio 10 d. kp. vardu įvairiomis progomis Lietuvių Fondan įnešta 1,239 dol. Pirmasis lietuvis Detroito paaukojęs 1,000 dol. buvo kp. šaulys Marijonas Šnapštys. Š. Jonas Butkus įnešė 500 dol.

1965 m. žygiui į Jungtines Tautas paremti, kp. šauliai auaukojo 500 dol. (1966 m. kovo 5 d. susirinkime pirm. V. Tamošiūno pranešimas).

1967 m. Vasario 16 d. proga iš kp. izdo ALTai paskirta 20 dol.

1968 metais "Stasio Butkaus" kp. paskyrė lituanistinei mokyklai "Aušra" 100 dol., Detroito skautams palapinėms įsigyti — 150 dol., mergaitėms skautėms, vykstančioms į Rako stovyklą "St. Butkaus" kuopa paskyrė 50 dol. pirmą premiją už gražiausius stovykloje palapinių papuošimus, šaulys M. Vitkus 25 dol. antrą premiją ir moterų sekcija — 20 dol. trečią premiją.

Žurnalui "Karys" paremti šauliai suaukojo 248 dol., Vasario 16-osios gimnazijai š. Bronius Valiukėnas iš savo būrelio surinko ir išsiuntė 130 dol.

1969 m. birželio ir liepos mėn. laikotarpyje "St. Butkaus" kp. moterų vadovė Lidija Mingėlienė, talkinama kitų moterų ir š. Jono Butkaus, surinko, paruošė ir išsiuntė Punsko lietuviams gerų vartotų rūbų 20 siuntinių, viso 600 svarų, kuopa apmokėjo persiuntimo išlaidas — 165 dol.

1969 m. rugsėjo 28 d. kp. valdybos posėdyje paskirta spaudai aukų: "Draugui" — 20 dol., "Dirvai" — 20 dol., "Naujienuoms" — 20 dol., abiem Detroito lietuviškom radijo valandėlėm po 20 dol. ir dr. P. Grigaičio paminklui — 20 dol. Jaunimo stovyklai Dainava — 45 dol., tuo padidindama savo įnašą iki 200 dol.

Detroito Lietuvių Namų valdyba paprašė "Stasio Butkaus" kp. paskolinti 1,000 dol. žemės sklypui prie Lietuvių Namų nupirkti. Kuopa 1,000 dol. paskolino.

1970 m. į Lenkiją kp. moterų sekcija išsiuntė kan. Juozo Tumo-Vaižganto giminėms 4 siuntinius ir kitiems lietuviams 6, viso tais metais išsiųsta į Suvalkų trikampį 10 siuntinių.

Iš Grandinėlės koncerto pelno paskirta Grandinėlei 200 dol., radijo valandėlėms 65 dol., "Naujienuoms", "Draugui", "Dirvai" ir "Kariui" po 15 dol.

1974 m. rugpiūčio 4 d. visuotinis narių susirinkimas, įvykęs šaulių A. ir S. Vasiulių namuose, Manchester, Mich. paskyrė prezidento Antano Smetonos 100-jo gimtadienio ir 30 metų mirties minėjimo renginiui 50 dol. 1974 m. rugp. 25 d. valdyba už kp. darbų garsinimą paskyrė po 10 dol. abiem Detroito lietuviškoms radijo valandėlėms, laikraščiams "Dirvai", "Draugui" ir "Naujienuoms".

1974 m. rugpiūčio 22 d. "Drauge" rašo, kad Wayne State Universitete lietuvių kambariui įrengti aukojo šie "Stasio Butkaus" kp. šauliai: Juozas Tamošiūnas — 1,000 dol., Danutė ir Leonas Petroniai — 500 dol., motina Jadvyga ir sūnus Jonas Maršalkovičius-Markus — 200 dol., po 100 dol. — Liudas Grunovas, Edvardas Milkauskas, Feliksas Blauzds, Stefanija Kaunelienė, Rožė ir Kazys Ražauskai, Kazys Sragauskas, Feliksas Motuzas, Viktorija Norvilaitė, Vincas Tamošiūnas, Algirdas Vaitiekaitis, Jonas Butkus, Stasys Bartkus ir Jonas Brazauskas. Viso kp. šauliai suaukojo virš 3,000 dol.

1975 m. Vasario 16-osios proga kp. ALTai paskyrė 15 dol.

1975 m. rugsėjo 13 d. "St. Butkaus" kp. valdyba sudegusiai "Dirvai" paskyrė 50 dol., o

paskiri valdybos nariai dar suaukojo 125 dol. LŠST CV leidžiant dr. Kosto Jurgėlos knygą "Lithuania: The Outpost Of Freedom", kp. šauliai suaukojo ir tos knygos išleidimui surinko 5,000 dol. Kp. šauliai Juozas Tamošiūnas ir Vincas Tamošiūnas po 1,000 dol., dešimt narių po 100 dol., 1 — 50 dol., 14 po 25 dol. ir 10 po 15 dol.

1977 m. rugsėjo 25 d. valdyba paskyrė aukų: "Kariui" — 50 dol., Romo Kalantos paminklui — 50 dol., "Vincio Kudirkos" šaulių kp. statomam Žuvusiems už Lietuvos Laisvę paminklui Worcester, Mass. — 25 dol., BALFui — 15 dol.

1978 m. vasario 19 d. valdybos posėdyje kp. p-kas Vincas Tamošiūnas pranešė, kad ruošiant lietuvių kambarį Wayne State un-te, Detroito "Stasio Butkaus" šaulių kp. įnešė 500 dol. ir kp. šauliai prisidėjo aukomis ir darbu. Vasario 16-osios proga kp. valdyba nutarė po 25 dol. skirti VLIKui, ALTai ir LB.

PAGERBIMAI IR APDOVANOJIMAI

1963 m. birželio 9 d. Lietuvos savanoriai-kūrėjai, ramovėnai ir šauliai suruošė buvusiam Lietuvos ministeriui pirmininkui gen. Jonui Černiui Lietuvos Namuose 65 metų amžiaus sukakties proga pagerbimą.

1963 m. gruodžio 15 d., švenčiant kuopos penkmečio sukaktį, iškilmingo posėdžio metu buvo prisegti Šaulių Žvaigždės ordina: Albertui Mateikai, Feliksui Motuzui, Jonui Petrulioniui ir Marijonui Šnapščiiui. Šaulių Žvaigždės medaliai: Jonui Balnioniui, Juozui Mačiulaičiui, Antanui Mikalkėnui, Povilui Valantinui ir Marijai Zubrickienei.

1964 m. rugpiūčio 16 d. šauliai surengė kun. Viktorui Kriščiūnevičiui jo kunigystės 15 metų sukakties paminėjimą. Šv. Petro parapijos bažnyčioj buvo atlaikytos pamaldos už nuo Lietuvos priešų žuvusius vyskopus ir kunigus. 3 val. p.p. Lietuvos Namuose įvyko pobūvis. Dalyvavo virš 50 svečių, buvo pasakyta gražių kalbų. Pobūviui vadovavo Vincas Tamošiūnas, dainoms — muz. Albertas Mateika. Aleksandras Gubilas padeklamavo J. Inčiūros "Tėviškė" ir Vinco Krėvės "Aras".

1964 m. lapkričio 7 d. surengtas pobūvis šaulės Stasės Pranėnienės namuose buv. kp. p-ko Stasio Malinausko 60 gimtadieniui atšvęsti. Vos 16 metų turėdamas, Stasys Malinauskas kovojo su lenkais Seinų rajone. Sukaktuviniui įteikta simbolinė dovana, paberta daug gražių žodžių. Susirinkusieji suaukojo 80 dol. užpirkti 20 egz. leidinio "Nepriklausoma Lietuva". Sutarta po vieną

egzempliorių padovanoti Juozo Bačiūno vardo bibliotekai Australijoje, Adelaidėj, Vasario 16-osios gimnazijos ir Marijos aukštesniosios mergaičių mokyklos Čikagoje bibliotekoms. Likusius išdalinti žymesniems asmenims, o kartu paremti ir patį leidinį.

1965 m. gegužės 2 d. Lietuvos Namuose suruoštas pagerbimas nusipelnusiam Mažosios Lietuvos sūnui, savanoriui-kūrėjui, Vyčio Kryžiaus kavaleriui, šauliui mjr. Jonui Šimkui. Dalyvavo 119 asmenų. Kartu buvo suruošta knygų, liaudies meno ir kun. V. Kriščiūnevičiaus pašto ženklų paroda.

1969 m. birželio 1 d. valdybos posėdyje pirm. V. Tamošiūnas pranešė, kad LŠS 50 metų sukakties proga Šaulių Žvaigždės ordinais apdovanoti sekantieji kp. šauliai: Petras Bliūdžius, Marija Sims, Vladas Mingėla ir Stasė Pranėnienė.

1976 m. balandžio 17 d. Lietuvos Namuose kp. suruošė savo garbės nariui, visuomenės veikėjui Feliksui Motuzui jo amžiaus 85 metų paminėjimą bei pagerbimą. F. Motuzas savo nemažą biblioteką perdavė "Stasio Butkaus" kuopai.

KUOPOS IR ATSKIRŲ NARIŲ VEIKLA UŽ KUOPOS RIBŲ

1965 m. lapkričio 6 d. Detroito Lietuvos Organizacijų komitetas ruošė vakarą su menine dalimi, tikslu sutelkti lėšų žygiui į Jungtines Tautas, 1965 m. lapkričio 13 d., paremti. "St. Butkaus" kp., kaip stipriausiai ir pajėgiausiai patriotinei organizacijai, teko didžiausia darbų dalis. Reikėjo suorganizuoti visą parengimą, bufetą, papuošimus ir t.t. Į darbą buvo įtraukti visi kp. šauliai ir šaulės.

1967 m. spalio 28 d. 7 v.v., Lietuvos Namuose, įvyko vakaras akt., rež., šaulei Zuzanai Arlauskaitei-Mikšienei pagerbti. Renginį ruošė Detroito Dramos Mėgėjų Sambūris ir "St. Butkaus" šaulių kp. Buvo suvaidinta Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės komedija "Pinigėliai".

1968 m. birželio 15 ir 16 dienomis per abi Detroito radijo valandėles kp. valdyba suruošė 1941 m. baisių birželio dienų paminėjimą. Buvo suvaidintas š. Stefanijos Kaunelienės montažas "Paminklas išvežtiesiems". Birželio 23 d. "St. Butkaus" kp. užprašė šv. Antano bažnyčioj mišias už bolševikų nukankintus lietuvius. Pamaldose dalyvavo dauguma Detroito lietuvių organizacijų su vėliavomis.

1968 m. birželio 15-22 dienomis "Dainavoje", prie Manchester, Mich., vyko LŠST Kultūrinė savaitė. "St. Butkaus" ir "Švyturio" jūrų šaulių

kp. teko visa ūkinių darbų našta. Jie buvo šios savaitės šeimininkais.

1968 m. rugpjūčio 31 ir rugsėjo 1 dienomis, Dainavoje, LŠST CV rengė JAV ir Kanados šaulių šaudymo varžybas. Ir vėl visi organizaciniai darbai teko Detroito "Stasio Butkaus" šaulių kp. ir "Švyturio" jūrų šaulių kp. Reikėjo suorganizuoti maitinimą, pokylį, meninę programą.

1970 m. sausio 18 d. "St. Butkaus" kp. drauge su "Švyturio" jūrų šaulių kp. suruošė Klaipėdos atvadavimo minėjimą. 10:30 v.v. Šv. Antano parapijos bažnyčioje atlaikytos šv. mišios už žuvusius ir mirusius Mažosios Lietuvos laisvintojus. Šaulių kp. ir kitos lietuvių organizacijos pamaldose ir minėjime dalyvavo su savo vėliavomis.

Minėjimo akademinė ir meninė dalys, bei vaisės vyko Lietuvių Namuose. 12:30 val p.p. minėjimą atidarė mjr. K. Daugvydas, minėjimui vadovavo mok. Stefanija Kaunelienė. Po Lietuvos himno, atsistojimu, Stefanijai Kaunelienei deklamuojant "Oi, neverk, matušėle", buvo pagerbti žuvusieji. Detroitiškis istorikas, Jonas Švoba, skaitė paskaitą tema "Baltijos jūra ir aisčių kovos dėl jos".

Po paskaitos pagerbti Klaipėdos atvadavimo kovų dalyviai. Meninėje dalyje lituanistinės mokyklos "Aušra" mokiniai suvaidino savo mokytojos, Stef. Kaunelienės, paruoštą montażą "Baltijos jūra". Sekė šaulių paruoštos vaisės.

1970 m. balandžio 25-26 dienomis, Lietuvių Namuose, įvyko visuotinis JAV ir Kanados šaulių atstovų suvažiavimas. Suvažiavimai įvyksta kas treji metai. Suvažiavimą suorganizuoti teko Detroito "Stasio Butkaus" kp. ir "Švyturio" jūrų šaulių kp. Tam tikslui buvo sudarytas organizacinis komitetas. Abi kp. pasiimtus darbus atliko sklandžiai ir gerai. Suvažiavime Sąjungos p-ku trejų metų kadencijai buvo išrinktas "Stasio Butkaus" kp. p-kas Vincas Tamošiūnas. Iš "St. Butkaus" kp. į valdybą dar įėjo: Kunigunda Kodatienė, Vladas Mingėla, Jonas Švoba ir Jonas Šostakas, jn.

1971 m. sausio 15 ir 17 dienomis "St. Butkaus" kp., per abi lietuviškas radijo valandėles, suruošė Klaipėdos krašto atvadavimo paminėjimą. Pirmą dieną kalbėjo Jonas Švoba, antrąją — Vincas Tamošiūnas.

1971 m. birželio 13-20 dienomis Dainavoje, prie Mančesterio, vyko JAV ir Kanados šaulių Kultūrinė savaitė. Ją suorganizuoti teko Detroito šauliams. Savaitė buvo turininga paskaitomis ir pramogomis. Kartu vyko šaudymo varžybos, Joninių laužas, išvežtųjų ir sukilėlių paminėjimai,

eisena prie kryžiaus, Kazimiero Sragausko foto nuotraukų paroda iš Detroito lietuvių gyvenimo.

1971 m. Darbo dienos savaitgalį Dainavoje įvyko JAV ir Kanados šaulių šaudymo varžybos, kurias organizuoti ir būti šeimininkais teko Detroito šauliams.

1976 m. vasario 15 d. Detroito buvo paminėta Vasario 16-toji — Lietuvos nepriklausomybės šventė. Lietuvių Kultūros Centro salėje vyko minėjimo akademija ir meninė dalis. "Stasio Butkaus" kp. kanklininkų būrelis, vadovaujamas Danutės Petronienės, atliko dalį meninės programos. Vincas Tamošiūnas, LŠST CV p-kas ir "Stasio Butkaus" kp. vicepirm., buvo paskyręs 100 premijoms už geriausius rašinius patriotinėm temom, klasėj parašytiems, Žiburio aukštesniosios mokyklos mokiniams. Premijos buvo įteiktos minėjimo akademinėje dalyje.

1976 m. "Stasio Butkaus" šaulių kp. Detroito Tarptautiniam Institute įrengė du langus.

Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje kasmet ruošia kultūrinės savaitės. Šiais metais tokią savaitę rengė Naujosios Anglijos šaulių rinktinė, vadovaujama inž. Juozo Stašaičio, Kennebunkport, Maine, Tėvų Pranciškonų sodyboj. Iš "Stasio Butkaus" kp. aktyviai dalyvavo 5 šauliai.

MIRUSIEJI KUOPOS NARIAI IR KAPŲ LANKYMAS

Per 22-jus kuopos gyvavimo metus į amžinybę iškeliavo jau 22 šauliai, jų tarpe LŠST Garbės narys, kun. dr. Ignas Boreišis, kuopos steigėjas, kpt. Jonas Petrulionis, buvęs pirm. ltn. Stasys Malinauskas ir kiti, kaikurie daug kuopai dirbė, kaip žurn. Vladas Mingėla, Stasė Pranėnienė ir kiti darbštūs ir energingi šauliai. Jų kapai išmėtyti įvairiose Detroito kapinėse. Kaikurių net vietos negalima rasti. Paskutiniu metu dauguma amžinam poilsiui gula į gražias Holy Sepulchre kapines, kur ilsisi ir kun. dr. Ignas Boreišis. Kapų puošimo dieną valdybos nariai aplanko jų kapus ir juos papuošia tautinėmis vėliavėlėmis.

IR SKAMBINK PER AMŽIUS...

Vincas Tamošiūnas
 "St. Butkaus" šaulių kp. p-kas

Detroitas,
 11.13.1978

Su Lietuvos Nepriklausomybės Aktu, šalia savanorių-kūrėjų ir kariuomenės, laisvės kovose rikiuojasi ir Šaulių Sąjunga.

Baltųjų carų ir karo nuvargintos Lietuvos žmonės kėlėsi naujam gyvenimui. Neiškirstyti kaimai į vienkiemius, kur pelkynai, kaimo keliukai, jokio mokyklų tinklo. Kaimo žmonės be raščiai, bet gilūs patriotai, su savo dainomis, įvairių apeigų oracijomis; nors Lietuva buvo okupanto laikyta tamsi ir juoda, tačiau lietuvybę išlaikė.

Caro karčiamose žydai šeimininkavo, šeimininkaujant saviesiems jos užsidarė. Žmogžudystės, arkliavagystės, klėčių plėšimai išnyko. Kolonistai rusai, po 1863 metų atitremti kaip Rusijoje nusikaltę ir nepataisomi, galvojo, kad ir dabar lengvas plėšimų amatas bus nesusektas, kaip kad buvo prie rusiškų pristavų ir urėdnikų.

Lietuvos jaunutė ir nepatyrusi policija nusi-kaltėlius sutramdyti į talką pasikvietė šaulius.

Nusikaltimai buvo sustabdyti ir kolonistai rusai turėjo taikytis prie normalaus gyvenimo.

Jaunoji Lietuva bujojo nebe dienomis, bet valandomis. Nors trumpas buvo nepriklausomos Lietuvos gyvenimas, bet per 20 metų buvo pasivyta Vakarai. O kokia būtų dabar Lietuva švenčiant savo žemėj 60-ties metų sukaktį?! Aišku — ji būtų mūrinė, kiekvieno lietuvio troba turėtų elektrą. Būtume ir savo šalies šeimininkai, Sibiro taigose nebūtų lietuvių lavonais nuklotų plotų, niekas nežinotų, kaip sveikus žmones talpinti į psichiatrines ligonines, lietuvius laisvai šnekėtų, niekas už retėželio nebūtų tampomas savo gimtojoje žemėje, savi pašto ženklai, tai pagrindas savarankiai valstybei.

Miela sese ir broli, sugrįžkime kiekvienas į savo gimtos žemės apylinkę. Gimtoji apylinkė brangiausia. Aš arčiau esu susigyvenęs su Zarasų apskričiu. Čia prasidėjo 1919 metai mano, tada šaulio, kautynės su lenkais.

"Stasio Butkaus" kp. p-kai: iš k. į d.: buvęs p-kas Juozas Leščinskas, dabartinis, ilgametis p-kas Vincas Tamošiūnas ir buvęs p-kas Leonardas Šulcas. Šioj nuotraukoj nėra kp. įkūrėjo (jau mirusio Jono Petrulionio ir buvusio p-ko Stasio Malinausko, taip pat miręs).

Tragiška buvo 1944 m. liepos 12 d. Zarasuose. Buvo išleidžiami iš kalėjimo bolševikų politiniai kaliniai ir kriminaliniai nusikaltėliai. Miestas išmiręs, nei gyvo žmogaus. Maskvos, laisvų tautų naikintojų tankai buvo už šešių kilometrų nuo Zarasų. Vieni mūsų nutarėm trauktis į žemaitiją, kiti, Laisvės kovotojai, pasitikėdami Amerika-Anglija, nuėjo į miškus, partizaninėms kovoms su okupantu.

Žiaurusis okupantas nenurimsta, ypač kai dar neišžudyti šauliai drįso atsikurti tremtyje. Šian-

Vladas Pūtvis-Putvinskis
Lietuvos Šaulių Sąjungos įkūrėjas

“Stasio Butkaus” kp. vėliavininkas, Vasario 16-osios gimnazijos būrelio vadovas, didelis įvairių lietuviškų užmojų rėmėjas ir šio leidinio dosnus rėmėjas, šaulys Feliksas Blauzdys.
Nuotr. Kazimiero Sragausko

dien raudonieji rykliai siunčia žydams išgalvotus, suklastotus, kai kuriems šauliams, tremtyje kaltinimus, kad jie yra buvę nacių bendradarbiai, gerai žinodami, kad vokiečiai okupavę Lietuvą, Šaulių Sąjungai neleido atsikurti; gerai žinodami, kad šauliai bet kokio okupanto, koks jis bebūtų, raudonas ar rudas, nepakęs. Kaip žydai išgauna tokius kaltinimus nesunku suprasti. O gi tas filmas, Izraelio išleistas, tai grynas išmislas, klasotė. Tokius filmus lengva susukti, kada žydai verčiasi amerikoniškais doleriais.

Kodėl gi raudonu rūbu pasipuošęs smauglys taip nori žudyti šaulius? Aš čia tik paminėsiu įspūdžius iš Zarasų apskr., kur buvo begalės kolonistų, kurie Degučių valsčių sudarė 40% gyventojų, ir čia šauliams su policija reikėjo labai pasitempti, kad prigimti nusikaltėlių įpročiai būtų sustabdyti. Pasisekė. Tačiau kai tas pats nusikaltėlis, išžudęs apie 60,000,000 žmonių, o Lietuvos nepriklausomybę tankais sunaikinęs, tokius

pačius savo rusiško kraujo brolius ėmė išimtinai globoti, padarė viršžmogiais, kaip ir žydus, krašto šeiminkui tada buvo baisi tragedija.

Šauliškos veiklos tinklas apėmė ne tik miestelius, bet ir paskirus didesnius kaimus. Šaulių būriai Zarasų apskr. turėjo savo namus: Dusetų, Salako, Antazavės vietovėse. Ruošėsi statyti dar ir šie būriai: Vajasiškio, Baibių, Imbrado, Antalieptės, Avilių, Degučių, Švedriškių, Smalvų ir Kiviškių.

Zarasuose buvo pastatyti modernūs šaulių Rintinės namai, pastatyti gražūs, erdvūs gimnazijos rūmai, didžiulė miestui ir apylinkei pradžios mokykla; su visais patogumais ligoninės. Buvo nugriautas miesto centre krautuvių lauzynas, o vietoj jų atsirado puikios kraituvės, kuriose įsikūrė prekybininkai žydai. Kaimuose pradžios mokyklos dygo tarytum po lietaus. Šaulių karinis paruošimas prilygo kariniam apmokymui. Vykto metiniai tarp rinktinių manevrai. Kultūrinė veikloj: bibliotekos su laikraščių-žurnalų prenumera-

tom, vaidintojų ir chorų būreliai. Nelaimėn iš-tiktam — šaulių pagalba. Visa tai nepatiko rusams ir žydams, ir įsibrovęs okupantas, pagal Sojuz Sovetskich socialističeskich respublik, Narodnyj komisariat, įsakė: tautininkus, šaulius, policininkus, turtinguosius, paruošti ištrėmimui. Įsaką pasirašė: Ševelev ir Rodionov. Įsako data liko sunkiai išskaitoma.

Dabar gi, gal reiktų pasakyti keleta žodžių bendradarbiavimo ieškotojams su okupanto tarnais, ar reikėjo Šaulių Sąjungai tremtyje atsikurti? Ačiū!.. Dar iki šiol šaulys tremtyje šampano taurių su Tautos išdavikais nekilnoja, o dirba ir yra kasdieninėje sargyboje dėl pavergtos tėvynės laisvės. Mes besąlyginiai, kartu kovojame su pavergtos tėvynės Laisvės Kovotojais dėl tikėjimo ir gimtosios tėvynės laisvės.

“Stasio Butkaus” šaulių kuopa, šventusi spalio 14 d. savo veiklos dvidešimtmetį, visuomenės buvo labai gražiai įvertinta gausiu atsilankymu. Paskaitininkai, meninė programa ir mūsų foto re-

1978 m. “Stasio Butkaus” kp. vadovybė. Sėdi iš k. į d.: foto reporteris Kazimieras Sragauskas, kapelionas kun. Alfonsas Babonas, vicepirm. ir “Tremties Trimito” redaktorė Stefanija Kaunelienė, Sąjungos ir kuopos garbės teismo p-kas dipl. teis. Marijonas Šnapštys, kuopos garbės šaulys Feliksas Motuzas, revizijos komisijos p-kas Juozas Leščinskas, moterų vadovė Adelė Poderienė, izd. Juozas Augaitis; stovi: sekr. Petras Želvys, žurn. Antanas Grinius, vicepirm. Lidija Mingelienė, kp. p-kas Vincas Tamošiūnas, kanklininkų būrelio adm. Emilija Kutkienė, vicepirm. parengimų reikalams Petras Bliūdžius ir kuopos garbės teismo narys, raš. Balys Gražulis.

porterių Jono Markaus ir Kazio Sragausko, foto paroda susilaukė neįprasto žiūrovų įvertinimo. Didelis stolas Šaulių Sąjungos ir pavienių šaulių leidinių, žurnalo "Karys" leidiniai su "Stasio Butkaus" kuopos veiklos viršeliais, o knygų sąrašas toks: Nepriklausomai Lietuvai, Vlodo Pūvio monografija ir parinktieji raštai, Lithuania: The Outpost Of Freedom. Pavienių šaulių kankinių leidiniai: Stefos Rūkienės du tomai, Hildos Tautvaišienės, Elenos Juciūtės, Jono Juodvalkio, "Algirdo" šaulių kuopos — Žemaičių Kankiniai, "Juozo Daumanto" šaulių kuopos 2-jų tomų autoriaus Grigo Valančiaus "Žemaičių Didysis", vyskupas Motiejus Valančius. Dabar spaustuvėje yra "Klaipėdos" jūrų šaulių kuopos, kun. dr. Juozo Prunskio redaguotas veikalas, kuris apima tik mažytę dalelytę mūsų nukankintų lietuvių.

Šia proga tenka nuoširdi padėka mūsų judriam šauliui Algirdui Vaitiekaičiui, kuris taip gražiai sutvarkė nuotraukų, knygų ir žurnalų parodėlę.

Sakysite, maža parama — 8,000 dol. — Šaulių Sąjungos narių sudėta Simui Kudirkai ir jo šeimai. "Stasio Butkaus" kuopos pavieniai šau-

liai Lietuvių Fondą parėmė tūkstantinėmis, mirę šauliai įamžinti Lietuvių Fonde. Kiek aukų duota Lietuvos laisvinimo veiksniams, organizacijoms.

"Stasio Butkaus" šaulių kuopa kartu dirba su Detroito Lietuvių Kultūros klubu, vyksta mugės, parodos, per televizijos kanalus pasirodymai. Jau Detroito ir jo apylinkės amerikiečiams Lietuvos vardas nesvetimas ir mokyklos vaikai iš tolo šaukia: — Lithuania, Lithuania... Labai glaudus bendradarbiavimas su BALFu. Kuopa Suvalkų trikampio lietuviams yra išsiuntus 125 paketus. Darniai dirbame su "Švyturio" jūrų šaulių kuopa. Organizacijų centre šauliai turime savo atstovus.

Mano nuoširdi padėka šauliui istorikui Jonui Švobai už taip kruopščiai paruoštą kuopos istoriją, pedagogei-istorikei, "Tremties Trimito" redaktorei Stefai Kaunelienei, kp. korespondentui žurnalistui Antanui Griniui ir foto reporteriams, Kaziu Sragauskui ir Jonui Markui, užfiksavusiems aprašymais ir nuotraukomis šią kuopos šventę.

Žengdami į tolimesnę veiklą, sakome nežinomo pavergtos Lietuvos poeto žodžiais:

*Ir metai eis, sužydės laukai prie kelio
ir kelsis iš vergijos jungo Lietuva.*

1978 m. spalio 14 d. Lietuvių Kultūros Centre įvykusiame Detroito "Stasio Butkaus" kp. dvidešimtmečio minėjime "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės tautinių šokių grupė "Vytiš" šoka tautinį šokį Rezginėlė. Vadovė Jūratė Jasaitytė, mokytoja Violeta Atkinson.

Gimusio Kūdikėlio šypsena tenuskaidrina Jūsų visų širdis, kalėdinė nuotaika ir tyras džiaugsmas tepripildo Jūsų namus! Kalėdų žvaigždė tesužiba ir Gulago stovyklose, darbo stovyklose tolimojoje šiaurėje, bolševikų kalėjimų kameroose ir psichiatrinėse ligoninėse, kur kenčia už savo įsitikinimus, už meilę tėvynei mūsų sesės ir broliai.

Gimęs Kūdikėlis teatneša visiems mums ramybės, vienybės ir taikos dvasią, kurios mums dažnai tai labai trūksta. Džiaugsmingų Kalėdų kiekvienam ir Kiekvienai.

15-KA METŲ JŪRINIAI ŠAULIŠKU KELIU ŽENGIANT

Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa šiemet švenčia savo sėkmingos veiklos penkiolikos metų sukaktį. Šia proga, bent prabėgoms, tenka pažvelgti į jos, kaip jūriniai šauliškosios veiklos pradininkės išėivijoje, padėjusios pagrindą ir Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje jūrų šaulių šakos gyvai besireiškiančiam judėjimui, pirmuosius žingsnius ir nueitą veiklos kelią Čikagoje.

Atsikūrus Lietuvos Šaulių Sąjungai išėivijoje, jos veiklą plečiant, buvo atkurta ir nepriklausomos Lietuvos laikais gražiai veikusi bei pasireiškusi jūrų šaulių šaka. Jūrų šaulių dalinio steigiamajam susirinkimui susaukti, 1963 m. kovo 15 d. Čikagoje, buvo sudaryta paruošiamoji komisija. Į ją įėjo A. Adomaitis, J. Hofmanas, S. Gasneris, M. Maksvytis ir J. Ulevičius. Komisijos darbams savo patarimais talkininkavo ir tuometinis LŠST pirmininkas a.a. A. Valatkaitis. Kalbamoji komisija, padėjusi daug pastangų, paruošė dirvą pirmajam lietuvių jūrų šaulių būrio JAV-se steigiamajam susirinkimui, įvykusiam 1963 m. liepos 26 d. Čikagoje. Į susirinkimą, kuriame dalyvavo ir LŠS-gos pirmininkas, atvyko 31 lietuvių jūrų šaulių atsteigimo entuziastas, padėjęs pagrindą atkuriamos jūrų šaulių šakos pirmojo dalinio "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos organizacinei veiklai.

Steigiamojo susirinkimo metu į Čikagos jūrų šaulių būrį įstojo 22 susirinkime dalyvavę asmenys-steigėjai, buvo sudaryta būrio valdyba ir siekiama oficialaus LŠST pripažinimo. Į pirmąją jūrų šaulių būrio valdybą išrenkami: P. Adomaitis, P.

Garmontas, S. Gasneris, M. Maksvytis, P. Rimkus ir J. Ulevičius, kurie imasi darbo jūriniai šaulišką veiklą organizuoti ir plėsti. Esant pakankamam narių skaičiui, jūrų šaulių būrys, po trijų mėnesių nuo

įsisteigimo dienos, LŠST CV-bos buvo pripažintas bei patvirtintas, ir, tuo pačiu, kaip pirmasis jūrų šaulių šakos dalinys išėivijoje, jau "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos apimtyje, įsirikiuoja į darnias Lietu-

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopai minint savo veiklos 15-kos metų sukaktį, rugsėjo 24 d., apeigose prie Lietuvos Laisvės Kovų paminklo, nešamas padėti vainikas Žuvusiems už Lietuvos laisvę. Asistuojant kuopos vadovėms A. Anulienei ir G. Kuzmienei, vainiką neša kuopos pirm. E. Vengianskas. Nuotr. P. Malėtos

Lietuvos Kūrėjų - Savanorių S-gos CV-bos ir Čikagos rajono jūrų šaulių "Nemunas" rinktinės pirm. plk. J. Švedas apeigose prie Lietuvos Laisvės Kovų paminklo uždega Aukurą. Nuotr. P. Maletos

vos Šaulių Sąjungos Tremtyje gretas Čikagoje.

Per palyginamai trumpą laiką "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa tinkamai susiorganizuoja ir pradeda reikštis jūrinėmis, kultūrinėmis, visuomeninėmis, tautiniai patriotinėmis, reprezentacinėmis ir kitomis LŠST veiklos apraiškomis. Organizuojami kuopos nariams navigacijos kursai, rengiami plaukiojimo sezono atidarymo ir uždarymo bei kiti parengimai, dalyvaujama kitų organizacijų šventėse, minėjimuose, aktyviai įsijungiama į Čikagos šaulių dalinių bendrinę veiklą ir užmezgamas bei palaikomas ryšys su Lietuvių Jūrų Skautijos ir Kenošos amerikiečių užjūrio veteranų organizacijų nariais. Reprezentuojant lietuvius jūrų šaulius, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos vėliava didingai plėvėsuoja ir rikiuojasi kitų organizacijų vėliavų tarpe.

Kreipiamas reikiamas dėmesys ir į jūrinės programos kuopos ribose organizavimą, vykdymą bei plėtimą. Įsigytas laivas, kuris "Gen. T. Daukantas" vardu, plaukioja Mičigano ežero vandenyse. Kuopos laivas plaukiojimo sezono metu, tarnauja ne tik kuopos nariams, bet ir plačiau lietuviškajai visuomenei Čikagoje, mėgstančiai laivais paplaukioti, ar iš-

plaukus laivu, pažuvauti. "Gen. T. Daukanto" kuopos ir lietuvių jūrų šaulių reprezentacijos reikalais organizuojamos tolimesnės išvykos Mičigano ežero bangomis į Union Pier, Mich., Sand Dunes, Ind., Kenosha, Wisc. ir kt. Kuopos laivas 1974-1975 m. Mičigano ežere plaukiojo "Simas Kudirka", o nuo 1976-jų metų "Gen T. Daukantas II" vardu atžymėtas. Jo stiebą puošia lietuviškoji Trispalvė.

1973-siais metais Čikagoje iškilmingai atšvenčiama "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos sėkmingos veiklos pirmojo dešimtmečio sukaktis ir įžengiama į antrojo dešimtmečio kelią, kuriuo žygiuojant, kuopos veikla dar daugiau plečiama ir pasiekiami nauji laimėjimai.

Pradedant antrąjį veiklos dešimtmetį, Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa, kaip organizacija, užregistruojama Illinois valstijoje ir nuo 1973 m. lapkričio 9 d., pagal gautą iš Secretary of State patvirtintą čarterį Nr. 21574 veikia, kaip pelno nesiekianti lietuvių organizacija "The National Naval Guard of Lithuania in Exile, Inc" vardu, Čikagoje.

Šiame, antrojo dešimtmečio pirmojo penkmečio laikotarpyje, kuopos vadovybės ir narių pastangomis,

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos narių skaičius toli peržengia šimtinės ribą, atkreipiamas reikiamas dėmesys į administracinį apsitvarkymą, finansiniai sustiprėjama ir dar plačiau pasireiškia už kuopos vidaus veiklos ribų. Greta specifinių jūriniai šauliškų apraiškų veikloje, stiprinamas ryšys su vietos šaulių daliniais, glaudžiai bendraujama bei bendradarbiaujama su šauliams giminingsiomis Lietuvos Kūrėjų Savanorių, LKVS "Ramovės", LDK Birutės D-jos organizacijomis ir siekiama bendravimo su LSS-gos jūrų skautais. Talkininkaujama lietuviškoms patriotinėms organizacijoms, finansiniai remiamos lietuvių radijo, televizijos programos ir spauda. Neaplenkiami ir labdaros darbai, kuopos moterų sekcijos vykdomi.

Kuopos ribose kasmet organizuojamos bei pravedamos nariams šaudymo varžybos, organizuojama ar dalyvaujama tradicinėse Čikagos - Detroito - Cicero jūrų šaulių rengiamose Jūros Dienose, aktyviai reiškiama bendrinuose LŠST Centrinų organų šauliškuose renginiuose ir, reikalui esant, įsijungiama talkon juos vykdam. Kuopos laivas, be eilinių plaukiojimų ir reprezentacinių kelionių, ypatingai gražiai pasireiškė savo talka 1977-jų metų LŠST

Kultūrinės Stovyklos, Union Pier, Mich. programą vykdat.

1977 m. vasario 6 d., Cicero Vasario 16-sios minėjimo proga, kartu su Cicero jūrų šaulių "Klaipėdos" kuopa, sudaroma bendra Čikagos rajono Jūrų Šaulių Rinktinė, jūrų šaulių veiklai koordinuoti. Šios, pirmosios Lietuvos Šaulių Sąjungoje jūrų šaulių rinktinės įsteigimo iniciatorė buvo "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa.

Taip, kad užbaigiant 15-sius sėkmingos veiklos metus, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa Čikagoje, tvirtai stovėdama aktyviųjų LŠST dalinių gretose, drąsiai žiūri į ateitį.

Šiandien, minėdami kuopos veiklos 15-kos metų sukaktį, su skausmu širdyse turime prisiminti tuos brolius ir seses, kurie "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopoje, Aukščiausio pašaukti, turėjo apieisti mūsų gretas. Jų amžinam atminimui, susikaupę, lenkiame savo galvas ir atiduodame jūriniai šaulišką pagarbą. Mūsų mirusiųjų gretose amžinybėje rikiuojasi: Antanas Krulikauskas, Jonas Klimas, Alfonsas Paukštys, Antanas Dobilas, Petras Lengvinas

ir Rima Utarienė.

Taip pat, su pagarba, turime prisiminti bei paminėti visus tuos, kurie 15-kos metų kuopos veiklos kelyje, su pasišventimu, atsisakydami brangaus laiko ir poilsio valandų, sėkmėje ir nepasisekimuose, tvirtai stovėjo prie "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos vairo, eidami nedėkingas, sunkias ir atsakomingas kuopos pirmininko pareigas: V. Kulboką, B. Klimavičių, M. Maksvytį, J. Pranaitį, V. Semašką ir J. Ulevičių. Jiems, su pagarba, priklauso padėka.

Pastebėta, kad 15-kos metų bėgyje, keitėsi veiklos sąlygos, keitėsi kuopos vadovai, įvairavo kuopos valdomųjų organų sudėtys, keitėsi kuopos narių skaičius ir svyravo narių nuotaikos. "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopoje nepasikeitęs liko pirmasis, 1963-jų metų, entuziazmas jūriniai šauliškai veiklai, pakili dvasia ir narių bei vadovų-ių pasišventimas kuopą išlaikyti ir vesti tvirtose Lietuvos Šaulių Sąjungos rikiuotės gretose.

Šiandien, Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopai švenčiant garbingą ir prasmingą 15-kos metų

sėkmingos veiklos sukaktį, sveikiname visi kuopos steigiamojo susirinkimo dalyviai-steigėjai, kuopos nariai, buvę ir esantieji vadovai-ės, visi jūriniai šauliškos veiklos rėmėjai ir Lietuvos Šaulių Sąjunga Tremtyje, po kurios vėliava kuopa rikiuojasi. Dėkojama visiems už pasišventimą žengiant darniu organizaciniu keliu.

Lietuviškoji Trispalvė, meilė brangiai Tėvynei Lietuvai bei Baltijos jūros gintarinei pakrantei ir Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje garbinga vėliava, ir toliau tebūna mums švyturiu, siekiant pavergtai Tėvynei Lietuvai laisvės rytojaus — Lietuvos, kaip jūrinės valstybės, atstatymo.

E. Vengianskas

POETĖ MARIJA SIMS-
ČERNECKYTĖ
"Stasio Butkaus" šaulių kp.
Detroite šaulė

Marija Sims-Černeckytė gimė 1906 metais, rugsėjo 30 d. Juodbūdžių km. Veiverių valsč. Marijampolės apskr., gausioje 8 vaikų šeimoje. Ji turėjo 7 brolius ir 4 seseris ir buvo 5-ji šeimoje. Jos tėvas Antanas ir motina Bražaitytė-Černeckiai Juod-

Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos šaulės-šauliai, kuopai švenčiant 15-kos metų veiklos sukaktį, apdovanoti LŠST Garbės Ženkais: iš kairės — K. Vidzius, B. Aniulis, L. Litvinienė, A. Abaravičius, A. Aniulienė, V. Zinkus ir N. Martinkus. Nuotr. P. Malėtos

būdžių kaime turėjo stambų ūkį.

Marija Sims-Černeckytė mokslus ėjo: Mažūriškių pradžios mokyklos vakariniuose kursuose, pas dėdę Bražaitį Virbalyje, Kauno "Pavasario" gimnazijoje ir mergaičių mokytojų seminarijoje Kaune. Seminarijos nebaigė.

Marija būdama moksleivė, priklausė pavasarininkų, ateitininkų ir šaulių jaunimo būreliams. Poetė Marija pirmuosius poetinius bandymus pradėjo Lietuvoje, tačiau kaip rašytoja ji pradėjo reikštis tik atvykus į Ameriką. Štai ką ji pati apie save sako: — Lietuvoje aš ėmiau rašyti eilėraščius, bet niekam nerodžiau, nes buvo kažin kaip nepatogu prisipažinti, kad rašau. Visą ką parašydavau, slėpdavau arba sunaikindavau. Gyvendama pas dėdę Bražaitį Virbalyje, buvau pramokusi skaityti. Aš mokiausi atmintinai bet kokį eilėraščių, patekusį į mano rankas. Pastebėjusi, kad dėdės sieninio kalendoriaus kitose lapelių pusėje būdavo išspausdintas ir vienas kitas eilėraščių, aš nekantriai laukdavau, kol dėdė lapelį nuplėš. Aš tuos eilėraščius, ne tik skaitydavau, bet daugelį jų išmokdavau atmintinai.

Lankydama Veiverių vidurinę mokyklą, Marija ėmė domėtis literatūra. Ypatingai mėgo skaityti poeziją. Skaitė Krėvės "Šarūną", Fausto Kiršos ir kitų rašytojų raštus. Eilėraščius išsikirdavo iš laikraščių ir dėdavo į bylą. Daug eilėraščių mokoje mintinai ir mėgo mokyklos renginiuose ar vakarėliuose juos deklamuoti. Deklamavimas buvo jos aistra.

1927 metais, atostogaudama vasarą Juodbūdžiuose, Marija susipažino su atvažiavusiu iš Amerikos stambaus ūkininko kaimyno sūnum Baltrum Aukščiūnu ir tą patį rudenį, turėdama 20 metų, ištekėjo, o 1928 m. rugpiūčio 17 d. atvyko į Ameriką.

Marija, atvykus į Ameriką, pradėjo naują gyvenimą: lankė vakarinius anglų kalbos kursus, mokino senųjų lietuvių vaikus lietuviškai ir ėmė reikštis lietuvių visuomeninėje veikloje; įstojo į Lietuvių Dukterų Draugiją, kuri buvo suorganizuota prie šv. Jurgio parapijos, ir greitai pateko į tos draugijos valdybą, eidama

"Stasio Butkaus" šaulių kp. šaulė Detroite, poetė Marija Černeckytė - Sims

pirmininkės ar sekretorės pareigas. Taip pat įstojo į Amerikos Lietuvių Romos Katalikių Moterų Sąjungos 54 kuopą ir joje užėmė vadovaujančias, pirmininkės ar sekretorės, vietas; įsijungė į didelį šv. Jurgio parapijos chorą. Prie choro Marija suorganizavo mergaičių tautinių šokių grupę ir jai vadovavo. Taip pat ji suorganizavo ir jaunamečių mergaičių šokėjų grupę. Su šokėjomis Marija ruošė spektaklius ne tik Detroite, bet ir kituose miestuose. Marija mėgo dainuoti ir buvo gera dainininkė. Šv. Jurgio parapijos choras giedodavo ne tik mišioms, bet dar ruošdavo koncertus bei operėčių pastatymus. Ir Marija visada būdavo jų veikli dalyvė. Be to, ji rašė eilėraščius ir korespondencijas iš Detroito daugeliui laikraščių. O šalia visuomeninės veiklos dar dirbo dirbtuvėje, ligoninėje kaip masažistė ir kurį laiką vertėsi kaip automatų operatorė.

Marijos gyvenimas su vyru B. Aukščiūnu nebuvo laimingas. Vyras mažai uždirbo, dažnai būdavo paleidžiamas iš darbo, sirgo, ir du kartus savaitėje eidavo pas daktarą. Kartą jos vyrui išsitarus: "jei tau čia negerai, gali išeiti", Marija tą ir padarė. Pasiėmė savo daiktus ir išėjo.

1941 m. rugpiūčio 5 d. ji ištekėjo už dr. Jono Sims-Šimoliūno. Sukūrusi antrą kartą šeimą, Marija jau buvo daug ko patyrusi moteris.

Dabar prasidėjo jos naujas gyvenimas ir ji galėjo poezijai skirti daugiau laiko.

— Mano gyvenimas pasikeitė iš pagrindų, — pasakojo Marija. — Aš, pagaliau, pasijutau žmogum. Galėjau ką norėjau dirbti, kur norėjau važiuoti. Mes tada su Jonuku važinėjome į visus lietuvių suvažiavimus, kur tik jie vykdavo: Vašingtone, New Yorke, Čikagoje ar kitur. Ji galėjo daugiau laiko skirti ir spaudai. Pradėjo kas savaitę rašyti į "Vienybę" ir pasidarė kolumnistė. Taip pat rašė į "Dirvą", "Margutį", "Draugą", "Darbininką", "Garsą" ir kitus laikraščius. Vienuose laikraščiuose spausdino savo eilėraščius, o kituose rašė korespondencijas. Be spaudos darbo, dirbo ir lietuviškoje veikloje. Marija buvo Amerikos Raudonojo Kryžiaus lietuvių skyriaus ir Lietuvai Vaduoti Sąjungos Detroito skyriaus sekretorė. Dirbdama R.K., Marija gavo net 4 pažymėjimus iš ARK vadovybės. Lietuvai Vaduoti Sąjungos Detroito skyrius ruošdavo ir Vasario 16 Dienos minėjimus, iki tą darbą perėmė Detroito Lietuvių Organizacijų Centras. Kartu su Marija Sims-Černeckyte dirbo dr. E. Guskaitė, S. Čiurlionytė-Douvan, E. Raubienė, O. Vilkienė ir V. Motužienė.

Pasibaigus II Pasauliniam karui, Marijai atsivėrė nauji veiklos akiračiai. Ji suorganizavo siuntinių siuntimą tremtiniais į Vokietiją, Prancūziją ir kitus kraštus. Savo vardu sudarė sutartis ir iš Vokietijos partraukė 35 tremtinius. Simsų namai tuo laiku buvo tremtinių pereinamoji stovykla. Simsų namuose rasdavo apsigalvoti vietai ir į Detroitą atvykusieji menininkai, solistai ir paskaitininkai.

Pirmas Marijos Sims eilėraščių rinkinys "Eilėraščiai iš užjūrio", Kapsų Aguonos slapyvardžiu pasirašytas, buvo išleistas Lietuvoje 1939 metais. Po 10 metų nuo pirmojo rinkinio pasirodymo, Marija išspausdino kitą kūrybos rinkinį "Mano Dienos". Jį išleido "Vienybė" Brooklyne. Maždaug vėl po 10 metų, 1959 m. pasirodė trečias stambus 242 psl. Vytauto Alanto redaguotas eilėraščių rinkinys "Ant Kryželių Senų", spausdintas "Tėviškės" spaustuviėje

Čikagoje. Papildytą to rinkinio II laida, redaguota taip pat Vytauto Alanto, pasirodė 1971 m., atspausdinta Galinda Press, Inc., Cleveland, Ohio.

Marija Sims-Černeckytė priklauso prie tų mūsų išėivių žmonių, kurie atvyko į šį kraštą su Lietuvos meile širdyje ir jos nepamiršo. Ji yra vieną eilėraščių parašiusi ir šauliams.

A. Grinius

Paminėtas "St. Butkaus" kuopos dvidešimtmetis

"Stasio Butkaus" šaulių kuopa, spalio 14 d., Dievo Apvaizdos parapijos Kultūros Centre, Southfielde, paminėjo savo veiklos dvidešimtmetį. Scenos priešakinėje sienoje į akis krito balta didelė skaitlinė "20"; kairėje pusėje stovėjo du papildinti paveikslai: Šaulių Sąjungos įkūrėjo Vlado Pūtvio ir pirmojo Lietuvos kareivio Stasio Butkaus.

Minėjimą atidarė vienas iš kuopos steigėjų, kuopos vėliavos mecenatas, LŠS-gos T. centro valdybos ir kuopos garbės teismų pirmininkas, teis. Marijonas Šnapštys. Į sceną buvo įneštos šios vėliavos: Amerikos, Lietuvos, "St. Butkaus" šaulių kuopos, savanorių, ramovėnų, jūrų šaulių "Švyturio" kuopos, "Vlado Pūtvio" šaulių kuopos Toronte, "Žalgirio" šaulių kuopos Klevelande, "Vytauto Didžiojo" rinktinės Čikagoje.

Invokaciją sukalbėjo kuopos kapelionas kun. Alfonsas Babonas. Tolesnei programai vesti buvo pakviesta kuopos vicepirmininkė, "Tremties Trimito" redaktorė, Stefa Kaunelienė.

Buvo pagerbti kuopos steigėjai: Marijonas Šnapštys, Juozas Augaitis, Kazys Vilkauskas, Juozas Kinčius, Leopoldas Heiningas ir garbės šaulys Feliksas Motuzas. Taip pat ir buvę kuopos pirmininkai: Vincas Tamošiūnas, Leonardas Šulcas ir Juozas Leščinskis. Vytė ir Rūta Šnapštytės jiems prisegė tautinių spalvų rožytes.

Atsistojimu ir tylos minute buvo pagerbti mirę kuopos nariai ir buvę, jau mirę kuopos pirmininkai, kpt. Jonas Petrušionis ir ltn. Stasys Malinauskas.

Šventėje dalyvavo šių dalinių atstovai LŠST CV-bos pirmininkas Karolis Milkovaitis su žmona, buvusia CV-bos moterų sekcijos vadove, CV-bos vicepirmininkas ir jūrų šaulių "Švyturio" kuopos pirmininkas Alfa Šukys su žmona, Windsorio šaulių būrio "Vytija" p-kas Mikolas Kizys, CV-bos narys Petras Padvaiskas iš Čikagos; "Vlado Pūtvio" šaulių kuopos Toronte: Vytautas Pečiulis,

Buvusi politinė kalinė, knygos "Pėdos Mirties Zonoje" autorė, "Vana-gaičio" šaulių kp. Bostone šaulė Elena Juciūtė, po paskaitos "Stasio Butkaus" kp. dvidešimtmečio minėjime apdovanota gėlių puokšte. Nuotr. Kazimiero Sragausko

Andrius Borkertas ir Kazys Pajaujis ir 9 "Žalgirio" kuopos atstovai iš Klevelando; A.L. Tarybos pirmininkas dr. Kazys Bobelis, vicepirmininkai: dr. Kazys Šidlauskas ir Teodoras Blinstrubas.

LŠST CV-bos pirmininkas Karolis Milkovaitis pasakė sveikinimo kalbą ir iškelė kuopos veiklą, išvardindamas kuopos veikėjus-kultūrininkus: kuopos pirmininką Vincą Tamošiūną, istoriką Joną Švobą, vicepirmininkę Stefą Kaunelienę, sol. Danutę Petronienę ir kitus.

Paminėjime dalyvavo šių organizacijų atstovai: savanorių — mjr. Kazys Daugvydas, ramovėnų — kpt. Stasys Šimo-

liūnas, Klaipėdos Krašto atvadavimo Sąj. — Petras Bliūdžius, birutiečių — Kristina Daugvydienė, DLOC v-bos p-kas Rimas Sakis, LB Michigano apygardos ir Sendraugių ateitininkų p-kas Jurgis Mikaila, LB Detroito apylinkės p-kas Algis Rugienius, Pavergtų Tautų atstovas Algis Barauskas, šv. Antano parapijos klebonas kun. Kazimieras Simaitis, Dievo Apvaizdos parapijos klebonas kun. Viktoras Kriščiūnevičius, šv. Kazimiero, Windsore, klebonas kun. Domininkas Lengvinas, kuopos kapelionas kun. Alfonsas Babonas, "Žiburio" lituanistinių mokyklų vedėja Danutė Jankienė, "Auš-

ros" lituanistinės mokyklos vedėjas Antanas Vaitėnas, ALTS-gos pirmininkas Jonas Švoba, "Baltijos" tunto turtininkas ltn. Jonas Asminas, LB Grand Rapids apylinkės p-kas Pranas Turūta, knygos "Pėdos Mirties Zonoje" autorė Elena Juciūtė.

Elena Juciūtė savo gerai paruoštoje paskaitoje, pasveikinusi kuopą dvidešimties metų sukakties proga, nušvietė Lietuvos šaulių darbus kariniame ir kultūriniame bare, pradėdama nuo įvykusio šaulių suvažiavimo Kaune. Jos pasakymu, šauliai buvo ne tik geri Lietuvos kariuomenės talkininkai, bet ir kultūrininkai. O jų įvertinimas buvo toks: okupavus bolševikams Lietuvą jie visi tapo liaudies priešai. Gaila, salės akustika nevisai iš gerųjų ir toliau sėdintieji karais nenugirdo jos išreikštų gražių minčių. Po Elenos Juciūtės paskaitos sekė istoriko Jono Švobos sutrumpinta kuopos apžvalga. Ši apžvalga bus atspausdinta "Karyje".

Kuopa dvidešimt metų sukakties proga gavo daug sveikinimų. Sveikinimus perskaitė vicepirmininkė Stefa Kaunelienė. Sveikino: Kanados šaulių rinktinės pirmininkas J. Šiaučius, "Kar. Juozapavičiaus" šaulių kuopos Klevelande p-kas dr. Kazys Pautienis, "DLK Gedmino" šaulių kuopos Kanadoje pirmininkas Stepas Jokubickas, "Dr. Vinco Kudirkos" šaulių kuopos p-kas Vladas Gedmintas, "Vytauto Didžiojo" š. rinktinės p-kas Vl. Išganaitis, "Juozo Daumanto" šaulių kuopos p-kas Kazys Karuža, Detroito Lietuvių Kultūros klb. p-kas Antanas Musteikis, "Simo Kudirkos" šaulių kuopos p-kas Kęstutis Miklas, DLOC-o valdybos p-kas adv. Rimas Sakis, "Martyno Jankaus" šaulių kuopos p-kas Romualdas Bielkevičius, Gunda ir Kęstutis Kodačiai, "Maironio" šaulių kuopos p-kas J. Staškus, "L.K. Birutės" draugijos Detroito sk. p-kė Kristina Daugvydienė, savanorių ir LKVS-gos "Ramovė" Detroito skyriaus mjr. Kazys Daugvydas ir kpt. Stasys Šimoliūnas, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos p-kas Edmundas Vengianskas, "D.L.K. Kęstučio" šaulių kuopos p-kas Petras Petrušaitis, LŠST atkūrimo mecenatas s-gos garbės narys Vaidevutis Mantautas, "Povilo Lukšio" šaulių kuopos Kanadoje p-kas Adolfas Šetikas, "Gabijos" tunto turtininkė ps. Dalia Gilvydienė, Elzbieta Paurazienė, "Romo Kalantos" šaulių kuopos p-kas Juozas Babrys, LF ir LF vajuos komiteto p-kas Vytautas Kutkus, ALTS-gos Detroito skyriaus p-kas Jonas Švoba, jūrų šaulių "Klaipėda" kuopos p-kas Karolis Milkovaitis, "Baltijos" skautų tunto turtininkas s. Jonas Asminas. Telegramomis: Patersono šaulių būrio p-kas Antanas

Rugys, "Vlado Pūtvio" šaulių kuopos steigėja Eugenija Klupšienė. Po perskaitytų sveikinimų sugiedotas Lietuvos himnas, išneštos vėliavos ir jų išnešimu buvo baigta pirmoji dalis.

Kuopos solistė Danutė Petronienė, akomponuojant muz. Richard Meier, padainavo 6 dainas: Agonėlės, Lopšinė, Vosilkėliai, Mano sieloj šiandien šventė, Linelius roviau, Na, tai kas... Dainavo labai gražiai ir nuo publikos susilaukė daug plojimų.

"Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės grupė "Vytiš" dviem išėjimais pašoko devynis tautinius šokius: Šitam dideliame būry, Landytinis, Čigonėlis, Kepurinė, Lenciūgelis, Rezzginėlė, Bledzingėlė, Jonkelis, Mikita ir Kubilas. Pagal programą turėjo šokti dar 5 šokius, bet šokėjai Jūratei Jasaitytei susižeidus, šokiai buvo nutraukti. O kaip gražiai šoko ir kaip publika gailėjosi, kai buvo neįvykdyta visa programa. Visi galvojo, kad programa nutraukta, kadangi kalbos ir įvairūs pristatymai per ilgai užsitęsė. Šokėjų vadovė Jūratė Jasaitytė, mok. Violeta Atkinson, pranešėja Valerija Sparkytė, akordeonistas muz. Rimas Kasputis. Šokėjai: Violeta Atkinson, Jūratė Jasaitytė, Danutė Juodytė, Rūta Juodytė, Rūta Mikalajūnaitė, Neringa Peseckaitė, Marytė Pociūtė, Aldona Simanavičiūtė-Powels, Gita Rudaitytė, Valerija Sparkytė, Alfredas Galinaitis, Jonas Grigola jr., Povilas Krutulis, Linas Mastis, Algirdas Palukaitis, Denis Powels, Virgilijus Rukuiža, Algis Siliūnas ir Albinas Žaliausaaas, jr. Pertraukus metu kanklėmis paskambino E. Mikulolytė, muz. O. Mikulskienės mokinė.

Programos vykdytojai buvo apdovanoti gelėmis, o kuopos pirmininkas Vincas Tamošiūnas visiems padėkojo. LB Detroito apylinkės p-kas Algis Rugienius ir DLOC v-bos p-kas Rimas Sakis, Vincui Tamošiūnui įteikė dovanų po knyga. Po pirmininko padėkos sekė vakarienė ir šokiai, muz. Rimo Kaspučio "Romantikai" grojant. Muzikai Alfonsui Mikulskiui švenčiant savo gimimo dieną, buvo sugiedota Ilgiausių metų, valio, valio! Paminėjimo metu turėjome dvi parodėles: Elenos Juciūtės kalėjime ir kitur pagamintų eksponatų ir Kazio Sragausko ir Jono Markaus foto nuotraukų. Publika jas labai įvertino ir jomis domėjosi. Ypač, kad tose nuotraukose daug kas rado ir pats save.

Minėjimo metu kuopa turėjo ir turtingą dovanų stalą. Dovanas kirstė: Marijona Šnapštys, Lidija Mingėlienė, Julija Bliūdžiuvienė, talkininkaujant Vytei ir Rūtai Šnapštytėms. Daug kas įsigijo Elenos Juciūtės knygą "Pėdos Mirties Zonoje" ir gavo autorės parašą.

Sekmadienį, spalio 15 d. 10:30 val., šauliai organizuoti su vėliavomis dalyvavo šv. Antano parapijos bažnyčioje. Klebonas kun. Simaitis savo pamokslė paminėjo šaulius ir jų atliekamus darbus. Mišioms pasibaigus, buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Šaulius ir svečius, iš toliau atvykusius, šaulės Emilija Kutkienė ir Lidija Mingėlienė pavaišino kavute ir pyragaičiais.

Antanas Grinius

Nauja šaulių kuopa Floridoje

Jau prieš penkerius metus St. Peterburge, Floridoj, įsikūrė "Romo Kalantos" šaulių kuopa. Vėliau įsikūrė ir jūrų šaulių kuopa "Palanga", kuri spalio 29 d. pašventino iš Lietuvos gautą lietuvišką vėliavą, kartu pašventino ir JAV vėliavą.

Iš kitų valstijų atvykus ir Atlanto pakraštį įsikūrus didesniai aktyvių šaulių skaičiumi, dr. K. Pautienis ir M. Vitkus ėmėsi iniciatyvos suorganizuoti Atlanto pakraščio kuopą.

Spalio 8 d. Miami Lietuvių Klube įvyko kp. steigiamasis susirinkimas. Atidarydamas susirinkimą, LŠST CV vicepirm. dr. K. Pautienis palinkėjo naujai kuopai sėkmingai dirbti lietuvišką darbą, kad okupuota tėvynė greičiau nusikratytų vergijos pančių. Šauliai remia visas lietuviškas organizacijas, remia lietuvišką spaudą, tik komunistus ir jų simpatikus smerkia. Šauliai ateina į lietuviškas kolonijas siekdami vienybės ir talkina kitų organizacijų darbuose ir užpildo spragas, kurias kitos organizacijos palieka.

Į naujos kuopos valdybą išrinkti: p-kas M. Vitkus, vykd. visepirm. dr. K. Pautienis, kultūrinių reikalų vadovė K. Kodatienė, LŠST garbės narė, vicepirm. Varnas, Jonas Paškus, Bronė Paškienė ir J. Karsokas. Revizijos komisija: Ona Rudaitienė, Ona Pautienienė ir E. Ungar. Į garbės teismą: inž. K. Kodatis, Al. Liaugminas ir G.J. Revizijos komisija ir dalis valdybos išrinkti iš Pompano Beach, nes parengimai bus daromi dviejose vietose.

Sveikinam ir linkim sėkmingos veiklos naujai šaulių kuopai.

K. P.

15-kos metų veiklos sukakties šventė

Š.m. rugsėjo 23-24 d.d., Čikagoje, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa iškilmingai atšventė ir paminėjo savo sėkmingos veiklos 15-kos metų sukaktį, kuri buvo atžymėta banketu, pamaldomis ir apeigomis prie Lietuvos Laisvės Kovų paminklo.

Šeštadienį, rugsėjo 23 d. vakare, Šaulių namuose, dalyvaujant daugybei svečių, rėmėjams, šaulėms ir šauliams bei jų draugams, o taip pat ir lietuviškųjų organizacijų atstovams, buvo pradėta šventės akademinė dalis. "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos pirm. E. Vengianskas, sveikindamas gausiai susirinkusius į garbės prezidiumą pakvietė: Lietuvos gen. konsulę J. Daužvardienę, LŠST pirm. K. Milkovaitį, LŠST Vyr. kapelioną tėv. J. Borevičių, LŠST moterų vadovę S. Cecevičienę, Lietuvos Kūrėjų-Savanorių pirm. plk. J. Švedą, LKVS "Ramovė" Čikagos skur. pirm. kpt. A. Juškevičių, LDK Birutės Dr-jos pirm. K. Leonaitienę, LSS Brolijos jūrų skautų skyr. ved. s. B. Kupcikevičių, gen. št. plk. K. Dabulevičių, Detroito j.š. "Švyturio" kuopos pirm. inž. A. Šukį, Čikagos "Vytauto Didž." šaulių rinkt. pirm. V. Išganaitį ir Toronto "Vlado Pūtvio" kp. pirm. S. Jokubaitį. Prezidiumo nariams užėmus vietas, buvo įneštos minėjime dalyvaujančių šaulių dalinių vėliavos. Prasmingas invokacijos mintis išreiškė LŠST vyr. kapelionas tėv. J. Borevičius, sekė "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos pirmininko žodis.

Kuopos pirm. E. Vengianskas, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos 15-kos metų apžvalginiam žodyje, aptarė kuopos kūrimosi pirmuosius žingsnius, organizavimosi kelią, išvardino organizacinės komisijos narius, kuopos organizatorius, kuopai vadovavusius pirmininkus ir nurodė pasiektus laimėjimus šauliškoje ir jūrinėje veikloje. Prisiminė mirusius kuopos narius ir kvietė visus susirinkusius, tylos minute ir atsistojimu, juos pagerbti. Baigdamas savo žodį, išreiškė padėką visiems kuopos veiklos rėmėjams, jūrų šauliams ir vadovams, už 15-kos metų bėgyje teikiamą paramą bei pasišventimą jūrinei šauliškajai veiklai.

Už nuopelnus LŠST ir "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopai, apdovanojimai LŠST garbės žymenimis, buvo iššaukti kuopos nariai, kuriems Lietuvos gen. kons. J. Daužvardienė, aistuojant LŠST pirmininkui K. Milkovaičiui, kuopos pirm. E. Vengianskui ir moterų vad. pav. G. Kuznienei, prisegė: LŠST Šaulių Žvaigždės ordiną — Norbertui Martinkui, Šaulių Žvaigždės medalius — Vincui Zinkui, Angelei Aniulienei, Algiiui Abaravičiui, Klemensui Vidžiui, Baliai Aniuliui ir Lotei Litvinienei.

Po apdovanojimų LŠST garbės ženklais, "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopą 15-kos metų veiklos sukakties proga sveikino žodžiu gen. Lietuvos konsulė Čikagoje J. Daužvardienė, LŠST pirmininkas, o taip pat ir Cicero jūrų šaulių "Klaipėda" kuopos pirm. K. Mil-

kovaitis ir visi prezidiuman pakviesti garbės svečiai, organizacijų atstovai. Buvo išvardinta 18 šaulių dalinių ir jų pirmininkai atsiuntę sveikinimus raštu.

Akademinė šventės dalis buvo užbaigta Lietuvos himnu ir vėliavų išnešimu. Vėliavoms komandavo j.š. V. Zinkus.

Meninę programą atliko dain. Margarita Momkienė, jausmingai padainavusi 6 dainas ir rašytojas Aloyzas Baronas, pralinksminęs visus savo nuotaikingų jumoristinių eilėraščių deklamacija. Dainininkei akomponavo muz. Aloyzas Jurgutis.

Po to, vyko vaisės, grojant "Vyties" orkestrui — šokiai, buvo prarastas laimės keliu dovanų paskirstymas, rožių valsas, veikė baras. Visi, jauni ir seni, linksminosi ir kartu su daukantėnais išgyveno jų džiaugsmingas šventines nuotakas.

Sekmadienį, rugsėjo 24 d., kuopos sukaktutinė programa buvo tęsiama pamaldomis, kurias atnašavo LŠST vyr. kapel. tėv. J. Borevičius ir tarė tam pritaikytą prasmingą pamokslą. Pamaldose jūrų šauliai dalyvavo rikiuotėje su vėliavomis, kurių tarpe buvo ir LSS Brolijos jūrų skautų vėliava. Mišioms pataravo j.š. K. Vidžius, giedoto dain. M. Momkienė.

Po pamaldų, apeigomis prie Lietuvos Laisvės Kovų paminklo, buvo pagerbti Lietuvos kūrėjai-savanoriai, kariai, šauliai ir jūreiviai, mirę ar kovose žuvę dėl Lietuvos laisvės. Aukurą uždegė LV Savanorių S-gos ir "Nemuno" jūrų šaulių rinktinės pirm. plk. J. Švedas, asistuojant Detroito jūrų šaulėms, žodį tarė LŠST pirm. K. Milkovaitis, vainiką prie LLK paminklo padėjo "Gen. T. Daukanto" j.š. kuopos pirmininkas E. Vengianskas, moterų vadovėms A. Aniulienei ir G. Kuznienei asistuojant. Apeigas prie paminklo pravedė LKVS "Ramovė" Čikagos skyriaus pirm. kpt. A. Juškevičius.

Taip iškilmingai, gražiai ir prasmingai buvo paminėta Čikagos "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos 15-kos metų veiklos sukaktis.

Geriausios sėkmės "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopai tvirtai žengiančiai šauliškuoju keliu.

J. š.

"Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopoje "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopa, atšventusi 15-kos metų sėkmingos veiklos sukaktį, š.m. spalio 15 d. Cicero Medžiotų ir Meškertotų dr-jos šaudykloje, netoli Antioch, Ill., suruošė kuopos 1978 metų šaudymo varžybas, kuriose dalyvavo 16 šaudytojų. Buvo šaudoma vyrų ir moterų grupėse. Vyrai šaudė iš 50 jardų atstumo: gulom, klupščiom ir stačiom, po 10 šūvių į taikinį. Moterys — iš 25 jardų atstumo: gulom,

10 šūvių į taikinį. Teisėjavo Cicero jūrų šaulių kuopos atstovas j.š. Valeika. Varžybas pravedė kuopos šaudymo sporto vadovas j.š. A. Martinkus.

Pagal surinktus taškus, vyrų grupėje po įtemptų varžybų, I vietą, trečius metus iš eilės, laimėjo K. Pumputis, II vietą V. Ripskis ir III vietą E. Vengianskas. Moterų grupėje — I vietą L. Litviniene, II vietą Z. Ripskienė ir III vietą G. Kuzniene.

Po varžybų, prie sesių skaniai pagamintų užkandžių, kuopos pirm. E. Vengianskas, paskelbęs varžybų davinius, pasveikino laimėtojus, padėkojo varžybas suorganizavusiam A. Martinkui ir teisėjavusiam br. Baleikai, išreiškė padėką Cicero Medžiotų bei Meškertotų dr-jos vadovybei, leidusiai pasinaudoti šaudykla ir paskelbė, kad kuopoje esant nemažam susidomėjimui šaudymo sportu, nuo 1979 m. "Gen. T. Daukanto" kuopa, galės įsijungti ir į LŠST vykdomas visasajungines tarpuoepines bei individualines šaudymo varžybas.

Taip, kad ir šaltokam orui esant, buvo užbaigtos daukantėnų 1978 metų šaudymo varžybos, keletas valandų šeimininėje nuotaikoje praleista gamtoje, aplaistyti laimėtojai ir paguosti pralaimėję, Cicero Medžiotų ir Meškertotų dr-jos ažuolne.

Š.m. spalio 21 d. kuopos nariai gausiai dalyvavo Lietuvos kūrėjų-savanorių, ramovėnų, birutininkių ir šaulių surengtoje žurnalui KARYS paremti kultūrinėje popietėje, kuri įvyko Šaulių Namuose.

Kultūrinę popietę pradėjo LKVS "Ramovė" Čikagos skyriaus pirmininkas A. Juškevičius, sveikindamas gausiai susirinkusius ir kviesdamas programą prarasti "Gen. T. Daukanto" jūrų šaulių kuopos pirmininką ir LKVS "Ramovė" Čikagos sk. vicepirm. E. Vengianską.

Šiais metais popietės oficialioji dalis buvo pradėta LŠST pirmininko K. Milkovaičio žodžiu. Toliau kalbėjo KARIO atstovas Čikagai K. Juškaitis ir žurnalo redakcinio kolektyvo narys B. Brazdžionis, paskaitęs savo kūrybos patriotinį eilėraščių.

Atsistojimu ir minutės susikaupimu buvo prisistimtas ir pagerbtas žurnalo KARYS steigėjas ir ilgametis redaktorius, neseniai miręs, plk. Balčiūnas-Svaistas.

Meninėje programoje keleta dainų padainavo "Vytauto Didžiojo" šaulių rinktinės dainininkių grupė, vadovaujama š. Miliulio.

Programai pasibaigus, visi vaišinosi skaniais užkandžiais, kurie buvo pagaminti šaulių dalinių moterų, p. Cecevičienei vadovaujant. J. Bagdžius sėkmingai prarvedė laimėjimų paskirstymą ir varžytines sesės A. Laurinaitienės paaukotam tortui

“Napoleonui” laimėti. Veikė ramovėnų aptarnaujamas baras. Buvo sugiedota Ilgiausių metų kuopos sesei M. Gvildienei gimtadienio proga ir smagiai pasilinksmina, nepagailint dolerio KARIUI paremti. Visus linksmino smagia muzika š. Ramonis.

Lietuvos kūrėjų-savanorių, ramovėnų, šaulių ir birutininkių bendromis pastangomis suorganizuota KARIUI paremti kultūrinė popietė, sutraukusi pilną šaulių namų salę dalyvių ir sutelkusi per 1000 dol. finansinės paramos žurnalui, dar kartą liudija, kad bendromis ir sutelktinėmis pastangomis pasiekiami gražūs rezultatai, prie ko ir “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopa yra prisidėjusi.

1978-sius metus “Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopa numato užbaigti š.m. lapkričio 26 d. kuopos visuotiniu narių susirinkimu. Kuopos šaulės gruodžio 10 d. aplankys lietuvius senelius Lemonte ir gruodžio 16 d. ruošiamos kuopos Kūčios.

J. š.

Šaudymo varžybos Klevelande

Klevelande, “Žalgirio” kuopos šaudykoje, įvyko LŠST šaudymo varžybos. Varžybose dalyvavo sekančių šaulių dalinių šaudytojai: Jūrų šaulių kp. “Klaipėda” iš Cicero, “Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės iš Čikagos, “Stasio Butkaus” kuopos Detroite, “Žalgirio” kp. Klevelande ir “Kar. A. Juozapavičiaus” kp. Klevelande.

Šaudymo varžybas pravedė LŠST sporto vadovas J. Petrašiūnas. Šaudymas vyko taškų sistema. Pirmą vietą vyrų klasėj laimėjo Jonas Šostakas, “Stasio Butkaus” kuopos, Detroite. Moterų klasėj p. Virginija iš Čikagos.

Vakare, Lietuvių Namų didžiojoje salėje, varžybų rengėjai, “Žalgirio” šaulių kuopa, suruošė dalyviams, svečiams ir šauliams vakarienę-balių.

Trumpu žodžiu vakarienę pradėjo kp. p-kas B. Nainys ir pakvietė LŠST sporto vadovą J. Petrašiūną įteikti laimėtojams trofėjas. LŠST CV p-kas Karolis Milkovaitis, taręs žodį, įteikė apdovanojimams šauliams žymenis. Žymenis gavo: F. Navickas, D. Vaičiūnas, O. Čiuprinskienė, A. Šarkauskienė ir I. Muliolis.

Po žymenų įteikimo, grojant R. Štrimaičiui, vyko vaisės ir šokiai.

“Žalgirio” kp. vadovybė dėkinga ponams Bartkams už leidimą naudotis šaudykla.

E. P.

Cicero jūrų šauliai

Š.m. spalio 21 d., Šaulių Namuose, įvyko Cicero j. šaulių kuopos “Klaipėda” tradicinis Švyturio balius. Nors tą dieną Čikagoje buvo keletas didelių pa-

Po prarastų šaudymo varžybų Klevelande vaisių metu, prie stalo sėdi iš k. į d.: buvęs “Žalgirio” kp. p-kas muz. Alfonsas Mikulskis, LŠST CV p-kas Karolis Milkovaitis, ponia Nainienė (viešnia iš Čikagos), p. Stuogienė ir šonu sėdi p. Bartkuvienė. Nuotr. V. Bacevičiaus

rengimų, tačiau pas Cicero šaulius susirinko tiek svečių, kad vos galėjo sutilpti Šaulių Namų salėje.

Kuopos pirm. K. Milkovaitis atidarė balių, pasveikindamas visus susirinkusius. Meninę programą prarasti pakvietė kuopos meno vadovą A. Markauską, kuris publikai pristatė šio vakaro solistę — kuopos šaulę I. Petrauskienę. Ji padainavo keleta dainų, kurios buvo palydėtos gausiais plojimais. Jai akomponavo jauna jėga — L. Šleiterytė. Baigus programą, solistei buvo įteikta gėlių.

Kaip visuomet, sunkiausias darbas gula ant moterų vadovės pečių, t.y., baliaus maisto paruošimas. Kad palengvinus sesių darbą, šiemet moterų vadovė R. Latožienė, pasitarusi su valdyba, pasamdė šeiminkę L. Matusevičienę, kuri pagamino šaltą ir šiltą maistą. Prie kavos įvairių pyragaičių ir pyragų, moterų vadovės paprašytos, prikepė ir paaukojo baliui kuopos kaikurios šaulės. Kadangi visų pavardžių nežinau, tai neminėsiu nė vienos, bet joms visoms priklauso kuopos didžiausia padėka. Nors maistui pagaminti buvo pasamdyta šeiminkė, tačiau moterų vadovė visvien turėjo labai daug darbo. Ji viską atliko kuo puikiausiai.

Kuopos išdininkas J. Dekeris daug darbo turėjo platinant įėjimo bilietus, už juos atsiskaitant su platintojais, ir bendrai vedant visą baliaus atskaitomybę.

Baro šeiminkas K. Lazinka turėjo

daug prakaituoti ne tik supirkdamas ir atveždamas į salę visas barui reikalingas gėrybes, bet ir visą vakarą dirbdamas už baro. Jam talkininkavo S. Žibutienė ir A. Skopas. Baro tarnyba savo sunkias pareigas atliko labai gerai. Galima sakyti, kad baliaus sunkiausią našta ant savo pečių nešė R. Latožienė, J. Dekeris ir K. Lazinka. Be to, visi kuopos šauliai, kurie buvo paprašyti atlikti vienokį ar kitokį darbą, be jokių atsikalbinėjimų, mielai sutiko. Bendromi sutelktinėm įėjom yra atliekami dideli darbai.

Programos pajvairinimui buvo gėlių valsas. Turtingą dovanų paskirstymą, kaip visuomet, pravedė A. Markauskas. Nuotaikeingam A. Markausko orkestrui grojant, šokių mėgėjai turėjo progos pašokti, o kiti prie stalų, arba prie baro, linksmai draugiškai šnekučiavo.

Alf. Gailius

— Amerikiečiai išbandė du sunkvežimio tipus ypatingai sunkiam transportui. Pirminė paskirtis — pervežti sugedusius tankus iš žygio ar kautynių lauko į taisymo vietas, pervežti transporto ir inžinerines lauko konstrukcijų priemones iš paskirstymų vietų į veiksmų zonas (anksčiau tai buvo daroma traukiniais), šaudmenis, kurą, pagalbinus variklius, lauko elektros stotis ir kt. 40 tonų M746 sunkvežimis varomas 600 a.j. variklio, keturių ašių, 5 greičių transmisijos, dideliais ratais. Kitas M747, žemos platformos, 60 tonų, keturių ašių, po dvi poras ratų kiekvienoje, vairuojamas hidrauliniai. Abu sunkvežimiai su pilnu krūviu gali važiuoti normaliu dirvožemiu ir lauko keliais.

Sunkaus transporto priemonių reikalas iškilo 1964 m. Vakarų Vokietijoje, strelkuojant geležinkeliams. Politinės aplinkybės ir stoka lėšų nustūmė minėtų sunkvežimių tipų gamybą iki paskutiniųjų dienų. Pastebėtina, kad panašaus tipo sunkaus transporto priemones, ypatingai tankų dalinių palydai, žydai turi jau nuo 1970 metų.

— Vokiečiai pasigaminę naują granatą, kuri bus naudojama tiesioginei tankų apsaugai nuo pėstininkų: 275 gramai hextol užtaisais, su 2800 metalo gabalėlių apie 4 mm skersmenio kiekvienas, veikimo diametras apie 50 metrų. Granata gali būti svaidoma raketsvaidžiais arba tankų miglosvaidžiais. Gaištukas 3,8 sekundės.

— 1974-75 metų rusijos armijos apmokyje, ypatingas dėmesys buvo skirtas pavienio kovotojo parengimui. Tankinės rikiuotės, kautynių pratimų ir šaudymo parengimų metu ypatingai atsižvelgta į bendradarbiavimą, pilnutinį išnaudojimą modernių ginklų ir priemonių, sugebėjimą meistriškai juos panaudoti, visur išryškinant judrumą, ypatingai kautynių veiksmuose. Iš vadų reikalauta, apmokant kereivius, viską pagrįsti mokslinėmis žiniomis; ypatingai šis reikalavimas statomas štabo karininkams. Visais atvejais reikalauta sistemos ir nuoseklumo, neatsižvelgiant į aplinkybes ar veiksmų eigą. Individualus kovotojas mokomas sutelkti visas fizines ir dvasines pastangas siekiant, planuotai ir intensyviai, nustatyto tikslo; pasiaukojant, besąlyginiai klausant viršininkų įsakymų. Vadams įvesta kity kraštų pažinimo studijos — ekonomija, politika, geografinė padėtis, socialinė santvarka, tarptautiniai politiniai ir etnografiniai siekliai, ginkluotos jėgos, ginklavimas, taktika, kovotojų ir vadų psichologinės savybės. Daug dėmesio skirta ginkluotų priemonių ir gyvosios jėgos visapusiškam išnaudojimui skirtingose aplinkybėse. Karininkai nuolat skatinti skaičiuoti įvairius veikalus, studijuoti

karinio mokslo atskiras šakas, rengti svarbiomis temomis seminarus, iš jų išeinant į praktiškus panaudojimus moderniose kautynėse. Taktiniai pratimai buvo vykdyti pilname dalinių sąstate, su visomis galimomis aplinkybėmis, nežinomose vietovėse, skirtingose laiko ir gamtos sąlygose. Pradedant žygiu, daliniai laikomi pilnoje kautynių parangtyje iš kurio pereinama neatidėliojant į bet kokią kautynių formą. Išryškinta žvalgyba, žinių tiekimas, greitas vietovės išnaudojimas, paslankumas. Ypatingas dėmesys kreiptas į mažų dalinių darų ir lankstų veikimą, reikalui esant pereinant į visai savystovų veikimą. Atydžiai sekta ginklų veikimas ir kovotojų sugebėjimas juos panaudoti laiku ir savystoviai valdant ugnį, siekiant pirmu šūviu kliudyti taikinį. Iš bendro pobūdžio manevrų, pereinama į kautynių šaudymus, dažnai ir greitai keičiant taikinius. Smulkesnių dalinių vadai privalėjo savystoviai išskirti reikalingus kautynių elementus atitinkamiems taikiniams ir daryti sprendimus, be aukštesnių vadų nurodymų, neišeinant iš nustatyto uždavinio ribų.

Pakelti kovotojų ir dalinių veiksmingumui, buvo jungiamos vadų ir komisarų pastangos.

1974-75 metų apmokymo laikotarpis skirtas pakelti ginkluotų jėgų karinį pasirengimą, padidinti karių moralę ir sustiprinti Sovietų Sąjungos karinį pajėgumą, apginti kraštą nuo imperialistinių agresorių (Vojenny Vestnik).

— Rusai įvedė pėstininkų ginklavimą „Dragunov“ šautuvą taikiams šauliams, kuris pakeis turėtą „Mosin-Nagan“ 1891/30, naudotą I ir II Pas. karuose. „Dragunov“ tikroji ugnis siekia 1000 m.

Rusų pėstininkų ginklai bazuojasi „Kalašnikov“ K-47 sistema, todėl ir naujas „Dragunov“, turi tokias pačias pagrindines konstrukcijos dalis: kalibras 7,62 mm, 10 šovinių sandėlys, judamos dalys grąžinamos dujų paskolos principu, prie-

kin stumiamos mechaniniai — spyruokliu; turi vamzdžio galo apsaugą nuo purvo ir tuo pačiu ugnies slopintuvą. „Dragunov“ šautuvo spyna netinka kitiems „K“ tipo ginklams. Spyna užsidaro drūtgaliau, ašinio sukimosi principu. Šautuvas, su optiniu taikikliu, sveria 9,5 svaro. Galima uždėti durtuvą. Šautuvo ilgis 48 coliai. Vamzdyje 4 graižtvos, vienas apsisukimas dešimties colių tarpe. Kulkos pradžios greitis 2720 pd/sek. Optinis taikiklis didina 4 kartus; turi baterijos apšvietimą nakties šaudymui.

— Prieš 30 metų, 1945 m. rugpjūčio 6 d., 0815 val., buvo numesta pirmoji branduolinės energijos bomba ant Hirošimos miesto Japonijoje. Šio įvykio gyvu liudininku tebėra 72 metų amžiaus daktaras Šigeto, kuris likusį savo gyvenimo dalį praleido gydydamas radiacijos paliestuosius.

— Belgai užsakė pas amerikiečius YF-16 naikintuvų, užtat amerikiečiai pirks iš belgų pėstininkų ginklų. YF-16 lėktuvas — naikintuvas sveria 7,5 tonas, Pratt & Wihney, F.100 turbininiu varikliu; stūmimo jėga 12,5 tonos. Greitis — dvigubas garso. Varžovu buvo prancūzų naikintuvas „Mirage“, 12 tonų svorio, su M-53 varikliu, 9 tonų stūmimo jėgos, garso dvigubo greičio; brangesnis už amerikiečių YF-16. Lėktuvui YF-16 daugiau kaip 40% dalių bus pagaminta Europoje. Amerikiečių aviacija turės virš 650 YF-16 naikintuvų.

— Vokiečių tanko prototipo „Leopard“ naujas modelis „Leopard II“, šiuo metu statomas amerikiečių ir numatoma įvesti ginklavimą. Leopard II bus ginkluotas 120 mm pabūklų su gyro stabilizatoriumi; varomas 10 cilindrų Mercedes-Benz 830 a.j. variklio.

— Amerikiečiai pagerino povandeninių laivų torpedą Mk-37; naujas tipas NT-37/C didesnio greičio, su garso registruotoju, kuris nukreipia torpedą link taikinio. NT-37/C bus aprūpinti olandai ir kanadiečiai.

GEN. ŠT. PLK. K. DABULEVIČIAUS 80 METŲ AMŽIAUS SUKAKTIES ŠVENTĖ

ED. VENGIANSKAS

Kiekvienas žmogus yra gyvenime tiek vertinamas, gerbiamas ir prisimenamas, kiek ir kokį įnašą, eidamas gyvenimo keliu, jis padaro savo šeimai, visuomenei ir tautai. Yra visada sunku ir pritrūksta žodžių kalbėti apie pilkas asmenybes, ir labai lengva bei malonu aptarti prakilnų asmenį bei jo gyvenimą, kuris yra išmargintas prasmingais darbais, patriotiniais pasireiškimais, pasisekimais karinėje tarnyboje ir kitais darbais, tėvynės meile pagrįstais veiksmais, visuomenės įvertinamais ir visada prisimenamais. Viena tokių prakilnų asmenybių yra gen. št. plk. Karolis Dabulevičius, neseniai atšventęs savo prasmingo ir giliai patriotinio gyvenimo 80-ties metų amžiaus sukaktį Čikagoje.

Gen. št. plk. K. Dabulevičiaus sukaktis buvo atžymėta š.m. lapkričio 3 d. vakarą Tautiniuose namuose. Gerbiamą pulkininką, sulaukusį 80-ties metų amžiaus, pasveikinti ir palinkėti jam bent šimtinės metų sulaukti, susirinko pilna salė jo artimųjų, giminių, pažįstamų, bendros idejos ir ginklo draugų, jų tarpe savanoriai-kūrėjai, ramovėnai, birutininkės, šauliai ir Čikagos lietuviškosios visuomenės veikėjai. Iškilijų svečių tarpe matėme J.E. vysk. V. Brizgį, Lietuvos gen. konsulę J. Daužvardienę, Liet. Kūrėjų Savanorių S-gos pirmininką plk. J. Švedą, LKVS "Ramovė" Čikagos skyr. pirm. kpt. A. Juškevičių, LŠST pirm. K. Milkovaitį, LK Birutės d-jos pirm. K. Leonaitienę, kun. J. Borevičių, kun. J. Prunskį, kun. A. Stašį, inž. V. Adamkų, S. Oželiene, M. Babickienę, Čikagoje veikiančių šaulių dalinių vadus, bendruomeninių organizacijų atstovus ir daugelį kitų, kurių visų čia beišvardinti ir neįmanoma.

80-jo gimtadienio sukakties paminėjimo puotą pradėjęs pulkininko žentas P. Ambutas, pasveikinęs gausiai susirinkusius viešnius ir svečius, programai praversti pakvietė Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremyje pirm. K. Milkovaitį, kuris pristatydamas gen. št. plk. K. Dabulevičių, aptarė vakaro tikslą ir nusakė sukaktuvinių ilgą bei prasmingai nueitą gyvenimo kelią, šiais žodžiais:

"Mano sieloj šiandien šventė. Tikiuosi, kad ir visų susirinkusių čia šiandien, nuotaika yra ta pati, nes susirinkome pasveikinti ir pagerbti didelį lietuvių, kovotojų už Lietuvos laisvę ir lietuviškus reikalus, gen. št. plk. Karolį Dabulevičių.

Karolis Dabulevičius, Lietuvos kariuomenės pulko vadas, ilgametis Lietuvos Karo Mokyklos kadro karininkas ir lektorius. Vilniaus miesto burmistras, ilgametis Lietuvių Karių Veteranų Sąjungos "Ramovės" Čikagos skyriaus pirmininkas, LKVS "Ramovės" Centro Valdybos pirmininkas, visuomenininkas, patriotas, šviešaus proto žmogus, gražiųjų Suvalkijos lygumų sūnus.

Jis gimė 1898 m. istorinę spalio 9 dieną. Taigi,

prieš trejeta savaičių plk. Karoliui Dabulevičiui suėjo 80 metų amžiaus.

Pradžios ir aukštesnio mokslo siekė Lietuvoje ir Rusijoje. Brandos atestatą įsigijo jau grįžęs iš Rusijos — Lietuvoje. Dvejeta metų studijavo teisę Lietuvos universitete.

1920 metų rudenį baigė Lietuvos Karo Mokyklos III laidą ir buvo pakeltas į pirmąjį karininko — j. leitenanto, laipsnį.

Tarnaudamas kariuomenėje, išėjo aukštąjį karo mokslą, baigdamas:

Vytauto Didžiojo Aukštuosius Karininkų kursų; Kariuomenės Aukštesniųjų Viršininkų kursų ir Aukštąjį Karo Mokyklą (Gen. štabo kursų).

Tarnybą Lietuvos kariuomenėje baigė 1940 metais pulko vado pareigose, gen. št. pulkininko leitenanto laipsniu.

Paties sukaktuvinių pasakojimu, svarbiausi jo gyvenimo etapai buvo trys:

1. Aštuonių metų tarnyba Lietuvos Karo Mokykloje;

2. Perėmus 9 pėst. pulko vado pareigas;

3. Tapus Vilniaus miesto burmistru.

Panagrinėjus tuos tris jo gyvenimo etapus, pastebėsime dvi charakteringas jo būdo savybes šaute šaukant į paviršių, tai būtų:

Jo — tikro kario savybė ir

jo nepalaužiamas patriotizmas.

Vertindami jį kaip karį, rasime, kad jis savo sumanumo, pavyzdžio ir pastangų dėka įsigijo aukštąjį karo mokslą, pasiekė aukšto karinio laipsnio ir kaip karininkas aukštosios kariuomenės vadovybės buvo aukštai vertinamas. Jis visa tai atsiekė ne atsitiktinai ar kitiems linkėiodamas. Ne, tai ne jo būdas. Bet, anot posakio, piramidės viršūnę pasiekia tik du gyviai, būtent, šliužai ir arai. Ir mes visi gerai žinome, kad gerb. sukaktuvininkas yra tikras aras — karys, pilnoje to žodžio sąvokoje.

Karo Mokykloje būdamas kariūnų — Lietuvos karinio elito auklėtoju ir pats būdamas aštraus ir logiško proto, jis netoleravo vidutiniškumo ir nepakentė apsilaidimo. Jis nepripažino kompromiso, kur be ypatingų pastangų buvo galima atsiekti aukštesnio lygio, nes jis vadovavosi įsitikinimu, jog "būti vadu, reiškia kitus mokyti būti vadais".

Patriotu jį turime laikyti "aukščiausio laipsnio". Perėmęs 9 pėst. pulko vado pareigas jis, staiga, pasijuto stipriai sekamas ir saugoma ne tik politrukų, bet patyrė, kad jo pulkas yra apsuptas motorizuotų rusų kovos dalinių. Tokiose apylostose kas išdrįstų paveikti savo dalies vyrus net du kartus atmesti rusų per prievartą siūlomą klastą prisijungti prie Sov. Rusijos?! Plk. Dabulevičiaus vadovaujamas 9-tas pėst. pulkas tai išdrįso padaryti. Žinoma, kad už tokį darbą jis tuoj buvo nušalintas nuo pulko vado pareigų.

Taipgi, būdamas vyriausiu Vilniaus miesto savivaldybininku, dažnai rizikuodamas savo ir šeimos saugumu, jis dirbo, neretai per daug atvirai, ne okupantų vokiečių, bet lietuvių naudai.

Gen. št. plk. K. Dabulevičiui įteikiamas specialus adresas jo 80-ties metų amžiaus sukakties proga, Čikagoje. Nuotraukoje: LK Birutės Dr-jos pirm. K. Leonaitienė, Sukaktuvinininkas, Liet. Kūrėjų-Savanorių S-gos pirm. plk. J. Švedas ir KLVS "Ramovės" Čikagos skyriaus pirm. kpt. A. Juškevičius. Nuotr. P. Malėtos

Ne kartą norėta jo vardą ir parašą panaudoti lietuvių nenaudai. Jo atsakymas visuomet būdavo griežtas "Ne!", kas jo pareigose, dargi karo meto sąlygose, buvo daugiau negu pavojinga.

Tad matome, kad per ilgą gerb. sukaktuvinininko gyvenimą jo vaikščiota kalnais ir daubomis. Vietomis jo gyvenimo kelias buvo rožėmis nuklotas, vietomis — aštrių erškėčių brūzgynais nusodintas. Bet visur jį saugojo nematomas sargas, nes, anot jo paties pasakojimo, iš kai kurių padėčių jis išsigelbėjo ne nuostabi, bet tiesiog stebuklingu būdu.

Kreipdamasis į Jus, gerb. Sukaktuvinininke, esu tikras, kad visų čia susirinkusių vardu išreiškiu Tamstai mūsų nuoširdžiausius sveikinimus ir linkėjimus. Mes sveikiname Tamstą ne vien todėl, kad sveikas ir energingas sulaukėte tokio garbingo amžiaus, bet svarbiausia, kad sunkiose ir tamsiose savo gyvenimo valandose Jūs nesuklupote ir išlikote tikru garbingos tautos sūnum. Taip pat sveikiname, kad dar ir šiandien džiaugiatės mūsų pasisėkimais ir sielotatės mūsų nesėkmėmis. Ir dėkojame, kad dar ir šiandien kiekvieną savo gyvenimo valandėlę skiriate Tėvynės laisvinimo labai ir lietuviybės išlaikymui. Tenukloja Dangus Jūsų

ateities kelius gera sveikata ir kitomis gėrybėmis ir teleidžia Jis Jums sulaukti bent Adomo Varno Amžiaus. Tepadeda ir tesaugoja Jus Aukščiausia."

Didžiai įvertinant gen. št. plk. K. Dabulevičiaus nuopelnus tėvynėje — patriotine prasme ir Lietuvos kariuomenei, o išėivijoje — visuomeniniame bare, LKVS "Ramovėi" ir visam lietuvių kariniam sektoriui, 80-ties metų amžiaus sukakties proga, buvo įteiktas p. Bertašiaus meniškai pagamintas ir visų to vakaro dalyvių pasirašytas, specialus adresas, kurio turinį perskaitė LKVS "Ramovės" Čikagos skyr. pirm. kpt. A. Juškevičius. Adresą, karinio sektoriaus vardu, įteikė Lietuvos Kūrėjų Savanorių Sąjungos, LKVS "Ramovės" ir LK Birutės D-jos atstovai: plk. J. Švedas, kpt. A. Juškevičius ir K. Leonaitienė. Šio adreso įteikimas susirinkusių buvo palydėtas atsistojimu ir karštais plojimais. Sekė sveikinimai. Šiltą sveikinimo žodį tarė J.E. vysk. V. Brizgys ir Lietuvos generalinė konsulė J. Daužvardienė. Buvo paminėti gauti sveikinimai raštu iš dr. Bobelio, LKVS "Ramovės" Centro Valdybos pirm. A. Jonaičio ir kitų. Sukaktuvinininką, kaip buvusį Vilniaus miesto burmistą, pasveikimo ir orkestro vedė-

**P.L.P. ANTANO SMETONOS KARO
MOKYKLOS XIX LAIDOS BAIGIMO
40 METŲ SUKAKTUVINIS PAMINĖJIMAS
— SUVAŽIAVIMAS TORONTE, KANADOJE**

Šm. gegužės mėn. "Kario" Nr. 5 laidoje buvo patalpintas kolegos Jono Abraičio straipsnis: "P.L.P. Karo Mokyklos XIX laidos 40 sukaktuvinių metų proga". Savo straipsnyje, kolega Abraitis, nostalgijos paliestas, grįžta 40 metų atgal į brangią tėvynę Lietuvą, Aukštąją Panemunę, Karo Mokyklą. Patriotinių jausmų ir jaunatvės dienų ekstazėje, jis prisimena XIX laidos mokykloje praleistus gan sunkius nepilnus 3 metus, iki iškilmingos priesaikos dienos. Tame straipsnyje, patiekama gan tikslių chronologiškų ir statistinių XIX-tą laidą baigusiu davinių. Manau, kad daugelis mūsų kolegų tų žinių neturėjome, todėl mes visi, dar gyvenantieji, turėtumėm būti labai dėkingi kolegai J. Abraičiui už šį jo puikų darbą. Be to, straipsnis dar yra papuoštas gražiomis nuotraukomis, parodančiomis XIX laidos svarbesnius momentus.

Baigdamas savo straipsnį, kolega Jonas apgailestauja, kad mėginimas suruošti 40 metų sukaktuvinį susitikimą Čikagoje nepavyko, todėl kvietė visus savo kolegas padaryti tą susitikimą savo širdyje ir dvasioje. Tačiau, torontieškiai tuo neapsiribojo. Jie asmeniškai ir oficialiais laiškais maloniai kvietė XIX-tą laidą baigusius kolegas, kurių adresus tik žinojo, atvykti ir asmeniškai susitikti Toronte, Kanadoje.

Ir 1978 m., rugsėjo 2-3 dienomis įvyko XIX laidos baigimo 40 metų sukaktuvinis paminėjimas — suvažiavimas Toronte.

Nors tik apie pusę kviestųjų tegalėjo atvykti, bet

suvažiavimas buvo pravestas iškilmingai ir įspūdingai. Rugsėjo 2 d. 8 v.v., visi dalyviai pradėjo rinktis kolegos Povilo Raudžio ir ponios privačioje, gražioje ir erdvioje patalpoje. Čia įvyko pats jautriausias momentas, kada mokslo draugai, daugelis nesimatę 40 metų, nors ir toli nuo savo pavergtos Tėvynės Lietuvos, vėl galėjo susitikti ir vienas kitam stipriai paspausti ranką ir atpažinti sunkios ir tolimos gyvenimo kelionės gerokai raukšlėtą ir pasikeitusį veidą. Suvažiavimą atidarė ir sveikinimo žodį tarė suvažiavimo rengimo pirmininkas, kolega Herbertas Stepaitis, kuris XIX laidą yra baigęs pirmuoju. Jis nuoširdžiai sveikino visus kolegas ir jų šeimas, atvykusius į šį susitikimą. Jausmingais žodžiais prisiminė Karo Mokykloje praleistus metus, mūsų Tėvynės Lietuvos išgyventą tragediją, priešų okupaciją, ir laidos kolegų išgyventą kelią. Baigdamas sveikinimo žodį, kolega Stepaitis paprašė visus suvažiavusius, atsistojus vienos minutės susikaupime ir tyloje, pagerbti XIX laidos karžygiškai, tragiškai ar kitaip mirusius kolegas.

Po to, suvažiavimo rengimo komiteto sekretorius, kolega Stasys Grigaliūnas, perskaitė laišką, gautą iš Los Angeles gyvenančių kolegų, kurie rašė: "Šio suvažiavimo proga mes jungiamės prie jūsų ir su dideliu dvasios pakilimu sveikiname visus dalyvius, t.y., XIX laidos kolegas Karininkus ir jų šeimas, linkdami visiems ilgo ir laimingo rytojaus! Tebūnie šis suvažiavimas mūsų atgaiva, mūsų solidarumo ir mūsų dvasinių jėgų pastiprinimas ateities darbuose".

Nenorint varginti suvažiavusiųjų ilgesnėmis kalbomis, pobūvio garbės šeiminkė, ponia Raudienė, pakvietė visus pradėti šilintis gausiais ir gardžiais patiekalais, tarp kurių buvo ir tokių, kurie buvo la-

jas B. Pakštas, savo žodžius palydėdamas smagia muzika. Susirinkusiems buvo pristatyta sukaktuvininko sesuo Antanina Kazakevičienė, dukterys su šeimomis — Lydija Ambutienė, Rita Fabijonienė ir vaikaičiai, kurių graži dešimtinė sudarė visą stalą.

Už sveikinimus nuoširdžiai padėkojo solenizantas, pabaigoje kreipdamasis į savo vaikaičius, primindamas jiems pareigas ne tik šiam kraštui, bet ir pavergtai Tėvynei Lietuvai, kovoje dėl jos laisvės ir nepriklausomybės atstatymo. Šventės dalyvius maloniai nuteikė, visų vaikaičių vardu atsakęs Kęstutis Ambutas, kuris savo senelį ir tą vakarą susirinkusius patikino, kad jie, nors čia gimę ir auge, būdami JAV-bių piliečiai, nematę savo tėvų žemės, reikalui esant, nebgliau kovosią, kaip kad ir jų senelis savo laiku kovojo. Po šio jaunojo Kęstučio Ambuto pareiškimo, karštais ir ilgaus plojimais, išreiškusiais susirinkusių pasitenkinimą Dabulevičių šeimos priaugančiu atžalynu — jaunąja karta, sveikinimų pynė ir oficialioji dalis buvo baigta.

Meninėje programoje, mūsų iškilusis dainininkas, Lietuvių Operos solistas J. Vaznelis, akomponuojant A. Vasaičiui, jausmingai padainavo keleta dainų, skirtų sukaktuvininkui pagerbti.

Po to vyko vaišės, kurių metu, plk. K. Dabule-

vičiui, jo vardinių išvakarėse, buvo sugiedota "Ilgiausių Metų". Besivaišinančius ir šokančius linksmo smagus B. Pakšto vedamas orkestras. Salė klegėjo, sukosi poros, visi linksmi, džiaugsmingai puotavo.

Taip sudaryta aplinka, savo nuotaika iškilmingai, pagarbiai ir darniai bei sklandžiai pravesta prasminga programa, š.m. lapkričio 3 d. Čikagoje, buvo paminėta ir atšvęsta gen. št. plk. K. Dabulevičiaus 80-ties metų amžiaus sukaktis, palikusi visiems dalyviams gražų įspūdį ir malonius prisiminimus jai praėjus.

Baigiant, tebūna leista ir šias eilutes rašančiam, gan ilgus metus kartu su gerbiamu Pulkininku žygiavusiam LKVS "Ramovė" centrinių valdomųjų organų gretose, pasveikinti Sukaktuvininką čia aprašomos šventės proga, palinkėti sveikatos ir dar daug, daug šviesaus gyvenimo metų; linkėti gen. št. plk. K. Dabulevičiui, su tokia pačia energija, ryžtu bei entuziazmu, ir toliau stovėti iškilųjų ramovėnų gretose, ir, kaip iki šiol, būti inspiruojančiu pavyzdžiu mums jaunesniesiems, kartu su visais viltingai laukiantiems tėvynės Lietuvos laisvo ir nepriklausomo rytojaus. Triženklę metų amžiaus sukaktį linkiu švęsti jau nepriklausomos Lietuvos padangėje — Baltijos jūros gintarinėje pakrantėje, tėviškės žaliųjų laukų aplinkoje.

bai mėgiami visų kariūnų Karo Mokykloje, t.y., koldūnai ir vaisių kompotas. Vaisių metu "ūkio viršininkas" Jurgis Rašys (Račinskas) visus linksmino gražiai atpasakotais linksmesniais nuotykiams iš mūsų Karo Mokykloje gyvenimo. Be to, Jurgis, savo gražiu ir stipriu balsu, vis užvesdavo skambią karišką dainą. Ir taip skambėjo dainos ir tęsėsi malonūs pasikalbėjimai iki paryčių.

Rugsėjo 3 d. visi 40 metų jubiliejaus dalyviai 11 val. atvykome į Kankinių Bažnyčią Anapolyje, dalyvauti specialiai tai dienai skirtose pamaldose. Šventas Mišias atnašavo iš Romos atvykęs kun. V. Dieilininkaitis. Mišioms patarnavo kolegą J. Valevičiaus sūnus — klierikas Andrius, kuris kunigystės mokslus studijuoja Romoje. Po pamaldų buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Pagerbti XIX laidos žuvusius ir mirusius karininkus, prie Lietuvos Kovotojo vitražo buvo padėta raudonų rožių puokštė ir sugiedota Marija Marija.

Neiššautas šūvis iš 414 psl.

Turėjau pripažinti, kad konjakas tikrai buvo geras ir, kad mūsų zonoje jo visai negalima gauti. Kai jau baigiau tikrai sočiai ir skaniai pavalgyti, o jau ir išgėrę buvome pusėtinai, kad net veidai iškaito, jis kažkaip paslaptinai prisimerkė ir nedrąsiai man pasakė:

— O ar dar atsimeni tą įvykį miške? Žinai, dabar atvirai prisipažinsiu, kad tikrai tuo laiku nedoras žmogus buvau. Blogi jausmai mane buvo užvaldę ir nepajėgiau jiems atsisipirti. Jūsų išvarytas į mišką, kelias dienas aš buvau apimtas didelio pykčio ir gėdos. Biauirus pyktis man diktavo patykoti ir tave nušauti. Pistoletą turėjau ir laukiau patogios progos tau atkeršyti. Antrą dieną po to įvykio, po pietų, tu išėjai iš bunkerio ir sustojai prie upelio, kažką įtemptai galvodamas, ir žiūrėjai į čiurlenantį vandenį. Tai buvo mano proga. Buvai kaip tik geras man taktinys. Stovėdamas netoli, krūmuose, pradėjau taisyti, nors iš susijaudinimo drebėjo ranka. Nusitaikiau. Bet kaip tyčia, tuo pat momentu viršum tavo galvos eglės viršūnėje šokinėjanti voverė metė kankorėžį, ir jis pataikė tau tiesiai į galvą. Atsimeni? Kankorėžiui nukritus, tu instinktyviai griebėsi parabelio ir akimirksniu jį jau laikai savo rankoje. Tas išgelbėjo ir tave ir mane. Tuomet aš staiga supratau, kad šaudamas į tave, galiu ir nepataikyti, bet tu į mane tai jau tikrai pataikysi. Staiga išsigandau ir nešoviau. Palaukiau krūmuose, kol tu nuėjai į bunkerį ir aš tyliai pasitraukiau iš tos miško vietos.

Vėliau daug kartų apie tą įvykį galvojau, pyktis išblėso. Sąžinė man įrodinėjo, kad su manim buvo pasielgta teisingai. Bet tas stiprus

Po pamaldų visi nuvykome į Anapilio lietuvių kapines, kur aplankėme Toronte mirusio kolegą A. Dragūno kapą. Po to, grįžome atgal į Torontą, į Lietuvių Namus, bendrai papietauti ir dar pora valandų pabendrauti, pasikalbėti. Tačiau, atėjo laikas, kad vėl reikėjo skirtis. Tada kolega H. Stepaitis tarė jautrus atsisveikinimo žodį, linkėdamas visiems XIX laidos kolegoms, dalyvavusiems jubiliejiniame minėjime, ir visiems tiems, kurie negalėjo atvykti, daug laimės, geros sveikatos, ir vieningai dirbti dėl mūsų brangios Tėvynės išlaisvinimo. Čia, šia proga, buvo dalyvių suaukota 150 dol. Kanados Lietuvių Laisvės Fondui.

Pagaliau, atėjo ir pats jautriausias momentas, kada reikėjo atsisveikinti su savo brangiu ginklo draugu. Kai kuriems gal jau ir paskutinį kartą. Daugeliui riedėjo ir ašara per raukšlėtą veidą. Bet visi linkėjome vienas kitam nenustoti vilties ir vėl pasimatyti 45 metų jubiliejuje. Tad iki pasimatymo, Mielie Kolegos!

Aleksandras Atutis

gėdos jausmas manęs neapleidžia visą laiką. Įsivaizduok, kaip aš po to galėjau akis į akį susitikti tave, Vyta, ir — ypač Algirdą? Jis toks geras buvo vyras. Dieve, kad aš galėčiau dabar jį vėl susitikti. Aš šiandien džiaugiuosi tave susitikęs. Atvirai išsikalbėjome, ir man sąžinė pasidarė daug ramesnė.

Ir jis, galutinai išsisėmęs savo "išpažinties" pasakojimu, pasirėmė rankomis galvą ir susimąstęs nutilo.

Aš žiūrėjau dabar į jį, kaip į visai kitą žmogų, ir man staiga pasidarė jo gaila dėl to, kad jis taip ilgai išgyvena senąją gėdą. Ir aš pirmą kartą pajutau jam tikrą užuojautos jausmą, sukeltą jo nuoširdaus atvirumo. Jis buvo man dabar ne svetimas ir įtartinas tipas, kaip anais miške slapstymosi laikais. Dabar pajutau, kad aš kalbuosi su savo buvusiu ir esamu draugu, kuriu galiu pasitikėti ir kuris manęs neapvils.

— Algirdo jau nebesusitiksi, — pasakiau, — sužinojau, Algirdą užmušė bomba Berlyne. Vyta išvažiavo darbams į Belgiją. Su juo susitikti dar yra galimybė, o aš esu pasiruošęs važiuoti į tokį kraštą, kuris mane priims.

Mikas tikrai nuoširdžiai apgailestavo savo draugo Algirdo mirtį ir džiaugėsi, kad bent mudviem pavyko vėl susitikti ir išsiaiškinti.

Pernakvojęs jo jaukiame bute, gerai pavaišintas ir aprūpintas didoku, nelengvo svorio maisto gėrybių pakietu, Miko palydėtas į stotį, atsisveikinau su juo, kaip su seniai matytu ir geru draugu.

— Taigi. Visaip pasitaiko gyvenime, — nusišypsojęs, bičiulis užbaigė savo pasakojimą.

Australija - Cabramatta, 1978 m. rugsėjo 21 d.

PASIKALBĖJIMAS SU TRIJŲ FRONTŲ KARIU

Lietuvos Kariuomenės Šventės proga, "Lietuvos Aidų" Radijo programa, Čikagoje, vedama Kazės Brazdžionytės, perdavė šį pasikalbėjimą, kurį pravedė Bal. Brazdžionis.

B.B.: Mieli lietuviai, Nepriklausomybės kovų dalyvių kasmet mažėja, iškeliauja į amžinybę. Todėl labai svarbu ir rimta, išklausti pasikalbėjimą su trijų frontų dalyviu, sav. plk. Kaziu Ališausku, spaudos bendradarbiu, "Nepriklausomybės Kovų" knygos autorium. Gerb. Veterane, Tamstos žodžiai tegu suteikia jaunuomenei kovos ir ryžto dėl Lietuvos. Pirmasis klausimas: Tamsta esi Nepriklausomybės kovų dalyvis ir dalyvavote kovose trijuose frontuose. Papasakokite kokiose kovose buvo sunkiausia? Ar buvote atžymėtas Lietuvos vyriausybės už kovas dėl Lietuvos laisvės?

K.A.: Kas liečia kovas dėl Lietuvos Nepriklausomybės, tai turiu pasakyti, kad lietuviams buvo sunku kariauti su visais trim Lietuvos priešais, todėl kad mūsų buvo mažai. Laimė, kad ne vienu laiku teko kariauti su visais trim priešais. Pirmiausia kariavome su bolševikais, paskui su bermontininkais ir galop,

su lenkais. Visur stiprūs negalėjome būti. Tad taip manevruodami iškovojoje Lietuvai laisvę.

Lietuvos vyriausybė kariams, pasižymėjusiems kovose dėl Lietuvos laisvės, teikdavo pasižymėjimo ženklus — ordinus "Vyčio Kryžių". Aš tapau apdovanojamas Vyčio Kryžiumi už kovas su bermontininkais prie Radviliškio.

B.B.: Kaip žiūrite į Lietuvos kariuomenės pasidavimą be didesnio pasipriešinimo 1940 m., kai Sovietų Rusija okupavo kraštą?

K.A.: Lietuvos kariuomenė buvo pasiruošusi kaip moraliai, taip ir materialiai, kiek krašto išteklių leido, ginti Lietuvą nuo užpuolikų, tačiau negavo įsakymo gintis. Slaptai, kariuomenės vadovybė buvo paruošusi keleta planų, kaip gintis priešui užpuolus. Prie vieno tokio gynimosi plano paruošimo 1939 m. teko ir man prisidėti. Kariuomenės vadu tuo metu buvo gen. St. Raštikis. Buvo įsakyta paruošti planą ginti Kauno miestą nuo staigaus priešų puolimo. Pagal planą Kauno įgula per 2 valandas užimtų pozicijas Kauno priemiesčiuose ir fortuose, kur turėjo gintis. Tapęs kariuomenės vadu, gen. V. Vitkauskas, šiuos planus peržiūrėjo, padarė mažų pataisų, bet paliko galioje. Planai buvo laikomi labai slaptai pulkų vadų spintose. 1940 m. birželio 15 d., pavojui esant, pulkų vadai gavo įsakymą: kariuomenei nespriešinti, planus tuoj sudeginti. Taip ir buvo padaryta. Manau, kad pasipriešinti

Vakary Sibiro plotuose iš 410 psl.
nevalgėme, bet ir nematėme. Nusukubėjau į vagoną, iškrapščiau iš dėžės sienų sidabrinį rublį. Bufeto savininkas už tą rublį davė plytelę šveicariško šokolado, pyragaičių, tuomet vadinamų prancūziškų bulkučių ir — lietuviškos rūkytos dešros gabalą.

Su neapsakomu džiaugsmu sutikome ir praleidome pirmąją dieną tėvynėje Lietuvoje.

Atlikus karantiną išriedėjome į Panevėžį. Man sudarė rūpestį, kaip pasieksime iš Panevėžio Biržus, esančius už 70 kilometrų. Išvykstant į kariuomenę 1915 m. artimiausia stotis buvo Panevėžys. Dabar rūpėjo, kaip pabaigsime kelionę — pinigų nulisamdyti vežėjui nebuvo.

Bevažiuojant, sužinojau, kad vokiečiai iš Šiaulių į Biržus nutiesė siaurąjį geležinkelio keliuką. Tai gi iš Šiaulių siaurojo geležinkelio stoties atvažiuojame net į Biržus. Pasitaikė turgaus diena ir buvo atvažiuojant į turgų brolis. Jis parsivežė mus namo, į kaimą; tai buvo birželio 3-čia — taigi po viso mėnesio kelionės.

Pailsėjęs ir pasisvečiavęs pas tris brolius ir gimines, liepos mėn. nuvykau į Biržų Karo Komendantūrą stoti į Lietuvos kariuomenę. Jokių kariškų dokumentų neturėjau. Komendantas,

plk. lt. E. Adamkevičius pasiuntė mane į Generalinį Štabą, Kaune. Štabe, Rikiuotės skyriuje, netikėtai sutikau mokyklos draugą Jokūbą Dagį, kuris ėjo skyriaus raštvedžio pareigas. Pulkininkas Kubilius padavė man storus, carinės Rusijos armijai ir laivynui, caro pasirašytus įsakymus. Turėjau susirasti įrodymą, kad esu karininkas. Radau Vilniaus Karo Mokyklos, Poltavoje, baigimą 1916 m. sausio 1 d., pakėlimus į laipsnius ir apdovanojimą ordinu už narsumą fronte.

Tada mane priėmė į Lietuvos kariuomenę ir paskyrė į 1-įjį pėst. D.L.K. Gedimino pulką Ukmergėje. Į pulko štabą atvykau rugpiučio 1 d. Pirmąjį pulko karininką sutikau štabo sode. Tai buvo Mikas Rėklaitis.

Nematomoji Pasaulio Kūrėjo ranka išvedė mane iš pavojingiausių aplinkybių ir apystovų. Ne mano sumanumu keliavome laimingai ilgiausią kelionę vieni. Ne mano rūpesčiu persirgome dėmėtąja šiltine, kai aplinkui žmonės mirė tūkstaniais. Ne nuo manęs priklausė Tomsko Karo komendantą grąžinimas mano prašymo su rezoliucija, siunčiančia į koncentracijos lagerį. Ne mano pastangomis paskirtas kitas, mano pažįstamas tarytojas, geras žmogus, išvadavo mane iš Čekos rankų ir iš kalėjimo ...

reikėjo. Detalių nepasakosiu, nes užimtų daug laiko.

B.B.: Kaip žiūrite į ateitį, ar verta sudaryti Lietuvos vyriausybę? Ar reikia siekti, kad Lietuva įeitų į Jungtines Tautas? Ar atgaus Lietuva laisvę?

K.A.: Ar verta sudaryti Lietuvos vyriausybę, arba įeiti į Jungtines Tautas, tai grynai politinis klausimas. Tai turėtų svarstyti ir spręsti mūsų politikai ir veiksniai. Nieko šiuo klausimu pasakyti negaliu.

Tikiu, kad Lietuva atgaus laisvę ir vėl taps nepriklausoma valstybė. Kovoje dėl Lietuvos laisvės nesame vieni, kovoja daug Sovietų Rusijos pavergtų tautų. Komunistų partijoje vyksta skeldėjimas, nesutarimai, juo toliau, tuo daugiau plečiasi. Laikas veikia mūsų naudai. Kovoje dėl Lietuvos laisvės mums reikalinga daugiau vienybės ir kantrybės.

B.B.: Kas kaltas, kad Lietuvos kariuomenė nesipriešino Sovietams klusta okupuojant kraštą? Ar gen. Vitkauskas kalčiausias, kuris buvo Sovietų agentas?

K.A.: Ne, nebuvo žinoma, kad jis dirba Sovietams. Aš manau, kad vyriausybėje vyko nesutarimas. Negalėjo pasiekti vieningos nuomonės. Todėl ir gen. Vitkauskas išleido įsakymą — nesipriešinti, o planus sudėginti.

B.B.: Tai tuo momentu, gen. Vitkauskas pats kalčiausias buvo? Ar vyriausybės nesutarimas?

K.A.: Taip, tuo laiku buvo kalti ir vyriausybės nariai. Vyriausybė leidžia įstatymus, kariuomenė juos vykdo.

B.B.: Mes esame išblaškyti po platų pasaulį. Ką Tamsta pasiūlytum, kaip dabar turime padėti pavergtai tautai, kokį bendradarbiavimą vesti?

K.A.: Su giminėmis, giminaičiais, pavieniais labai reikėtų bendrauti, susirašinėti, ar kitaip kaip padėti, bet bendradarbiauti su kokia ten komunistine valdžia, jos organai — jokių būdu.

B.B.: Mes žinom, kad praėjusių karų dalyviai nu-

P.L.K. K. Ališauskas "Lietuvos Aidų" programos būstinėje, kalba į Čikagos lietuvius.

vyksta į Lietuvą (nors dar nieko negirdėti, kad jie liaupsintų komunistus), ar Tamsta nematai nieko blogo, kad jie vyksta?

K.A.: Sunku man atsakyti šiuo reikalu, nes nei su vienu neteko susitikti.

B.B.: Ką galėtumėt mums dar pasakyti?

K.A.: Nežinau ką galėčiau pasakyti, bet norėčiau išreikšti savo pastabą, kad anais Lietuvos nepriklausomybės kovų laikais, lietuviai buvo daug vieningesni, negu kad dabar. Tad aš vėl grįžtu prie ankstesnio pasakymo: Kad reikėtų mums daugiau vienybės ir kantrybės.

B.B.: Ačiū, mielas pulkininke Ališauskai, už pokalbį.

RAUDA NUKANKINTAM BROLIUI

FELIKSAS PEMPĖ

Man bėgant nuo priešo žiauraus, Tu mane išlydėjai, o broli!

Iki plento Alytus-Kaunas savo bėru žirgelių pavėžėjai.

Atsiveikindami linkėjome vienas kitam daug laimės, sveikatos ir metų ilgiausių — negalvojome, nežinojome, kad tai buvo mūsų paskutinis atsiveikinimas.

Tu nebėgai nuo artėjančio priešo. Pasilikai globoti sergančios mamytės ir senos tėviškėlės, kurioje viskas darbštumu ir darbu įgyta. Priešui užgrobus Lietuvą brangią tu stojai į kovą prieš žiaurų okupantą nelabą, bet pašautas, alpstantis, kraujuotas į priešo nagus patekai. Apsidžiaugė nelabasis. Tave dar gyvą mušė, tardė, degino,

draskė — visokeriopa kankino, bet tu neišdavei nei vieno kovos draugo, nei vieno kaimyno.

Neišgavę budeliai nieko, nužudė tave, ir pametė kūną turgavietėj, Jiezno aikštėj, norėdami išniekinti labiau, norėdami pravirkdyti labiau tavųjų širdis: motulės sengalvėlės, sesulės našlaitėlės bei vargo brolių.

Ačiū Tau Juliau, broli, už viską — už kančias, ir už jauną gyvybę, už ištvėrmę, narsą, už tai, kad tu mano brolis buvai ir esi — žinau, Visagalis tavo auką priėmęs malonus tau bus amžinai.

Ilsėkis, o mylimas broli, nežinomas, žemėj savoji!

Ir tavo auka tepražysta vėl laisvės žiedais Lietuvoj.

(Broliui Juliui, nukankintam spalio 31, 1945 m. Lietuvoje)

LIETUVOS KARIUOMENĖS 60 METŲ ATKŪRIMO SUKAKTIES MINĖJIMAS BROOKLYNE, N. Y.

Lietuvos K.V.S. "Ramovės" New Yorko skyrius su Lietuvos savanoriais, šauliais ir birutietėmis, š.m. lapkričio 19 d., sekmadienį, paminėjo 60 metų Lietuvos kariuomenės atkūrimo sukaktį.

Minėjimas pradėtas 11 val. ryte, Apreiškimo parap. bažnyčioje, Brooklyn, N.Y., koncelebracinėmis mišiomis, už žuvusius karius, savanorius, partizanus ir šaulius, kurie paaukojo savo brangiausią turtą — gyvybę, kad būtų įamžintas paskelbtas Lietuvos Nepriklausomybės Aktas.

Ši šventė buvo ypač prasminga ir iškili, nes New Yorko skyriaus savanoriai-kūrėjai šventino savo naują vėliavą, tuo įrodydami savo ištikimybę tautai ir valstybei ir tuo pakartotinai patvirtino savo priesaiką ir tvirtą bei ryžtingą 1918-1920 metų beatodairinės kovos dvasią, kuri vestų iki pergalės, t.y., iki Lietuvos nepriklausomybės atstatymo.

Nuo bažnyčios didžiųjų durų, įspūdingai graži eisena pajudėjo per bažnyčią altoriaus link. Kryžius, du žibintai, keturios vėliavos (Amerikos, Lietuvos, L.K.V. ir šaulių kuopos), Lietuvos Generalinis konsulas A. Simutis, lydimas Savanorių skyriaus pirmininko Juozo Zarausko, naujoji savanorių vėliava, nešama jos mecenato, Jurgio Kiaunės, lydint dviejų sesučių Šidlauskaičių, pasipuousių tautiniais rūbais, vėliavos kūmai, klebonas kun. J. Pakalniškis su kapelionų asista, priartėjo prie presbiterijos. Ši procesija buvo žavėtinai graži. Klebonas kun. J. Pakalniškis, taręs prasmingą įžanginį žodį, perskaitė reikiamas maldas ir pašventino vėliavą. Vėliavą laikė krikšto tėvai: Marina ir Zigmas Raulinaičiai.

Pašventinus vėliavą, krikšto tėvai ją perdavė Lietuvos Generaliniam konsului A. Simučiu, kuris ją perdavė skyriaus pirmininkui Juozui Zarauskiui, kuris parimdamas vėliavą, priklaukęs pabučiavo, pabučiavo ją ir mecenatas Jurgis Kiaunė. Toliau vėliava ir įsirikio į kitų vėliavų eilę, su viena iš mergaičių, ją atlydėjusių.

Koncelebracinės mišias atnašavo: klebonas kun. Jonas Pakalniškis, kuriam asistavo L.K.V. ir Savanorių Kūrėjų papelionas kun. Antanas Račkauskas ir "Simo Kudirkos" šaulių kuopos kapelionas Tėvas Paulius Baltakis, OFM. Jis pasakė ir turiningą pamokslą, ypač iškeldamas savanorius ir kariuomenės reikšmę tautai ir valstybei. Parapijos choras įspūdingai giedojo mišias ir gies-

mes. Choriui vadovauja jaunas muzikas, Viktoras Ralys.

Po pamaldų buvo sugiedota tradicinė giesmė Marija, Marija ir Lietuvos himnas. Ta pačia tvarka procesija išėjo iš bažnyčios.

Akademija vyko aukštutinėje parapijos salėje. L.K.V. "Ramovės" New Yorko skyriaus pirmininkas dr. E. Noakas, atidaręs akademiją, paprašė įnešti į sceną vėliavas. Sceną jau puošė ramovėnų ženklas, prie jo buvo sustatytos vėliavos į paruoštus stovus.

Taręs atidaromąjį žodį, pirm. paprašė dalyvius atsistoti pagerbiant žuvusiuosius, karius. Toliau, pirmininkas programai vesti pakvietė R. Bobelytę, mirusio majoro Balio Bobelio anūkę. Ji pakvietė Lietuvos Generalinį konsulą A. Simutį, vėliav ir VLIKo pirmininką dr. K. Valiūną, tarti sveikinimo žodį.

Toliau programos vedėja publikai pristatė pagrindinį kalbėtoją, kpt. kūr. sav. Petrą Jurgelą. Jis savo paskaitoje trumpai ir labai kondensuotai perbėgo anuo laiku mūsų karių vestas kovas su priešais, nužymėdamas smulkiai datas, vietas, kovos pajėgas, žuvusių skaičių ir sužeistųjų, laimėjimo ir pralaimėjimo priežastis, karo grobio kiekį ir jo vertę. P. Jurgėlos paskaita tikrai buvo su atsідėjimu susirinkusiųjų išklaudyta.

Išnešus vėliavas, buvo trumpa pertrauka prieš meninę dalį. Toliau sekė vėliavos krikšto akto pasirašymas.

Mninė dalis buvo trumpa. Parapijos choras, vadovaujant muzikui Vikt. Raliui, gražiai padainavo pora dainelių. Susirinkusiųjų choras buvo šiltai priimtas ilgiais plojimais.

Po meninės dalies, iš viršutinės salės visa publika nusileido į žemutinę salę, kur laukė paruoštos vaišės. Šeiminingės, E. Bublaitienės ir p. Gražulienės, taip pat ir ūkio vadovai Jurgis Zabelskis ir Jurgis Šližys, su taurisiais gėrimais. Vėliavos kūmai, sekdami gražų paprotį, ant kiekvieno stalo pastatė po bonką šampano. Siena prie garbės stalo buvo papuošta gražiu Vyčiu, pirmojo ir paskutiniojo Lietuvos prezidento, savanorių garbės nario Antano Smetonos paveikslu ir naujai pašventinta savanorių vėliava.

Po šampano, kavutės ir pyragaičių, publikai atsigaivinus, atsirado ir daina. Prie dainos prisijungė dalyvavęs choras, kuris dar ilgai linksmino dalyvius. Žmonės dar ilgai šnekučiavosi, nenoriai skirstėsi į namus.

Vėliavos įsigijimo sumanytojas ir jos mecenatas yra kūrėjas-sanavoris, pirmasis karo invalidas, kpt. Jurgis Kiaunė, vėliavos įrašai dail. Antano Stelingio, susiuvimai ir apsiuvimai Elenos Bublaitienės. Vėliavos viršūnės projektas —

J. Kiaunės, jį pagamino iš nerūdyjančio plieno dviejų spalvų — aukso ir sidabro — ir gerai apipavidalino Romas Šidlauskas. Visi, dirbę prie vėliavos, savo darbą aukėjo tėvynės labui.

Kaip visuomet, neapsieinama ir be trūkumų, bet jie nėra esminiai, gal todėl, kad visas darbas paliekamas keliems valdybos nariams, kiti pasilieka tik stebėtojai. Nuoširdžiai išjungus į darbą visiems nariams, visi trūkumai būtų lengvai pašalinti.

B. K.

P A D Ė K A

Naktį, iš rugsėjo 10 į 11, ištiko mus nelaimė — ėmė degti ir sudegė namas, kuriame gyvenome. Pirmas į mūsų butą įbėgo Alfonsas Kizlaitis su griežtu įspėjimu, kad tuojau butą apleistume, nes galime dūmuose užtrokšti. Verutė ir Alfonsas Gailiai iš gaisrovietės vidurnaktį mus pasikvietė į savo namus, kur vaišingai išgyvenome visą savaitę. Per tą laiką susilaukėme medžiaginės paramos iš plk. Jono Švedo, Konstancijos Šubonienės, Kazimieros Suvaizdienės ir kt. Naujame bute padėjo susitvarkyti Bronius Baltrūnas, Alfonsas Gailius, Karolis Lazinka ir Alfonsas Kizlaitis. Medžiaginiai mus parėmė po 100 dol. Anelė ir Klemensas Žukauskai ir "Klaipėdos" jūrų šaulių kuopa. 30 dol. — Onutė ir Vincas Tiknevičiai. Po 20 dol. — Sofija ir Stasys Bernatavičiai, Vanda ir Vincas Kulbokai, Ciprijonas Genutis, Jonas Dekeris ir Jadviga ir Vladas Petrašūnai. Po 15 dol. dr. Petras Atkočiūnas ir Povilas Putrimas. Po 10 dol. — Teresė ir Jurgis Pečkiai, Stasys Juozaitis, Barbora ir Antanas Zumarai, Liudvika Dubauskienė, Bronius Baltrūnas, Juozas Juškauskas, Eugenija ir Kazys Vasiliauskai, Karolis Milkovaitis, Regina ir Bronius Latožai, Onutė ir Augustinas Ašokliai, Karolis Lazinka, Verutė ir Alfonsas Gailiai, Janina Skama, Apolinaras Skopas, Irena ir Bronius Petrauskai, Masaitis ir Klemensas Vidžius. Po 5 do. — Šubonienė, Bikulčius, Gribauskas, Šumakerienė, Kašubienė, Straznickas, Savukaitis, Malėta, Utara, Abaravičius, Zinkus, Martinkus ir du parašai neaiškūs. 2 dol. Navickas.

Čia išvardinti yra šauliai-ės. Visiems mūsų nuoširdžiausia padėka, o taip pat LŠST pirmininkui Karoliui Milkovaičiui, kuris sutiko, kad aukos šaulių tarpe būtų renkamos, ir rinkėjoms Verutei Gailienei, Reginai Latožienei ir Irenai Petrauskaienei.

Dar kartą visiems širdingas ačiū.

Stasė ir Stepas Paulauskai
"Klaipėdos" kuopos jūrų šauliai

L.K. Kūrėjų-Savanorių New Yorko sk. vėliavos aktą pasirašiusieji. Iš deš.: J. Zaruskas — sk. pirm., dr. E. Noakas — “Ramovės” sk. pirm., kpt. J. Kiaunė — vėliavos fundatorius, kun. A. Račkauskas — kapelionas, V. Butkys — šaulių atstovas, kpt. P. Jurgėla, Gen. kons. A. Simutis, M. Raulinaitienė — vėliavos kūma, klebonas kun. J. Pakalniškis, dr. K. Valiūnas — VLIKO pirm., Z. Raulinaitis — vėliavos kūmas. Nuotr. L. Tamošaičio.

Burės ir Varikliai

Tokiu pavadinimu pasirodė jūrų skautininko Broniaus Stundžios parašyta 266 psl. knyga, kurią prisiųsdamas, j.s. Stundžia tarp kitko man rašė: “Ją ruošdamas praleidau 10 metų...” Bet užtat knyga išėjo labai vertinga ir būtina mūsų jūrininkystės mylėtojams.

Knygos turiny: Sportiniai ir pramoginiai laivai, Buriavimas, Varikliai, Saugumas krante ir plaukiojant, Navigacija, Astronominė navigacija, Elektroninė

navigacija. Potvyniai, atoslūgiai ir srovės laivyba, Papročiai, Oro atmainos, Slidinėjimas ant vandens, Valtys ant priekabų, Įvairūs leidiniai.

Knygos gale pridėtas trumpas, būrininkystės reikalui, žodynelis lietuviškai, angliškai, vokiškai ir ispaniškai, o taip pat ir tarptautinis vėliavų signalizacijos raišdynas su skaitmenų gairėmis.

Knygoje labai daug brėžinių, iliustracijų ir praktiškų žinių — patarimų.

Knyga — vadovėlis labai naudingas

lietuviams buriuotojams, motorlaivių ir jūrininkystės mėgėjams ir įpatingai jūrų šaulių ir jūrų skautų padaliniams. Kaina 6 dol., kietais viršeliais 9 dol. Knyga gaunama Kanadoje pas autorių: Br. Stundžia, 53 Yorkleigh Ave., Weston, Ont., M9P 1Y3, o JAV — jūrų skautų-čių vienetuose ir pas “Gen. Daukanto” jūrų šaulių kp. pirm. Ed. Vengianską, 3931 So. Talman Ave., Chicago, Ill. 60632.

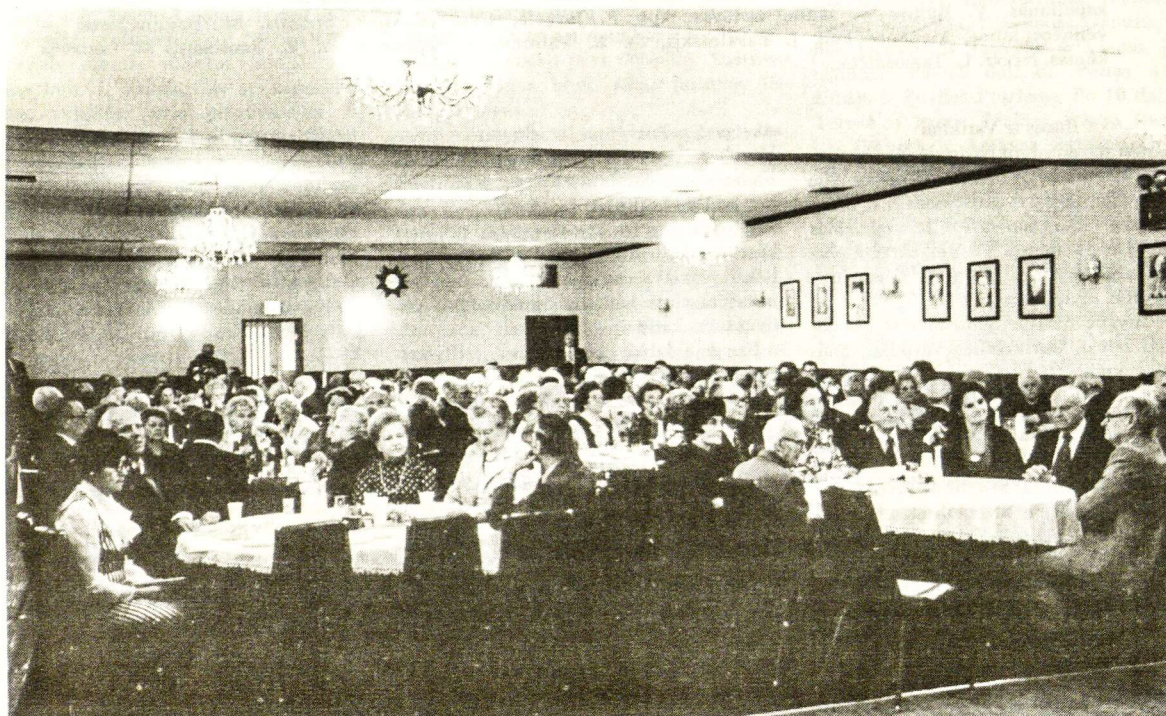
Stepas Paulauskas

KARIO Atstovui Los Angeles, Calif., OSVALDUI ŽADVYDUI, atsisakiusiam atstovo pareigų, už jo ilgametę ir nenuilstamą talką KARIUI ir bičiulišką dėmesį mūsų darbui, KARIO štabas reiškia nuoširdžių padėką ir linki visokeriopos sėkmės tolesniuose jo darbuose.

“Vytauto Didžiojo” šaulių rinktinės moterų grupė, dainuojanti “Kariui” paremti kultūrinės popietės programos metu, š.m. spalio 21 d., Šaulių Namuose. Prie pianino V. Miliulis. Nuotr. P. Malėtos

Apačioje — “Kario” rėmėjai popietės metu. Nuotr. P. Malėtos

KARO MOKYKLOS V LAIDAI 55 METAI

1978 metais spalio 15 d. suėjo 55 metai, nuo V laidos išleidimo. Ši laida buvo pirmoji kadro laida, mokykloje mokslą išėjusi per du metus; ir, tur būt, vienintelė Karo mokyklos laida, kuri buvo suformuota ne iš savanorių, o paskelbus inteligentų dalinę mobilizaciją. Net lietuviškos gimnazijos turėjo duoti po kelis aukštesniųjų klasių mokinius.

Mobilizacija davė net kelis šimtus inteligentų. Jie buvo įvairaus bendro išsilavinimo ir įvairių tautybių jaunuoliai. Pradžioje net vyravo ne lietuvių kalba, kas sudarė lietuviams labai nemalonią nuotaiką. Tačiau neilgai taip buvo. To meto Karo Mokyklos viršininkas plk. Tvaronas, rinkdamas kandidatus V laidai, labai sparčiai mažino kitakalbių skaičių, didelėmis grupėmis išsiųsdamas į etapo skirstymo punktą.

Po egzaminų buvo priimta į mokyklą apie 150 (ar daugiau) vyrų. Bet ir toliau, dėl įvairių priežasčių, kariūnų skaičius vis mažėjo. Tai, kad V laidą baigė tik 79 kariūnai. (Išleisus IV laidą, K. Mokyklos viršininku buvo paskirtas gen. Galvydis-Bikauskas. Jis V laidą ir išleido).

Baigusį likimo negaliu pilnai nusakyti, nes neturiu tikrų davinių. Tačiau, yra žinoma, dalis jų žuvo eidami tarnybos pareigas ir partizanaudami, kiti — nukankinti Sibire, ar mirė. Kita dalis išsiblaškė po visą pasaulį.

Man yra žinoma, kad Amerikoje mirė: gen. št. plk. ltn. A. Andriušaitis, mjr. Žygas, kpt. Vygantas, ltn. Tyrulis ir ltn. Dziubinskas.

Gyvi čia, Amerikoje, yra: Klemas Čeputis, Stasys Baniulis ir Paulavičius.

Šios laidos 50 metų sukaktis buvo paminėta Čikagoje 1973 metais spalio 14 d. Tą įvykį atminti, ir įamžinti V laidą, Dziubinskas ir Vygantas įnešė 1,000 dolerių į Lietuvių Fondą ir 500 dol. Jaunimo Centru Čikagoje.

Klaipėdos atvadavimo sukilime dalyvavę ir Karo Mokykla. Vyr. kursas (V laida) sudarė 1-mą kuopą, vadovojamą kpt. Astupėno, jaun. kursas (VI laida), 2-rą kp., vadovojamą kpt. L. Noreikos.

Spaudoje vis teigiama, kad 2-rą kuopą sudarė vien tik jaun. kursas. Noriu patikslinti, kad į 2-ros kp. sudėtį buvo paskirtų ir vyr. kurso kariūnų. Aš pats, būdamas vyr. kurso kariūnas, dalyvavau 2-ros kuopos sudėtyje, lenv. kulk. grandyje. Ir daugiau tokių buvo. Manau, į 2-ros kp. lengv. kulk. grandis buvo įmaišyta po kelis vyr. kurso kariūnus, nes jaun. kurso kariūnai dar nebuvo pakankamai susipažinę su tuo ginklu.

Užimant Klaipėdos miestą, kautynėse žuvo kpt. L. Noreika ir kariūnas Stašelis.

St. Baniulis

VORKUTOS KALINYS

1978 m. gegužės 10 dieną iš komunistinio pragaro ištrūko, buvęs Vorkutos lagerio kalinys, Aleksandras Skopas.

1945 m. pavasarį Dancigo apylinkėse jis buvo pagautas raudonosios armijos ordū ir per Lietuvos, Latvijos ir Estijos teritorijas buvo nugabentas į amžino šalčio ir sniego sritį, pavadintą Vorkuta. Ten jam teko išgyventi ir iškentėti ne tik žiaurias klimato sąlygas, bet taip pat lygiai žiaurų kalinio gyvenimą. Ypačiai didelis mirimų skaičius buvo kruvinojo Stalino laikotarpiu: badas, šaltis ir sunkus angliakasių darbas davė giltinės dalgiui nuolatinį darbą. Žiemos metu lavonai būdavo sukraunami už lagerio ribų į krūvas ir tik trumpai vasarai atėjus, būdavo prakasama dvi-tris pėdas atsilėidusios nuo šalčio žemės ir lavonai apkasami. Giliau jau būdavo amžinasis įšalimas. Po Stalino mirties kaliniams buvo suteikta amnestija. Dalis buvo tuoj paleista "į laisvę", tačiau kitiems dar teko ilgiau išbūti.

Skopas sugrįžo į savo gimtąjį kraštą, bet ten nieko nerado. Suskato ieškoti savo šeimos narių. Sūnų Algirdą rado begyvenantį Anykščiuose, jau vedusį ir su šeima. Dukrą Magilioną surado Klaipėdoje. Apie žmonos ir kitų penkių vaikų likimą nei vienas nieko nežinojo. Tada jis parašė laišką vienam pažįstamam į Montrealį, Kanadoje. Mano draugas jį persiuntė į V. Vokietiją, nes tuo laiku aš tarnavau amerikiečių sargybos daliniuose, prie Kaiserslauterno. Tai buvo 1956 metais. Aš

MANO LIKIMAS

Nėra to žmogaus nenešusio vargų
Oi, gyventi noris, net darosi klaiku.
Likime, likime, ištrauk iš vargų,
Duok man laisvę, į tave žvelgiu.

Sukurta šeima visai išblaškyta.

Oi, Dievuli, brangus, kam tai padaryta?
Lkime, likime, sujunk mus visus,
Panaikink vergiją, kančias, kurios slegia mus.

Mano Tėvynėj viskas surakinta:

Bažnyčios, turtas, laisvė — viskas sunaikinta...
Likime, likime, ištrauk iš vargų.
Duok mums laisvę, į tave meldžiu.

Klausiu aš likimo ar ilgai taip bus?

Nejau mano viltys visiškai pražus?
Likime, likime, meldžiu aš tave,
Ištverti, nepalūžti Vorkutos pragare.

Mano likimas nieko man nesako,

Per ašaras savo nematau tako.

Likime, likime, meldžiu aš tave,
Nušluostyk ašaras, paguoski tu mane.

Šaltoj naktųžėlėj žvaigždeles

skaičiau

Ir Paukščių Taką ryškiausiai mačiau.

Likime, likime, prašau aš tave,
Sugrįžt į Tėvynę, būt savo krašte.

Visatos paslaptinę balsą aš

girdžiu —

"Nenuliusk, žmogau, būsi laisvas tu".

Likime, likime, vedžiojai tu mane,
Būsi kartu ir mano gyvenimo gale.

Aleksandras Skopas
Vorkuta 1945-1956 m.

buvau labai nustebeš ir, žinoma, nu-
džiugau tokia netikėta naujiena, nes
po karo buvo visokių gandų pas-
sklidę apie tėvo Aleksandro, brolio
Algirdo ir sesers Magilionos likimą.
Galvojome, kad jie jau žuvę. Taip
pat ir okupuotoje Lietuvoje likusie-
ji galvojo apie mus.

Tokią džiugią žinią gavęs, nelauk-
damas parašiau laišką į okupuotą
Lietuvą, o originalą persiunčiau mo-
tinai ir kitiems vaikams tuo metu

jau gyvenusiems Čikagoje.

Taip mes ir susiradome. Nors ir išskirti, bet visi gyvi. Prasidėjo laiš-
kų rašymas ir kiek buvo galima, įvairių išgyvenimų pasidalinimas laiškais. Visi buvo išgyvenę šurpių karo baisenybių.

Atsigavęs ir pailsėjęs, tėvas pradėjo judinti duris išvykimui į JAV. Nekartosiu visa tai, kas jau laikraščiuose buvo rašyta, bet tik dar kartą reikia priminti ir tikrai įvertinti tą ryžtą ir geležinę valią veržtis, kol buvo pasiektas tikslas. Po 34 metų persiskyrimo su žmona, jis ir vėl turėjo progos susijungti kartu. Nors jau 80 metų senelis, bet džiau-
gias nugalėjęs visas kliūtis ir pasiekęs ko troško. Turbūt, dar savanorio-kūrėjo dvasia teberusena 80 metų amžiaus vyro dvasioje.

Tikiu, kad galėsiu ir daugiau jo prisiminimų bei išgyvenimų parašyti. Jis bando juos rašyti, o mano paraginamas ir daugiau parašys.

Čia įdedu jo Vorkutoje sukurtas eiles. Jis jas atmintinai išmoko ir tik dabar jas surašė.

Apolinaras Skopas

LIETUVIŲ KARIŲ VETERANŲ S-GA RAMOVĖ CENTRO VALDYBA

Cleveland, 1978 m. lapkričio 10 d.

BENDRARAŠTIS NR. 128

Liečia:

1. Šventinius sveikinimus,
2. Skyrių pirmininkų suvažiavimą,
3. Karo invalidus,
4. Knygai "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" lešų telkimą.

Skyrių pirmininkų suvažiavimas

Centro Valdyba, gavusi pasisakymus dėl skyrių pirmininkų suvažiavimo, yra pasiryžusi tokį suvažiavimą sukviesti 1979 m. gegužės mėn. pabaigoje — Memorial Day proga. Šio suvažiavimo metu galėsime susipažinti bei padiskutuoti skyrių problemas, Sąjungos veiklos linijos bei jos ateities klausimus, statuto reikalus ir kt. Suprantame, kad skyrių pirmininkams iš tolimųjų kontinentų gal ir bus neįmanoma suvažiavime dalyvauti, tačiau jų patiekti raštu pageidavimai bei pasiūlymai bus lygiai svarstomi.

Karo invalidai

Centro Valdyba savo bendraraščiu Nr. 124 prašė skyrių valdybas nepamiršti karo invalidų šalpos reikalų, o bendra-

raščiu Nr. 127 ragino visus Lietuvos karo invalidus suregistruoti ir pranešti Centro Valdybai. Norime patikslinti, kad Sąjunga yra įpareigota rūpintis tik Lietuvos karo invalidų šelpimu.

Knygai "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" lešų telkimas

Dar kartą kreipiamės į skyrius, prašydami talkos sukelti lešų knygos "Kovos dėl Lietuvos Nepriklausomybės" II-jo tomo išleidimui. Dėkojame visiems mecenatams, rėmėjams ir tiems skyriams, kurie jau atsiliepė į mūsų prašymą. Tačiau prašome tuos skyrius, kurie dėl kokių nors priežasčių šios pareigos negalėjo atlikti, įsijungti nedelsiant į aktyvių talkininkų eiles. Parodykite daugiau iniciatyvos, verbuokime mecenatus ir rėmėjus ne tik ramovėnų, bet ir visų lietuvių tarpe.

Laukiame nuoširdžios — ramovėniškos paramos.

Linkime sėkmės visiems ramovėnams!

A. Jonaitis
C. V-bos pirmininkas

J. Malskis
Sekretorius

Tėsininką, šaulį ir ramovėną Juozą Krygerį prisimenant

Liepos 1 d., Klevelande su šiuo pasauliu atsiskyrė J. Krygeris, būdamas 79 m. amžiaus. Palaidotas buvo liepos 6 d. Paliko sūnų Algirdą, marčią ir anūkus, Edvardą ir Andrių.

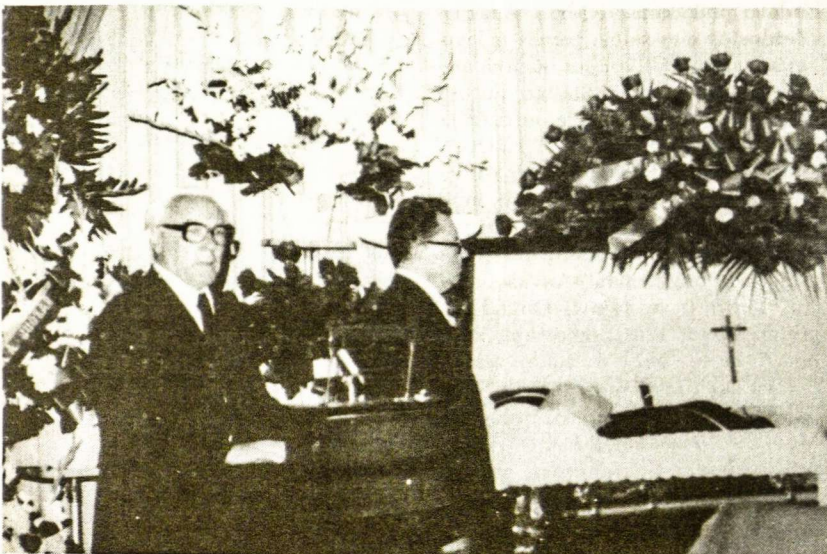
J. Krygeris buvo pažįstamas ir St. Cathariniečiams, Kanadoje, nes būdamas geras kalbėtojas, dalyvavo ramovėnų rengime 1965 m., kuriame skaitė paskaitą. Tuo metu paklaustas apie kelionės išlaidas, atsakė: "Jokio honoraro, nieko aš neimsiu, bet kai mirsiu, atsiųskite atsisveikinti atstovą su gėlėmis". St. Catherines ramovėnai tą jo prašymą, o savo įsipareigojimą įvykdė. Laidotuvėse dalyvavo atstovas, buvo pasiūstos ir gėlės. Atstovas tarė ir atsisveikinimo žodį.

Laidotuvių namuose atsisveikinimą padavė L.K.V.S. "Ramovės" CV-bos pakas A. Jonaitis. Kunigui sukalbėjus maldas, atsisveikinimo žodžius tarė 10 organizacijų atstovai, atsisveikino ir artimieji, sargyboje stovint šauliui ir ramovėnui. Karstą dengė tautinė vėliava.

Po laidotuvių, kuriose dalyvavo daug žmonių, vėliava buvo perduota velionio žmonai Emai.

Ramovėnas P. Polgrimas

Tėsininko Juozo Krygerio laidotuvės Klevelande. Kalba St. Catharines ramovėnų atstovas P. Polgrimas. Nuotr. V. Bacevičiaus

**A.A. JUOŽĄ RAMANAUSKĄ-
RAMONĮ PALYDINT**

Šių metų spalio 29 d., Los Angeles mieste, po staigios ir trumpos ligos, iš gyvųjų tarpo pasitraukė buvęs nepriklausomos Lietuvos kovų dalyvis savanoriskūrėjas, ats. puskarininkis Juozas Ramanauskas-Ramonis.

Velionis buvo gimęs 1896 m. spalio 12 d. Vilkaviškio apskr. Paežerių valsčiuje, Naudiškių kaime. Jis, kaip ir daugelis mūsų tautiečių, turėjo pakelti sunkią tremtinio dalią ir pergyventi daug sunkių valandų, dirbant ir kovojant dėl savo tėvynės ir savųjų likimo.

Gyvenime jis buvo visados paprastas, nuoširdus, teisingas, draugiškas ir pastovus savo principuose žmogus. Dievo ir Tėvynės problemos jam buvo arčiausios prie širdies. Velionis šias problemas sprendė labai paprastai ir nuoširdžiai skirdamas: kas Dievo — Dievui, kas Tėvynės — Tėvynei! Velionis labai domėjosi dienos gyvenimo įvykiais: skaitė lietuvišką spaudą, laikraščius ir priklausė daugeliui vietos lietuvių organizacijų ir draugijų. Kaip buvęs nepriklausomos Lietuvos kariuomenės karys-savanoris, visą laiką priklausė Liet. Karių Veteranų S-gai "Ramovė", kuri giliai liūdi netekusi savo garbingo nario.

Velionis paliko liūdinčią žmoną Teofilę, sūnų Vytautą su šeima, gyvenantį Klevelande ir sūnų Algirdą su šeima, gyvenantį Lietuvoje. Laidotuvėse daly-

vavo didelis skaičius vietos lietuvių, kurie skaitlingai dalyvavo rožinio pamaldose ir pagarbiai velionį palydėjo į amžino poilsio vietą, Šv. Kryžiaus kapines. Tėpriglaudžia Viešpats šio tremtinio lietuviuo sielą.

VI. Š-nas

**A.A. kunigo Petro Dagio
mirties metinių minėjimas**

Šiais metais, gruodžio mėn. suėjo vierieneri metai, kai New Yorko Lietuvių Protestantų parapija, a.a. Petro Dagio asmenyje, neteko savo parapijos kunigoklebono, našlės, p. Dagienės, neteko savo mylimo vyro ir gyvenimo draugo ir Lietuvių Bendruomenė neteko uolaus ir pasišventusio lietuvybei, o taip pat ir religijai, didelio patrioto ir veikėjo. Našlės A. Dagienės pastangomis, talkininkaujant vietos parapijiečiams, š.m. gruodžio 3 d., Woodhaven, N.Y., protestantų bažnyčioje, suakčiai paminėti buvo atlaikytos pamaldos, kurias atnašavo atvykęs iš Čikagos protestantų kunigas Neimonas. Jis pasakė giliai religingą pamokslą, primindamas, kad a.a. kunigas Dagys buvo giliai religingas tikintysis, pasitikėjęs tik Dievo malonėmis, o taip pat stengėsis ir kitus įtikinti, kad pasitikėtų Aukščiausiojo valia. Pamaldos, kurios užsitęsė apie dvi valandas, buvo palydimos bažnytine vargonų muzika, o solistas M. Razgaitis, turėdamas gražų balsą, pagiedojęs pamaldoms pritaikytą keleta giesmių. Susirinkusių buvo virš šimto asmenų ir matėsi, kad jie buvo susikaupę, prisimindami velionį a.a. kun. Petrą Dagį, kaip tikrą lietuvių ir patriotą. Pamaldose dalyvavo vietos protestantų parapijiečiai, nemažas skaičius vietos lietuvių, New Yorko skyriaus ramovėnų ir vienas rusų emigrantas, žymus profesorius ir rašytojas, antikomunistas N. Kormilevas su savo žmona (lietuve), kuris labai palankiai atsiliepė apie lietuvių surengtą tokį minėjimą mirusiam prisiminti.

Čia dar tenka, su pasitenkinimu, paminėti, kad ir New Yorko lietuviška radijo programa "Laisvės Žiburys", savo religinės programos metu, paminėjo apie rengiamą a.a. kun. Dagio mirties metinių minėjimą ir buvo išreikštas pageidavimas, kad lietuviai katalikai pasistengtų dalyvauti tame minėjime.

Pamaldoms pasibaigus, visi susirinkusieji perėjo į ten pat esančią parapijos salę, kur našlės p. Dagienės pastangomis, talkininkaujant parapijos moterim, buvo vaišinami kava ir pyragaičiai. Ten vyko tarpusavio pašnekesiai, prisimenant velionį kun. P. Dagį ir artimuosius; apie velionio nueitus kelius ir jo lietuvišką veiklą, kaip nepriklau-

somoje Lietuvoje, taip ir emigracijoje. Buvo paminėta, kad čia Amerikoje, kun. Petro Dagio pastangomis buvo sudaryta parapija, buvo laikomos ekumeninės pamaldos, dalyvaujant protestantų ir katalikų dvasiškiams. Toliau, taip pat velionio pastangomis, kiekvienais metais, sausio 15 d. būdavo minima Klaipėdos krašto atvadavimo sukaktis.

Dar tarė žodį kun. Neimonas, J. Audėnas, New Yorko ramovėnų sk. p-kas dr. E. Noakas (velionis P. Dagys nepriklausomaj Lietuvoj buvo 7 pėst. pulko kapelionas). Toliau, apie velionio lietuvišką veiklą kalbėjo B. Spudienė. Ir pabaigai Ramūnas Brakas, parapijos rengėjų vardu, nuoširdžiai padėkojo visiems dalyvavusiems surengtame mirties metinių minėjime. Susirinkusieji skirstėsi dėkingi, kad buvo suteikta proga dalyvauti minėjime, dar kartą išreikšdami našlei p. Dagienei ir artimiesiems gilią užuojautą.

Saliėtis

"Graikiškas" darbas Ežerėnuose?..

(Iškėlimas buvusių šunybių, nėra Lietuvos žeminimas!)

Amerikos Raudonojo Kryžiaus pagalbiniai siuntiniai Europai, po I-mo Pas.karo, pasiekė ir Lietuvą. Tik "pasiekė", nes niekas nėra gavęs tų atsiųstų dalykių — o jie juk buvo skirti išdalinti nukentėjusiems. Tačiau, krautuvėse atsirado eibė, pavyzdžiui, vyriškų juodų batų, gaunamų už mažesnę kainą, negu kiti "pusbačiai". 1920-tais metais, dar būdamas kariuomenėje, Ežerėnuose, stebėjau tuos staigiu batų antplūdžiu... Jau Amerikoje, 1933-čiais metais, būdamas Čikagoje, iš to viršidealistinio daktaro Rutkausko girdėjau, kaip jis buvęs įgaliotas pasekti Amerikos dovanų transportą, skirtą Lietuvai. Iki Eitkūnų — Virbalio stoties jis susekė tiek ir tiek vagonų, pagal važmos dokumentus. Tačiau, Lietuvos pusėje visi vagonų kelionės pėdsakai dingę, kaip vandenų...

Amerikoje buvo tuomet ir Lietuvių Raudonojo Kryžiaus Rėmėjų Draugija — iš jos ir aš esu gavęs siuntinį, adresuotą man, kaip kareiviams knygynų (ir mano išleisto "Tėvynės Gynėjo") steigėjui, kad išdalinčiau kareiviams. Išdalinau. Net sau — "durnas", ar ne? — nieko nepasilikau... Pirštines, megztukai ir pan., turėjo net Amerikos lietuvių dovanotojų adresus ir laiškelius.

Kad naujosios įstaigos — muitinės — Lietuvoj tarnautojai turėjo į save nukreiptus nagus, aišku: vienas iš Amerikos siųstų laiškų man tuomet pranešė apie išsiųstą mano vardu "bačką" su daug dovanotų daiktų, bet taip pat "bačka" ir dingę — nieko negavau... (Beje,

tuomet buvo keista, kad daiktus siunčia statinėje — tik jau Amerikoj pamaciau, kad, pavyzdžiui, kraustantis, čia daiktus krauna į tas “bačkas”). Na, nurodinti “bačką” į dėdės ar tetos kiemą — tai dar “suprantama”: “ale panie”, kaip sakydavo kunigas Tumas-Vaižgantas, nuvaryti kiek ten vagonų į šalį, juk jau reikėjo daug įtakingesnį dėdę ar tetą, aukštoj vietoj, turėti...

Visą šitą mano aprašymą paskatino Hal Leharman'o knygoj “Russia's Europe” šie posmeliai apie UNRRA dovanas po II-jo Pas. karo (tas buvo Graikijoje): “Kai vertingiausias pigių batų kroviny pasiekė Saloniką, jų dauguma nukrypo į tuos, kuriems batų nereikėjo, bet kurie pažinojo skirstymo valdininką. Už keilių dienų batų krautuvės buvo užverstos UNRRA batų, kurių kaina tiems, kurie buvo basi, buvo neprieinama...”

(Tai kuo gi, ponai, mes blogesni už graikus, ar ne?..)

Arėjas Vitkauskas

LAIŠKAS REDAKCIJAI

Apie “Karij” ir bendradarbius

Į mano laišką “Kario” Nr. 4, dėl spausdinimo dailiosios literatūros “Karyje”, atsiliepė keli skaitytojai, iš kurių Z. Tamošauskas, iš Santa Monikos, pane palaikė, paminėjęs spausdinamo romano “Vandenė” mankavertiškumą. Už dailiąją literatūrą “Karyje” griežčiau pasisakė I. Šapelis, iš St. Catharines, pridėjęs savo laiške daug pašalinės retorikos.

Kai rašiau savo laišką, maniau, kad “Kario” redakcija nebegauna pakankamai kariniai-istorinės medžiagos ir skaitytojų atsiminimų, o užpildyti puslapius lengviausias būdas, kaip kai kurie kiti laikraščiai daro, dėti anksčiau parašytus romanus ir poeziją. Dabar, praėjus kiek laiko, matome, kad “Karys” padidėjo keturiais puslapiiais ir gali apsieiti be romanų ir poezijos. Jei dėl teksto puslapių pajvairinimo pasirodė “Karyje” vienas kitas trumpas eilėraštis ar vinjetė, tai jis nieko nepakenkia pagrindiniam “Kario” uždaviniui. Kad “Karys” netrūks ta tinkamos medžiagos, tai parodo šis paskutinis ir įdomus Nr. 8, iš kurio kai ką paminėsiu.

Susidomėjęs skaičiau Karašos “Vakarų Sibiro plotuose” ir leitenanto J.N. “Pirmoji kuopa Rudnikuose”. Pastarasis autorius kaikur stengėsi puošti savo prisiminimus perdėtu patriotizmo patosu. Pav., “su šūkiu ‘Valio’ buvo sunaikintas geltonosios rasės ordų sparnas ir karalius Mindaugas išgelbėjo tuo laiku silpną Europą nuo didelio pavojaus”. Gai-

Ats. kpt. S. Maliauskas gyvenantis Saltford, Anglijoje, savo laiške taip rašo:

Aš, Stepas Maliauskas, vienas iš seniausių Lietuvos raitelių, kuriam teko garbės pradėti formuoti Ulonų pulką ir kuriam, deja, teko dalyvauti prie pulko išformavimo, jausdamas, kad artinasi laikas atsiskirti su šiuo pasauliu, nutariau iš savo mažų sutaujų paaukoti sekančiai: žurnalui KARYS — 50, Tautos Fondui — 50, spaudai paremti — 100 sv.

Nuoširdžiai dėkingas kpt. Maliauskui už šią paramą — KARYS

la, kad taip nebuvo. Džengischano anūkas Batu, užkariavęs Rusiją 1236 m., dalį savo ordų siuntė per Lenkiją į Sileziją ir prie Lignico sumušė kryžiuočių ir lenkų karinius dalinius, bet tuo laiku Mindaugas dar nebuvo Lietuvos

Malonus Pone Redaktoriam!

Turiu pranešti Jums liūdną žinią — naktį iš lapkričio 5 į 6 d., mirė taurus lietuvis, Lietuvių Bendruomenės Švedijoje narys ir Jūsų uolus bendradarbis, pulkininkas Oskaras Urbonas. Nors buvo neišpasakytai kantrus, bet paskutinėmis dienomis pradėjo skųstis smarkiais skausmais. Nuvežus į ligoninę, buvo konstatuotas aštrus tulžies pūslės uždegimas. Buvo padaryta operacija, gana komplikuota. Po poros dienų ir mirė. Pulkininko našlė prašė Jums apie tai pranešti ir paskelbti jo taip pamėgtame “Karyje”... jis buvo nuoširdus lietuvis, aktyvus bendruomenės narys, nuoširdžiai atsidavęs Švedijos lietuvių reikalams, malonus kaip žmogus, tvirtų nusistatymų žmogus, vaišingas ir mūsų visų gerbiamas ir mylimas. Mes, Švedijos lietuviai, labai ir labai pasigesime jo.

A.a. pulkininkas Urbonas buvo tikrai Jūsų žurnalui atsidavęs, dažnai su juo tuo reikalu pasikalbėdavom...

Linkiu sėkmės bėpurenant lietuviškos karinės spaudos dirvonus.

Jums atsidavęs

J. LINGIS
Švedija

Lietuvių Karių Veteranų Sąjungos “Ramovės” Montrealio skyriaus valdybos pirmininkui

PRANUI KETURKAI

mirus, nuoširdžią užuojautą velionio šeimai ir artimiesiems reiškia ir kartu liūdi

Skyriaus Valdyba

skaitytoją priverčia maloniai nusišypsoti, nes tie terminai, kaip ir garsusis kazokas Kuzma Kriučkov, gerai prisimenami. Kaip Stalinui, vykdant piatiletkas, reikėjo sugalvoti darbo didvyrį Stachanovą, taip caro rusams reikėjo išrasti karo didvyrį, narsųjį kazoką. A.V. feljetoniškas stilius primena Pulgį Andriušį, kuris mokėjo skaitytoją pralinksinti šmaikščiu žodžiu ir sakiniu.

"Kario" Nr. 6 stydžiai skaičiau K. Markaus "Lietuviai Juodojoj Gvardijoje" dėlto, kad anksčiau apie tai buvau rašęs "Tėv. Žiburiuose", I.XII.1977, str. "Lietuviai saugojo karo nusikaltėjus". Tą straipsnį parašiau perskaitęs buv. vokiečių ginklavimo ministerio Alberto Speero atsiminimus "Inside the Third Reich" ir "Spandau, the Secret Diaries".

Antroje savo knygoje jis gana palankiai atsiliepė apie lietuvius sargybinius Niurnbergo kalėjime, nežiūrind, kad vienas lietuvis sargybinis jį fiziškai užgavęs ir jis jam pasakęs: "Tu praradai savo kraštą, o gal ir savo šeimą".

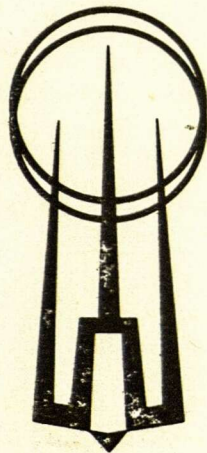
Savo str. gale buvau parašęs: "būtų įdomu, jei kuris užsilikęs iš tų sargybinių parašytų savo įspūdžius spaudoje". Ir koks buvo nustebimas, kai "Kario" Nr. 6 radau ilgą, įdomų ir gausiai iliustruotą K. Markaus rašinį. Juk tai nėra koks romanas ar poezija, o vertinga kariniai-istorinė medžiaga.

Tam ir yra "Karys", kurį turime remti ir išlaikyti pastovų, kol mūsų tikroji tėvynė bus laisva.

Petras Lelis

P.S.: Šiame "Kario" numeryje yra paminėtas š.m. birželio mėn. miręs šaulys ir ramovėnas Petras Lelis.

Jis buvo čia rašančiojo antros eilės pusbrolis, kilęs iš to pat Skaisgirių kaimo, Pušaloto valsč. Lietuvoje jis tarnavo kariuomenėje ir policijoje.

AUKOJO KARIUI:

L.K.V.S. "Ramovė" Adelaidės skyriaus valdybos surinktos aukos:

\$49.42:

LKVS "Ramovė" Adelaidės sk., Australija

\$10.00:

Mikužis Pr.

\$5.00:

Bernaitis V.
Dičiūnienė R.
Grigonis A.A.,
Jaruševičius J.
Paluk W.
Pipiras V.
Stankus Z.
Taparas K.
Taunys I.
Vikas A.H.

\$3.00:

Cieminis K.
Puidokas K.

\$2.00:

Baltutis
Baranauskas R.
Baranauskienė
Česiūnas
Dancevičius A.
Gudaitienė O.
Jablonskis V.
Jucius
Kanas P.
Lapšys J.
Miliauskas
Morkūnas A.
Reisonienė E.
Spurgis, Kun.
Stasaitis Br.
Šatkus P.
Urnevičius
Vasiliauskas V.
J. V.
K. G.

\$1.50:

Zakarevičius J.

\$1.00:

Bajoriūnienė
Bakšinskas
Bridžius O.K.
Dumčius V.
Grėbliūnas J.
Gučiuvienė
Kryžanauskas B.
Langevičius J.
Lapšys J.
Lazauskas V.
Norkūnas J.
Pečiulienė G.

Pimpė L.
Statnickas V.
Strankauskas J.
Strauka B.
Šiukšteris
V. S.

Pagerbti a.a. plk. V. Šliogerio atminimą
Sydney, Australijoje, ramovėnai ir
šauliai aukojo:

\$20.00:

Mikalauškas

\$4.00:

Pačėsa

\$2.00:

Černiauskas
Gulbinskas
Kapočius
Šereika
Šneideris
Simanauskas

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

AUKOJO KARIUI:

Spalis, 1978

\$174.92:

LKVS "Ramovė" Adelaide Sk.

\$50.00:

Šimkus M., Baltimore, MD

\$36.00:

Sydney ramovėnai ir šauliai, Australija

\$10.00:

Alba B., Chicago, IL
Jankūnas K., Lodi, NJ
Lukaševičius St., Chicago, IL
Tamašauskas J., Worcester, MA

\$5.00:

Basiulis Br., Long Beach, CA
Narkevičius V., St. Petersburg B., FL
Šidagis J., MD, Sebewaing, MI
Užemis Br., Hot Springs, AR
Žilėnas J., Cicero, IL

\$4.00:

Krinickas A., Maspeth, NY
Urbonas A., Chicago, IL

\$3.00:

Budzinauskienė A., Waterbury, CT

\$2.00:

Kielius K., Chicago, IL

Aukojusiems KARYS nuoširdžiai dėkoja!

“Gen. T. Daukanto” jūrų šaulių kuopos pirm. E. Vengianskas, š.m. spalio 21 d., pravedęs žurnalui “Kariui” paremti kultūrinės popietės programą. Nuotr. P. Malėtos

Ivairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę • KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją nemažiau dvi savaites prieš išleidimą. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi • Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą • Čekius, arba “Money Order” adresuoti tik “KARYS” vardu, — ne “Warrior” ar kt.